

Sayid
Azim
Shirvoni

G'azallar

821.512.162.5

Sh 63

Sayid
Azim
Shirvoniy

G'azallar

***Kitob O'zbekistondagi Haydar Aliyev nomidagi Ozarbayjon
Madaniyat Markazi loyihasi asosida chop etildi***

- Loyiha rahbari:** **Samir Abbosov**
*O'zbekistondagi Haydar Aliyev nomidagi
Ozarbayjon Madaniyat Markazi rahbari*
- Tarjimon:** **Tohir Qahhor**
- Muharrir:** **Gulbahor Ashurova**
filologiya fanlari nomzodi, dotsent
- Taqrizchilar:** **Ibroxim Xakkulov**
filologiya fanlari doktori
Erqash Ochilov
filologiya fanlari nomzodi
- So'zshoshi muallifi:** **Rafael Huseynov**
*Akademik, Ozarbayjon Milliy Ilmlar Akademiyasi
Nizami Ganjaviy nomidagi Adabiyot Muzeyining
direktori*
- Nashrga masul:** **Karimulla Mammad-Zade**
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori

G'azallar [Mam] Shirvoniyl, Sayid Azim. tarjima / T. Qahhor. - Toshkent:
OOO "VneshinvestProm" nashriyoti, 2020, – 336 b.

ISBN: 978-9943-4885-8-8

Buyuk Ozarbayjon shoiri Said Azim Shirvoniylning (1835-1888) adabiy merosi Yaqin va O'rta Sharq xalqlarining so'z san'atidagi eng porloq sahifalardan biri hisoblanadi. Said Azim merosining asosiy qismi bo'lgan g'azallari ifoda go'zalligi tufayli bu janrning eng qudratli ijodkorlari Hofiz She'roziy va Muhammad Fuzuliy asarlari bilan qiyoslanib kelgan. Bu to'plam orqali o'zbek o'quvchisi ilk bor Said Azim Shirvoniylning latif g'azallari bilan o'z ona tilida mana shunday keng hajmda tanishishi mumkin.

© *O'zbekistondagi Haydar Aliyev nomidagi
Ozarbayjon Madaniyat Markazi, 2020*

**Abdulla Qodiriy nomidagi
viloyat AKM
INV № 2023/32-57**

Rafael HUSAYNOV
akademik

SAYID AZIMNING SALOMI

Barcha davrlarda buyuk shoirlar kelajakda ham barhayot qolishlariga, so'zlarining hamisha yashashiga faqatgina umid qilmagan, balki shunday bo'lishiga ishonganlar.

O'n to'qqizinchi asrda yashab ijod qilgan, 53 yillik qisqa umr ko'rgan bo'lsa-da, boy meros qoldirgan va butun Ozarbayjon adabiyotining eng porloq siymolaridan bo'lgan Sayid Azim Shirvoniy ham nimalar yaratganining qadrini, albatta, hammadan avvalroq va yaxshiroq bilardi. Shu sababli ham jismoniy o'lim bilan hayotni tark etmasligiga, doim insonlar bilan birga bo'lishiga ishonchi komil edi. Lekin boshqalardan farqli o'laroq, Sayid Azim faqatgina qog'ozdagi so'zining emas, balki SASining ham har doim bor bo'lishiga, uning yashashiga ishonar edi:

**Chiqsa jon, jismim o'lar, lek o'lmagay ruhim, o'zim,
Sayyido, o'lmasman – olamda yashar she'rim, so'zim.**

Hozir XXI asr va o'sha uslubda, o'sha lug'at tarkibi bilan Sayid Azim yozgan tili hozir ancha eski til hisoblanadi. Turkiy tillar, shu

jumladan, ozarbayjon tili vaqt o'tgan sari ancha tozalanib, soflashdi, bir qancha xorijiy so'zlardan ozod bo'ldi. Lekin Sayid Azimning she'rlari bugun darsliklarda bor, yangi avlod tilida yod bo'lgan sahnalarda qo'yiladi va, eng muhimi, tirikligida bo'lganidek, xonandalar ijrosida aks topgan. Sayid Azimdan so'ng son-sanoqsiz g'azallar yaraldi, go'zal yozgan shoirlar ham oz bo'lmagan. Lekin bugun ham Ozarbayjon mug'omlarini bezovchi so'zlar ichida og'irlik Muhammad Fuzuliy va Sayid Azim she'rlariga tushadi.

Mug'omlar aytilmagan va har g'azalning maqta'sida – yakunida "Sayyido" kalimasi eshitilmagan kun yo'q.

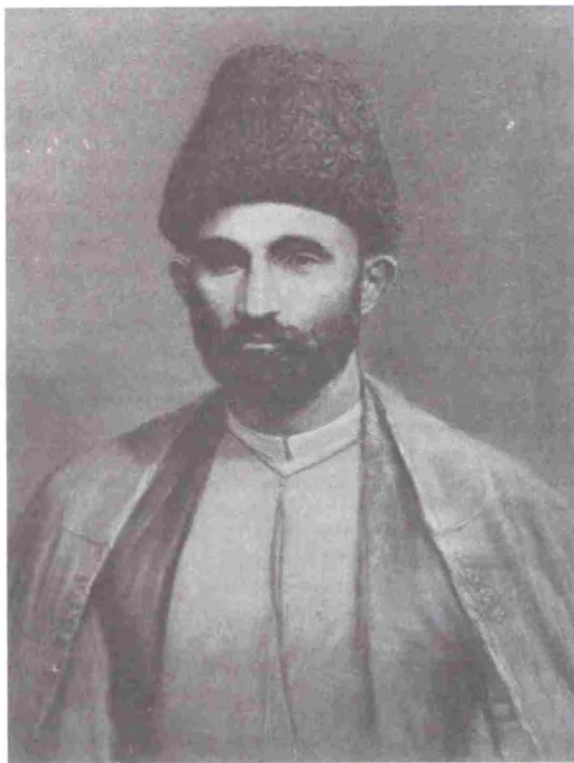
Bu Sayid Azimning ga'yrioddiy farosat bilan ko'rgan kelajagi emasmi?

Bu Sayid Azimning olamda ovozining hamisha barhayot bo'lishining isboti hisoblanmaydimi?!

Sayid Azim Shirvoniy kabi durdonalarni faqat bir xalqning farzandi deb hisoblash, ularni cheklangan jug'rofiy doiralarda ichida ko'rish bu mislsiz shaxsiyatlarning asl buyukliklarini to'liq anglamaslik bilan barobardir.

Sayid Azimning Ozarbayjonga bergan foydalar va xalqiga bag'ishlagan nur o'z o'rnida, ayni paytda uni yangi turk madaniyatining nodir asoschilari va fidoyilaridan biri sifatida tasavvur qilishimiz lozim.

Sayid Azim ijod olamiga kelgan davrda dunyo o'zgarayotgan, Sharq va G'arb madaniyatlari bir-biriga juda yaqinlashayotgan edi, Markaziy Osiyoni – Movarounnahrda Kavkazgacha, Usmonlidan Hindistongacha yirik maydonni yangilanish to'liqini burkab olgandi. Bu jarayonda yukning og'irligi iste'dodli, fidokor, millatsevar ma'rifatchilarning zimmasiga tushar edi, Sayid Azim ham ulardan biri edi. Bu kabi insonlar esa vaqtning oz, ishlarning, vazifalarning haddan ortiq ko'pligining mas'uliyatini anglab yetishgani sababli bir sohaga yopishib qolishmas edi. Ularning barchasi chuqur, universal zakovatga ega, ko'p tillarni biluvchi, zamonaviylik tuyg'usi bilan harakat qiluvchi shaxslar edi. Endi zamonning olis yo'llaridan nazar tashlab tahlil qilar ekanmiz, millatning ma'naviyat yukini tortgan shaxslarning ko'rgan ishlari qanchalar qiymatli, dono, nuroniy vazminligi bilan yetti o'lchab bir kesilgan bo'lsa ham, o'zlari hali juda yosh bo'lganliklarini ko'ramiz.

Sayid Azim Shirvoni
Rassom: *Gafar Sayfullayev*

Vaqt ularni ulg'aytirib, dunyoni tanitib qo'ygan edi.

Sayid Azim faqatgina shoir qilmasdi.

Yangi tipli maktablar ochilayotgan edi, xalq farzandlariga xurofotdan uzoq mukammal ta'lim berish lozim edi.

Barcha qiyinchiliklarga qaramay, birinchi bo'lib yangi tipli maktab ochganlarning biri ham aynan Sayid Azim edi.

1875-yilda Ozarbayjonning ilk gazetasi "Ekinchi" nashr etila boshlaydi, muhitimizga jurnalistika kirib keladi, bu matbuot qaldirg'ochi Chor Rossiyasining musulmon xalqlari orasida ham tarqaladi, yangi tafakkurning tashkil topishiga o'z tuhfalarini beradi va ushbu gazetada imzosi tanilgan ilklardan biri Sayid Azim edi.

"Ekinchi"dan so'ng boshqa gazetalar ham ochiladi va Sayid Azim vaqt yo'qotmay ularning yonida bo'ladi. "Ziyoyi Kavkaziya"ga (1879-1883), "Kashkul"ga (1883-1891) maqolalar jo'natadi.

Adabiy durdonalar yaratgan Sayid Azim bir-birining ortidan asl jurnalist azmi bilan zohiran o'z zarif shoir ruhiga mos kelmaydigan, faqat davr talabi bo'lgan mavzularda maqolalar qalamga oladi.

Shamaxida haddan ortiq jazirama sababli quroqchilik va buning iqtisodiyotga bergan zarari, Shamaxida neft qudug'ining qazilishi, 1880-yilda Shamaxi uyezdining Kurdemir va Karkanj qishloqlarida maktab ochilishi, Go'ychoy tumanida qochqinlar bergan ziyonlar ilhom qanotlari yuksaklarga parvoz qilgan, muhabbat g'azallari muallifi bo'lgan Sayid Azimga yot mavzular edi.

Biroq bu masalalar to'g'risidagi maqolalarni ham mehr bilan yozar, o'z "muxbir maktublari"ni tartib bilan redaksiyalarga jo'natar va yozganlarining qaysidir kamchiliklarning bartaraf bo'lishiga yordam berishidan umid qilardi.

Asl millat fidoyilarining, sodiq ma'rifatchilarning asosiy xususiyati ular hech bir ishga chorlov, taklif, ta'sir, bosim bilan qilishmaganidan iborat. Vijdonlari, zamonaning ruhi ularni safarbar etdi va qayerda kerak bo'lsa, o'sha yerda hozir bo'ldilar.

"Ekinchi" noshiri, ustoz Hasanbey Zardobiy (1842-1907) Sayid Azim Shirvoniya iftixor bilan "Malik ush-shuaro" – "Shoirlar sardori" der edi ["Ekinchi", 1876, №11]. buyuk filosof-shoir Muhammad Hodi (1879-1920) Sayid Azimni "Nodiri irfon" – "Nodir uchraydigan bilim sohibi" deb nomlaydi, uni "zulm, vahima va xurofot bilan kir-

langan muhit quchog'ida porlagan zakovat shu'lası" [Muhammad Hodi. "Sayid Azim va asari", "Iqbol" gazetasi, 1914, №714] deb tanitardi, shogirdi Mirza Alakbar Sobir esa (1862-1911) ustozini boshqa shoirlardan ajratib, uni "shoiri nadim" deb hisoblardi, zamondoshlari Sayid Azimni ko'p qirrallı bilimi va jo'shqin ta'biga maftun bo'lib "sarvari davron", "ma'rifat taxtining Sulaymoni", "saromodi davron" [Komil Mirbag'irov. Sayid Azim Shirvoniy. Ozarbayjon bolalar va yoshlar nashriyoti, Boku, 1959, b. 4] kabi nomlar bilan atashgan.

Dohiy shaxslarimizning, taniqli adiblarimizning, millat uchun yo-nib yashagan va yo'lida ko'p ishlar ko'rgan insonlarimizning hech birini-ning tinch, xotirjam hayoti bo'lmagan. Faqat bizda, turk dunyosida, mu-sulmon olamida bunday emas! Dunyoning har yerida shunday bo'lib kelgan. Har yerda va har doim katta boshning og'rig'i ham ko'p bo'lgan. Shu sababli avlod sifatida ularning barchasi oldida qarzdormiz. Bugun biz Sayid Azimni o'zbek tilida jonlantirishga urinayotgan bo'lsak, buning o'zi ham o'sha qarzlarimizni qaytarish yo'lidagi bir qa-dam hisoblanishi lozim.

Shayx Farididdin Attor (1136-1221) azozil Chingizxonning (1162-1227) istilolari asnosida asir tushadi. Bir mo'g'ul uni qatl qil-moqchi bo'lganida boshqa mo'g'ul uni to'xtatib, senga ming oltin be-raman, bu odamni menga sot, deydi. O'ldirishni istayotgan odam rozi bo'lgandi ham-ki, shu payt Attor tilga kiradi: "Sotma, men bu bahodan ko'prog'iga arziyman".

Shu payt yana bir mo'g'ul aytadi: "Bechoraga rahming kelsin, evaziga senga bir qop somon beraman".

Shayx Attorning qanoti sinadi: "Ha, ana endi sot, men bundan ortig'iga arzimayman!"

Inson, aql, iste'dod, ilhom uning qadri bilingandagina aziz-dir.

Uni aziz bilib, unga ehtiyojlari bo'lgandagina qimmatlidir.

Porloq insonlarning ustiga qarg'a-quzg'unlar yig'ilganda, qo'li-ni ochishiga imkon berilmaganda, boshidan bosilganda, undan necha pillapoya pastda turganlardan ham past ko'rilganda, dunyo ko'ziga tor ko'rinmay nima qilsin?!

Taniqli Ozarbayjon adibi va maorif xodimi, mustaqil Ozarbay-jon davlatining asoschilaridan, Istiqlol bayonnomasiga ilk imzo chek-kanlardan va bolshevizmning ilk qurbonlaridan biri bo'lgan Firidun

Firidun bey Ko'charli
Rassom: Mohmud Tog'iyev

bey Ko'charli (1863-1920) so'z sarrofi edi, shoirlarning qaysi biri qanday qobiliyatga ega ekanligini eshitib baholash qo'lidan keladigan haqiqiy hakam edi. O'rta asrda yozib ijod qilganlardan tortib XX asrdagi o'z zamondoshlarigacha yuzlab shoirning minglab she'rlarini o'qigan Firidun bey hech kimga Sayid Azimga muxlislik qilgandek maftun bo'lmagandi va hech bir ijodkor haqida bu shoir to'g'risida yozganidek ta'riflar yog'dirmagandi. Boshdan-oyoq sharqlik bo'la turib, Sayid naslidan bo'lgan, mukammal diniy tahsil olgan dindor bo'lishiga qaramay Sayid Azim o'z qolipidan chiqa oldi, umriga bichilgan chegarani buzib, Yevropaga yuzlana oldi.

Chunki olim va shoir tafakkuri bilan yangi davr nuri G'arbdan kelishini tushunib yetgan edi.

Bu esa Ko'charlining bahosidir: "Marhum Sayid garchi tufuliyatdan (bolalikdan – **R.H.**) ko'hna va qadimiy qoida uzra ta'lim olib, Yevropa madaniyatdan bir nav bahramand bo'lmagandi, lekin iste'dodi jibilli (tabiatdan unga nasib bo'lgan qobiliyat – **R.H.**) va shuuri fitri soyasida, anvoyi ulumu fununa dora bo'lib, o'z asrida zamondoshlari orasida eng mashhur adiblardan, eng zarif oriflardan va eng mo'tabar va muqtadir shuarolardan birisi hisoblanardi" [Firidun bey Ko'charli. Ozarbayjon adabiyoti. Ikkinchi jild. "Fan" nashriyoti, Boku, 1981, b. 35].

Bu hali hammasi emas.

Firidun bey davom etadi: "Fununi she'rda benazir bo'lgani sababli maoda badihaguluqda (improvizatsiyda – **R.H.**) turk shoirlari orasida misli barobari yo'q edi. Bu borada Hoji Sayid Azim ruslarning Pushkiniga, inglizlarning Bayroniga va polyaklarning Miskevichiga barobar ekan" [F.Ko'charli, b.35].

Biz uchun she'riyatda Fuzuliydan oliy me'yor tasavvur qilish imkonsizdek tuyuladi.

Firidun bey hech kimga bermagan bu oliy bahoni esa Sayid Azimdan ayamagan: "Marhumning shunday go'zal va ravon qasidalari, shunday xush mazmun muxammaslari va qit'alari, shunday ruhparvar g'azallari borki, Fuzuliy Bag'dodiyning kalomiga teng kela oladi".

Bir bora aytish bilan cheklanib qolmay, boshqa joyda yana so'zini takrorlaydi: "Zanni o'jizonamizcha, arbobi hol va sohibi ma'ri-

fatu kamol nazarida Sayidning g'azallari Fuzuliyning kalomi bilan barobar tutilishi lozim" [F.Ko'charli, b. 89].

Ifrat tavoze bilan "ojizona gumonimga" ko'ra deydi Firidun bey Ko'charli.

Sayid Azimga baho berayotganda misol keltirish uchun Firidun bey darajasidagi kuchli bilimdon boshqa topilmaydi.

Shu sababli Firidun beyning so'z tariximizning eng muhtasham cho'qqilaridan bo'lgan Sayid Azim haqida yozgan har bahoni iqtibos qilishga majburman (va buning istagidaman): "Sayid... Ozarbayjon turklarining Xoja Hofizi darajasida bo'la oladi" [F.Ko'charli, b. 89].

Shunchalik yuksak so'zlardan so'ng ham aytganlari, yozganlarini oz deb hisoblardi va shunday niyat qilardi: "Inshaolloh, ajaldan omon qolsak, Sayyidi marhum borasida maxsus bir kitobcha tuzish niyatidamiz" [F.Ko'charli, b.91].

Ajaldan omon qolmadi. Ozarbayjonni bosib olgan Sho'ro hukumati Firidun beyni qatl qildi va u kitobcha yozilmadi...

Sayid Azimning o'z taqdir kitobi esa ilk satrlardan egri-bugri, buzuq keldi.

1835-yil 10-iyulda Shamaxida tug'ilgan Azim otasi Sayid Muhammadni 7 yoshida yo'qotgandi.

Umrining ko'p qismini safarlarga bag'ishlaydigan Sayid Azim ilk uzoq safariga hali dunyoni anglab yetmagan chog'larida nochor chiqishga majbur bo'ldi.

Yosh juvon vaqtida tul qolgan Kichkina xonim jajji Azimni olib, Dog'istonga, Yoqsoy qishlog'iga, otasi Mulla Husaynning yoniga yo'l oldi.

Shamaxidan Dog'istonga ketganda Azim hayotning past-balandidan bexabar g'o'r bola bo'lgan bo'lsa, qaytganda 18 yoshli balog'atga yetgan, tajribali yigitcha edi.

Kichkina otasining yagona farzandi edi va Oxund Husaynning qizi bilan nabirasini o'z himoyasiga olgan 11 yili Azim siymosiga faqatgina nabira emas, armon bo'lib qolgan o'g'itni topgani sababli aziz edi.

Bobosi Azimga kuchli ta'lim bera olgandi, forschani, arabchani chuqur egallagan yosh yigit farosati va ziyrakligi tufayli bir necha mahalliy Dog'iston tili va lahjasini ham o'rgandi.

Bu mantiqqa tayangan ehtimol emas.

Buni 1887-yilda Shamaxida Sayid Azim bilan ko'rishgan A.Zaxarov 1890-yilda Tbilisida chop etilgan tadqiqotida alohida ta'kidlaydi [A.Захаров. Народное обучение у Кавказских татар. «Сборник материалов для описания местностей и племен Кавказа». Девятый выпуск, отдел II, Тифлис, 1890, стр. 26].

Ammo Sayid Azim Dog'istonda oxund bobosining yonida faqatgina tillarni o'rganmagandi.

14 yoshidan fanlarga qiziqish bildirishni boshlagani haqida ortiq shohidlar emas, o'z tilidan yozilgan ma'lumot bor:

**Solsa-da chor dah xayolim har hola,
Tushmadim lek fikri davlatu mola.
Ayladim orifona kasbi ulum...**

Ammo Dog'iston muhiti Shamaxiga qaraganda kutgan natijalarini chegaralab qo'yardi va 1853-yilda ota-bobo yurtiga qaytisa ham bu joylar unga tor kelishini juda tez anglab yetdi:

**Goho Bog'dod maskanim yo Rum goho,
Ayladim goh Misru goh Shomda ma'vo.
Goh makonim Yasribu gohi Batho,
O'rganibmen nahvu sahf u fiqh, usul,
Hikmatu hay'at ilmi berdi mahsul.**

Fanlarni o'rganishga o'rganadi va hayotining ilk qayg'uli xulosasidan birini aynan shu davrda chiqaradi.

Yo'q, bu ko'p bilganning dardi ko'p bo'ladi xulosasi emas edi.

Ko'p bilganni zamonaning kaft ustida, hurmat-izzat bilan ko'tarib yurishi o'miga mayna qilishi edi:

**Ilm ahli meni zo'r alloma (bilimlarni jamlovchi – R.H.) dedi,
Zamon qashqirlari boshimni (muvaffaqiyatsiz – R.H.) yedi.
Zotan hech bo'lmadi menda mol-davlat (boylik– R.H.),
Qaddimni egdi g'am, yo'qlik, musibat (og'ir yuk – R.H.).
Boshimga ne kelsa, men chidab o'tdim.
Na xushdir, xalqimdan olqish eshitdim:
Ana, kelmoqdadir ilm, urfon koni -
Bizim hoji Sayid Azim Shirvoniy.**

O'rta asrda "Chinu Mochin" tashbichi bilan eng uzoq mamlakatlardan tushunilardi.

Bilim ham Allohning kuchi ekanligini tasdiqlagan Muhammad payg'ambarimiz: "Bilimning ortidan boring. U hatto Chin-u Mochinda bo'lsa ham" deb tavsiya qilgandilar.

Va Sayid Azim 20 yoshida Iroqqa savod orqasidan quvib bordi.

Yoshligining ufqida qaror bergan ikki uzoq safari Onado'lida. Eronning bir qator shaharlarida bo'lishi, Misrda, Shomda, Bag'dodda, Qohirada o'z davrining buyuk ulamolaridan dars olishi, Makkani, Madinani ziyorat qilishi faqatgina savodini orttirish va chuqurlashtirish bilan cheklanmagan, balki uning ko'zlarini ochgandi, uni yoshidan ham katta ko'rsatgandi, hamsuhbat insonlarning, orasida bo'lgan xalqlarning har biridan bir xususiyatini o'zlashtirishga olib kelgandi.

Keyinchalik Kavkazning borgan sari zamonaviylashgach, Yevropaga yaqinlashgach eski fanlarni o'qib-o'rganishga sarflagan yillar uchun pushaymon bo'lgan bo'lsa ham bu joyda ustozga qo'shilish qiyin.

Sayid Azim eski fors, arab, turk she'riyatining butun xazinasiga va o'leohlariga mohir tarzda voqif bo'lishi aynan mana shu tahsil yillarining bahrasi edi, hatto so'z bilan ko'zbog'log'ichlar yasay olardi. xuddi butun fikrlarning Sharq she'riyatida aytib bo'linganidan so'ng ham hunarli, kalimasi tarovatli san'atkor sifatida qabul qilinardi, hammaning qalam uchida g'azal yozgan to'zonli davrda yo'q bo'lib ketmas, oydin ko'rinardi. Hofiz bilan, Fuzuliy bilan taqqoslanardi.

Iste'dod o'z o'rnida, ammo bilimlari bo'lmaganida bu martabaga erishishi imkonsiz edi.

"Ozarbayjon shoirlaridan hech biri marhum Hoji Sayid Azim yozganidek asarlar yarata olishmagan. Uning har kalom bir-biridan go'zal, dilbardir" [F.Ko'charli, b.35].

Ozarbayjon adabiyotining sakkiz asrlik yo'lini tadqiq etgan, bu yirik vaqt masofasiga yozib-ijod qilgan mashhurlarning barchasining asarlaridan xabardor bo'lgan so'z va adabiyot g'oziysining – Firidun bey Ko'charlining yana bir to'g'ri xulosasidir bu.

Xo'sh, qani u asarlar?

O'sha katta va mislsiz merosning kichik qisminigina o'qiganmiz, xolos.

Albatta, yo'qolganlar, topilmaganlar ham bor.

Ammo olimlarga allaqachon tanish bo'lgan asarlarning aksariyati ommaga taqdim etilmagan.

Bu asarlarni esa Sayid Azim xalqning ko'zi ochilsin deb hayotini shamdek erita-erita yozar edi.

Badbaxtning bu umidi ham xomxayol ekan:

**Sizlarga har doim salomim yetsin,
O'zim bormasam ham, kalomim yetsin.
She'rimni o'qirkan, aylangiz yodim,
Shod bo'lsin u payt bu ruhi noshodim.**

She'rlarini o'qib unga salom berganlarni, noshod ruhini shod etganlarni men ko'rdim.

Avvalgi davrlarni bir chetga qo'yib turaman, 1970-1980-yillarda Sayid Azim g'azallarini, muxammaslarini yoddan aytgan Ozarbayjon xonandalari, Og'aning "Devon"ini boshdan-oyoq hozirjavoblik bilan ayta oladigan she'rsevarlarimiz, har so'zining, har misrasining, har baytining ustida ter to'kib qo'lyozmalaridagi yodgorlarini xatosiz, yo'qotishlarsiz barchaga ulashishga uringan matnshunoslarimiz, Sayidshunoslarimiz bor edi (ulardan ba'zilarini men shaxsan ko'rganman. 1976-yilda hali talaba bo'lgan davrimizda tanishganim mutaxassisligi hisobchi bo'lgan Buyukog'a Merdekanli Sayid Azimning barcha "Devon"ini boshdan-oyoq yoddan ayta olardi).

Hozir ushbu yo'nalishlarning har biridagi bo'shliqni afsusnadomat bilan kuzataman. Albatta, buning tabiiy sabablari ham bor. Avlodlar o'zgardi, zamon boshqa zamondir. Lekin shuni tan olish kerakki, Sayidni bugungi kunimizga yaqinlashtiruvchilar bo'lmasa, kun o'tgani sari u bizdan uzoqlashadi. Achinarlisi shuki, bularning bari haqiqatdir. Lekin u bunga loyiq emas!

Sayid Azim millatga o'z farzandidek qarardi.

U nasihatlarni o'g'lining ismini aytib, unga atagan bo'lsa ham, aslida butun millat farzandlariga aytgandi. O'zi o'qish, o'rganish, cheksiz bilimlar qozonishda namuna bo'ladigan yo'l tanlagan edi va nima o'gitlar bergan bo'lsa, hammasi qabul qilish va amal qilishga arzirdi.

Lekin aslo buyruq bermasdi. Asl o'qituvchidek, jonkuyar ota-ona va ustoz kabi farzandini – o'quvchisini so'zsiz tobe bo'lishga chaqirmas, ular uchun tanlash imkonini ham berardi.

**Demam hech men yurgan yo'l bilan ket sen,
Axmoqdan qoch, aqli mo'l bilan ket sen.
Ota yo'li doim bo'lolmas to'g'ri,
Boshqa yo'ldan ketdi Ozarning o'g'li.
Demam hech rus bo'lgin yo musulmon bo'l,
Har ne bo'lsang hamki ahli irfon bo'l.
Jahd ayla, rizqing but aylar xudoyim,
O'qi, bilimliga baxt kular doim.**

Sayid Azimning asarlaridan ko'p qismi yo'qolgan bo'lsa ham, uning hayoti, shajarasi haqida ma'lumotlar yozilgan hujjatlarning ko'pi yo'q bo'lib ketgan bo'lsa ham, Sayidligining tasdiqi aks ettirilgan muhrli-imzoli ishonchli hujjat saqlanib qolgan.

G'azallarini o'qiganimiz sari Qur'onni, shariatni qanchalik aniq, eng kichik tafsilotlarigacha bilishiga imon keltiramiz.

Hali bularni bir chetga qo'yib turganda, u "Xilofati Hazrat Abu Bakr", "G'azovoti Hazrat Ali", "Qissa ul-anbiyo" kabi faqat diniy mazmundagi ilmiy-badiiy-falsafiy asarlar ham yaratganini ta'kidlash joiz.

Nasl-nasabi Sayid, majlislarni balog'ati va farosati bilan afsunlovchi notiq, ko'pchilikning orzusi bo'lgan hojilik martabasiga erishgan, din olimi deb hisoblash mumkin bo'lgan kuchli ilohiy tafakkurga ega Sayid Azim butun Kavkazning eng oliy maqomdagi din arbobi darajasigacha yuksala olardi.

Ammo qora guruh javlon etgan bir zamonada masxara bilan kutib olinib, istehzo bilan kuzatib yuboriladigan maktabchilik bilan shug'ullana boshladi.

Uning maktabchiligi an'anaviy, madrasa, diniy maktabchilik emas edi.

Tangri ularni bu xalqqa Muallim sifatida jo'natgandi.

Barchasining butun faoliyatlari maktab va darslik falsafasini ifodalasa ham, harholda har biri bevosita darsliklar yozgan.

Abbosquli og'a Bakixonov (1794-1847) ham, Mirza Shafiy Vozeh (1794-1852) ham, Mirza Fatali Oxundzoda (1812-1878) ham, Sayid Azim ham...

O'g'li Ja'farni (1856-1937) ham yangi usul bilan dars beruvchi dunyoviy maktabga bergandi – "ushkol"ga.

Bu tufayli unga ta'na qilganlar ham bo'lgan.

"Ekinchi"ni ochsangiz o'sha hasad to'la ta'nalar aks-sadosini eshitasiz...

Ammo bu kamlik qilgandek, o'zi ham usuli jadid maktablaridan birida dars berardi.

Rus tilini ham o'rgandi. Zamondoshining gapiga ko'ra, juda ravon gapirmasa ham, bu tilda o'qib-yozish qo'lidan kelgan ekan.

Bularni Sayid Azim haqida hali tirikligida yozilgan ilk maqola muallifi bo'lgan A.Zaxarov ham tasdiqlaydi: "Sayid Azim rus adabiyotiga qiziqar edi va Aleksandr Sergeyevich Pushkinning bir nechta she'rini forschaga tarjima qildi" [A.Zaxarov, b. 27].

O'g'liga barcha tillarga rag'bat ko'rsatishni, lekin rus tiliga ko'proq e'tibor qaratishi maslahat berganida Sayid Azim haqli edi. Chunki rus tili Ozarbayjon uchun o'sha vaqtlari G'arbga, zamonaviy dunyoga ochilgan eng yaqin deraza edi.

Zamonaviylik hisi va azmi Sayid Azimda shunchalar qudratli ediki, hatto bu yangi usulli maktabning berganlari ham uning nazarida yangi avlodni yangi hayotga yetkazish uchun yetarli emas edi.

1874-yilda Shamaxida ochilgan maktabda u ozarbayjon, fors, arab tillari va shariat o'qituvchisi bo'lishiga qaramay, keng qamrovli ta'lim berardi, ko'proq matblablarni tushuntirishga urinardi.

Uning jonkuyarliklari chor hukumatiga chegaradan chiqishdek ko'rinardi.

Sayidni siyosiy beparvolik bilan ayblab, unga rasman "siyosiy jihatdan shubhali o'qituvchi" tamg'asini bosib, maktabdan chetlashtirishdi, dars berish huquqidan mahrum qilishdi.

Lekin Sayid Azim botinan janjalkash, isyonkor, adolatparvar, to'g'riso'z, haqning toptalishiga ko'z yuma olmaydigan inson edi.

"Sayid Azim Shirvoniy Nizomiy Ganjaviyning qabri ustida"
Rassom: *Tug'rul Sodiqzoda*

Agar shunday bo'lmaganida, har birining ichida bir vulqon qaynagan satiralarni yoza olmasdi.

Adolat ortidan imperiya noibligi joylashgan Tbilisiga yo'l oladi va haqli ekanligini isbotlashga muvaffaq bo'ladi. Uni vazifasiga qayta tiklashadi.

Lekin Sayid Azimning o'tkir ko'zlari Tbilisiga yetib borguncha, yo'l bo'yi ko'pgina nohaqliklarni kuzatadi, ularni ham o'z dardi sifatida ko'ngliga oladi, ularni ham she'rga aylantiradi. Ganjadan o'tayotganda shayx Nizomiy qabrini ziyorat qiladi. Vayronaga aylangan maqbara uning borlig'ini ham vayron qiladi. Nizomiyning dardi o'z dardiga qo'shiladi:

**Ey shayxim Nizomiy, nizoming yiqiq,
Ganjada xotiring, maqoming yiqiq.
Olamda men kabi sening ham bugun
Uy-joying, maktabing, kaloming yiqiq.**

Bu kichik she'rning ichida Sayid Azim hayotining barcha fojialari yashiringan. U hamisha kambag'al bo'lib yashadi. 1859-yil Shamaxi zilzilasi uning tamaldan faqir bo'lgan uy-joyini vayron qildi.

Sizlagan she'rlari bor – oilasiga bor burda non topib berolmaganidan xijolat qiladi. Muhtojlik uni izma-iz ta'qib qilgan.

Bu Sayid Azimning o'z dastxati bilan yozgan maktubidir.

“Og'a” degan bekning vaqtincha minib turishi uchun unga bergan otini kunlardan bir kuni qaytib olishidan tushkunlikka tushadi va afsus-nadomat bilan shunday deb yozadi: **“Mendagi qari otni janob Og'abey boshqaga sovg'a qildi. Piyoda qolib ketdim. Alloh karimdir, balki undan yaxshisi bo'lar?!”**

So'z maydonida hech vaqt piyoda qolmagan, qalam qo'lida bo'lgan paytda o'ktam, qiziqqon sherdek yurgan Sayid Azim turmush maydonida zaif edi. Poyi piyoda edi.

Nizomiy Ganjaviyning holiga yonmog'ida balki o'ziga ham tassalli berish havosi bor edi.

Shunday Nizomiy bu ahvolda ekan, men kim bo'libman!

* * *

1860-yillar oxirida Shamaxida o'z ochgan maktabi ham Sayidning so'niq tirikchiligini jonlantirish uchun biror daromad keltirmasdi.

Aslida maktab ochish bilan tirikchilik qilish niyati ham yo'q edi. Faqatgina o'z maktabi unga ko'ngildagidek dars berish sababli lozim edi.

Lekin maktabdan oz bo'lsa ham daromad bor edi va oilasining oldida nochorlikning yuzqoraligidan biroz bo'lsa-da xalos bo'lishga yordam bera olardi.

Shogirdlari oldida kambag'alligini, nochorligini tan olish ham qayg'uli edi. Ertaning mashhuri Mirza Alakbar Sobir uning ushbu maktabidagi o'quvchilaridan biri edi.

Abbos Sihat “Ho'pho'pnoma”ning ilk nashriga yozgan “Sobirning tarjimai holi”da Sayidning qalb o'rtaydigan e'tiroflaridan biri tasvirlangan.

Sobir ustozining she'rlariga ravon naziralar, hozirjavob tazmin va taxmislar yozar, Sayid esa Sobirga she'riyat olamidagi umidlarini yashirmay aytarmish:

**Ey oy, bilaman, fitnayi davron bo'ladirsan,
Ey qoshi xilolim, mohi tobon bo'ladirsan.**

Sayidning bu qalb to'la iftixor misralari Sobirni qanchalar ruhlantirsa, ana shu to'qinda muallimini ta'sirlantiruvchi javob yozadi:

**Sen piri jahondiydasan, ey Sayyidi sarkor,
Mendan yuz o'gir, ayla o'sha pir ila raftor.
Bo'lmas senga qismat yana bu davlati diydor,
Hijronda yurak-bag'ri tag'in qon bo'ladirsan.
Oshiq manga bir man kabi zebo kerak o'lsun,
Moyil gula bir bulbuli shaydo kerak o'lsun,
Sanda bu ish uchun chidam avlo kerak o'lsun,
Ammo bilaman, sabr uyi vayron bo'ladirsan.**

Sayid Azim Sobir jo'natgan bu she'r-maktubni olganida o'z uyida Nizomiy "Xamsa"sini mutolaa qilish bilan shug'ullanayotgan edi. Sobirning nomasini o'qigach, bir necha satrlik javob maktubi yozadi, qo'lidagi kitob orasiga qo'yib, o'quvchisiga jo'natadi: "Nuri diydam Sobir! G'azalimning biriga yozganing malih (go'zal – R.H.) va shirin javob yoqdi. Hozirda boshqa narsaga gumonim bo'lmaganidan ushbu kitobni senga sila (sovg'a – R.H.) jo'nataman. Yodgori ustodona bo'lmoq sharti ila qabul qilasiz va shoirlukda taraqqiy etishingizni tilayman" [Abbos Sihat. Sobirning tarjimai holi. "Ho'pho'pnoma". "Kaspiy" matbaasi. Boku, 1914, b.6].

Sayid Azim so'z oshig'i edi. Boshqa narsaga gumoni bo'lsaydi, imkoni yetsaydi, aqli bilan, qalami bilan uni baxtiyor qiluvchi o'quvchilariga dunyoning eng qimmat sovg'alarini berar edi.

Na Sobir, na Sayid, na u kitob qolgan.

Lekin Sihating bizga yetkazgan bu xotiraning ichidagi sovimgan, kamaymagan g'ussa yashaydi...

Sayidning deyarli tik oyoqda, yo'llarda, bezovta o'tgan umri davomida to'yib yemagan noni, yashashga tuzuk-quruq uyi, minishga yaxshi oti, ko'nglidek keng saxovatini ko'rsatishga, ko'ngli istagani-dek sovg'a berishga mol-davlati bo'lmadi.

“Sobir Sayid Azimning maktabida”

Rassom: *Dovud Kozimov*

Ammo deyishga doim so'zi bo'ldi. Boshqasiga kuchi yetmaganida o'ziga ham kula oldi. Och qolganda zor bo'lgan bug'doyni ham yoqib yuboradigan she'r yozish uchun qalam o'z-o'zidan harakat qildi.

**Eshit ey, senki bilirsan o'z-o'zing voqifi kor,
Bo'lib ogoh, de nadir nolayi nay, nolayi tor,
Nadir ul xushk taratib turgan o'shal nolayi zor,
Ki sadosindan uning g'orat o'lur sabru qaror,
Berkit u pardani, har pardada yuzlab siri bor.**

Shamaxi boyi, taniqli mesenat Mahmud og'aning (1826–1896) musiqa majlislarida mashhur cholg'uchilarni, xonandalarni tinglardi, u san'atkorlar ko'p yig'ilishlarda aynan Sayidning g'azallarini, muxammastlarini kuylardilar, hamma bu majlislarda tinglaganining lazzatiga sho'ng'ib ketishardi, Sayid esa zavqni ham istagancha ololmasdi.

So'z uni chuqurliklarga tortardi. Go'zal saslar esa uni aldata, hislarga bo'g'a olmasdi, o'yga cho'mardi. Quruq taxtadan chiqqan sadolarning tirikligi sirini axtarardi, ruh qulog'idan g'aflat paxtasini chiqarib uyg'onishga, xonandaning qalbni paypaslovchi ovozi bilan Iso payg'ambarning o'likni tiriltiruvchi nafasi orasidagi o'xshashlikning sirini anglab yetishga talpinardi.

Uni hamisha javhar o'ziga tortardi. Sayidni mohiyat javhari jazb etar va u gavharlar yaratardi...

Sayid Azimning opa-ukasi yo'q edi.

Lekin Hasanbey Zardobiy ham uning hamkasbi edi, Kavkaz muftisi, "Kavkazda mashhur bo'lgan shuaroning majmuasi"ni tuzgan Husayn Afandi Qayibov (1830-1917) ham, Muhammadtagi Qumri (1819-1891) ham, Mirza Ismoil Qasir (1805-1900) ham...

Ular ruh sirdoshlari, umid qardoshlari edilar.

Sayid Azimni hayot bo'yi qora guruh kuzatdi, zaharladi, sanchdi – bunga hech bo'lmasa chidab bo'lardi. Bu katta dardning yarmi edi. Bundan kattaroq dardi esa o'zlari ham yozuvchi baxillar, hasad-g'o'ylarning choh qazishi edi.

Kavkaz noibligiga maxfiy ma'lumotlar borardi. Muallimdan shikoyat qilishardi.

Bir bora jahd qilib, Sayidni chetlashtirishga erishgan bo'lsalar ham, tez orada ishiga qayta tiklangandi. Shu sababli zanjir chaynardilar, kelasi safar mutlaq g'alabaga erishish uchun fursat poylardilar. Va nihoyat, ustidan yozishlar o'z natijasini beradi, muallimni – Sayid Azimni tekshirish uchun taftishchi jo'natiladi.

Sayid Azimning baxtiga 1887-yil 22-mayda maxfiy ma'lumotlarni tekshirishga kelgan avliyo kabi sof odam, qalam ahli kelgandi – Husayn Afandi Qayibov.

Sayid Azim izohini she'r bilan yozadi.

**Har inson kim, bilingay har zamon fe'lu adosindan,
Kimi ahli vafu keldi, kimi ahli riyo keldi.
Valekin necha yillarki, bu xalq dardi boshim yordi,
Navo tortsam u deb, boshga, netay, yuz ming jafu keldi.
Qavmlar mojarosindan ko'zimda Nub to'fon ko'rdi,
Xudoyim, oh, nechun boshimga shuncha mojaru keldi?..
Mening nonim yarim qilgan qavmni non urib, o'lsin!
Umidim bor, bo'lur maqbul, Sayiddan bu duo keldi.**

Tuhmatchilar, g'iybatchilar, shikoyatbozlar, fitnachilar taftishchi kelib Sayid Azimni tekshirishini, qaytadan maktabdan

25

Spumantissima

*quia mirapite & huaca reperitur
in hunc*

C. D. Wapiti

Neptunae raris

5
52

Coccolobina

Sagu Cingu-Ayuuauve Cude

Mandobuue

آقا بزرگتر عقیده است که جوهر بزرگتر است

بزرگتر است که است

بزرگتر است که است

Hapuanu

Mrs. S. A. Wapiti

Sayid Azimning darsligi

haydashini, o'qituvchilikdan mahrum qilishini, og'ir turmushi yana-da yomonlashishini istab iltimos qilishdi.

Husayn Afandi kelib uchrashadi, Sayid Azimdan she'rlarini olib kelishini so'raydi, so'ngra ushbu she'rlarni faxr bilan o'zi tayyorlagan majmuaga qo'shadi.

Va Tbilisiga qaytishi bilan taqdimnoma ham yozadi: Sayid Azimning medalga taqdim etilishi borasida.

1888-yil 15-yanvarda "Kavkaz" gazetasi Rus imperiyasining "Pravitelstvennyy vestnik"ida chop etilgan farmonini hamma o'qishi uchun qaytadan nashr ettiradi: "Sayid Azim Shirvoniy chor hukumati-ning "Xizmatlari uchun" («За усердие») nomli kumush medali bilan taqdirlansin".

Ovozasi Shamaxiga yetib boradi. 1888-yil 10-mayda Sayid Azimning medali ham Shamaxiga yetib keladi.

G'arazgo'ylar ichlarini tirnab, o'zlarini qo'yarga joy topa olish-maydi. Qachon Sayid Azimni qoralab, ustidan yozishga urinsalar, uni ishdan haydatishga erishsalar, boshqa tomondan unga mukofot berilardi. Bunday qaytishini hech kutmagan edilar.

Oxiri dushman bilan kurashda, Sayid Azimni yiqitish yo'lidagi urinishlarida ularning yagona yo'li qoladi – masalani butkul ildizidan quritish. Raqibni yo'q qilish.

Sayid Azim 53 yoshda edi, 1888-yil 10-may va uning hayoti yakun topishiga atigi o'n kun qolgandi.

**Shul malak bog'inda qushman, charx qafasinda asir,
Tordan ham ko'p tor qurilgan, boq, qafasim bor mening
Garchi etmishman bu dam o'tkinchi olamda vatan,
Lek azaldan to abadlik hur nafasim bor mening.
Ketdi karvon, g'ofil ko'ngil, g'aflatda nola chekur,
Ergashib karvonga ketgan zorli sasim bor mening.**

Ajabo, bu fojiali yakun unga avvaldan ayon bo'lgani uchun bu g'azalni yozganmikin?

Yo so'zining har doim yashashiga bo'lgan bitmas ishonch uni o'limdan ham qudratli bo'lishiga ishonirganmidi?

**Ey Hasanboy, muallimi hushyor
Etmasin haq vujudingni bemor.**

Sayid Azimning do'sti Hasanbey Zardobiyya maktublaridan biridagi she'r quyidagicha boshlanardi.

Hasanbeyning vujudini Haq emas, dumini sudrab yurgan yer shaytonlarni bemor etardi. Hasanbey esa o'z najib ishini ko'raverardi.

Sayid Azim Shamaxidagi maktabda dars berar, Hasanbeyning sinfi butun Ozarbayjon, o'quvchisi butun millat edi.

Lekin u bergan darsga kimdir quloq solsa, kimdir solmasdi.

Aslida Sayid Azimning Shamaxida o'qituvchi etib tayinlanishi uchun u o'rtada turgandi (Sayid o'zi minnatdorilik bildirgan: "Mening ustoz bo'lishimda janob Oxund Mulla Muhammadning va Sizing sa'y-harakatlaringiz borligidan juda mamnun va baxtiyorman").

*Hasan bey Zardobiy
Rassom: Najafquli*

1875-yilda Hasanboy ilk qaldirg'ochni uchirganda – "Ekinchi"ning ilk soni chop etilganda bundan eng ko'p quvonganlardan biri Sayid Azim edi.

Yangilikka hayron qolar darajada bemalol moslashib olish qobiliyatiga ega Sayid Azim Ozarbayjonning ilk muxbirlaridan biriga aylangandi.

Bu gazetaga maqolalar jo'natib, millat muallimligini "Ekinchi"ning sahifalarida davom ettira boshlagandi.

Faqat ko'nglidan kechganlarnigina yozmay, balki she'rlar orqali xalqqa gazetaning foydasini tushuntirishga harakat qilardi:

**Kecha savol berdi bir nafar johil:
–gazetdan bizlarga, ayt, nadir hosil?
Hasanboy deganing ne istar o'zi?
Olamni to'latdi qup-quruq so'zi!
U turki sovuqqa ishonay nechun?
Gazetmas, bir nayrang pul topish uchun!..
Dedim: – Ey johil, sen ne deding shu tob?
Nodon bo'lsang hamki, eshit, shu javob:
Gazetda ko'p erur xalqqa manfaat,
El olur gazetdan fikru ma'rifat.
Gazetmas, u ayni koni saodat,
Gazetmas, haqiqat, ilmi hikmat!**

Bu hali ibtido, yo'lning boshlanishi edi.

Ushbu boshlang'ichda "Ekinchi"ni Sayid Azim fidokorligi bilan targ'ib va tashviq qilgan, millatga uning foydasini shunchalar dildan anglatishga uringan ikkinchi odam yo'qdir:

**Yillarki, Hasanboy, u faxri kibor,
Bir maqsad yo'lida chekib zahmat, zor,
Qadim tilimizni yashnatsam derdi,
Maqsadi gazeta chiqarmoq erdi.
Oxir ruxsat oldi bunga davlatdan –
Hayqiraylik biz ham bu saodatdan!
O'ziga garchi yo'q bu ishdan foyda,
Lekin xalqqa ko'pdir naf favqulodda.**

*Hasanbey Zardobiyning Bokuda Nizomiy Ganjaviy nomidagi
Adabiyot muzeyidagi haykali
Haykaltaroshlar: Eljon Shomilov, Ahmad Salikov*

**Bo'lurmiz jahonning holidan voqif,
Shu bizga yetar-ku axir, ey orif!
Ko'z oching, bizdan ham qolsin yaxshi ot,
Ishqilib, etmasin "Ekinchi" vafot!
Yo'qsa, agar ko'kdan tushsa ham Iso,
Tiriltira olmas u loshni aslo!**

"Ekinchi"ga yozuvchilar, Hasanbeyni tanib, unga rag'bat ko'rsatuvchilar ko'p edi.

Lekin aksariyati sukut saqlardi. O'zi esa nojins, zoti pastlardan oz jabr ko'rmagan Sayid Azim esa pok Hasanbeyga nisbatan ortgan hujumlarni ko'rib, tomosha qilib tura olmadi, o'ziga xos telbalik bilan ko'ksini qalqon qildi.

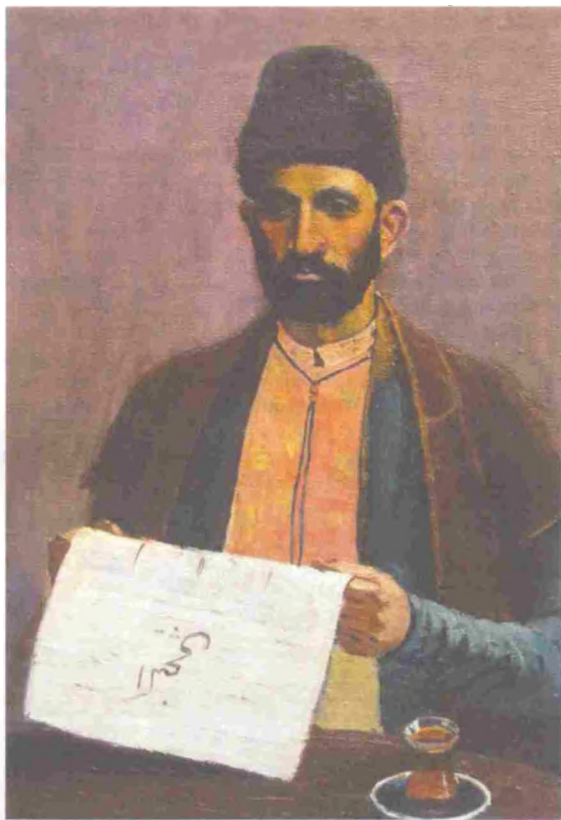
Hasan Qora Hodining tarix oldida faqatgina nomi emas, yuzi ham qoradir.

Hasanbey adashi bo'lgan bu Qoraga bittagina jumlasini bilan shunday tamg'a urganki, bu kabi ichi qoralarning barchasiga kifoya qiladi: **"Fikrim shuki, bizning Zardob qishlog'ida, Qorabog' chegarasida bir tosh qo'ydirib, ustiga zikr etilgan hajviyani o'yib yozdirayki, kelajakda avlodlarimiz bu yodgorga qarab men bu zahmat bilan millati islomni g'aflatdan uyg'otmoqchi bo'lganimda qanday nodonlarga uchraganimni bilsinlar"** [Hasanbey Zardobiy. Tanlangan asarlar. Ozarbayjon davlat nashriyoti, Boku, 1960, b. 19].

Sayid Azim esa ushbu Hasan Qora Qorabog'iyni "Ekinchi"ning 1877-yil 12-may sonida chop etilgan she'rida quyidagicha toshbo'ron qilgandi:

**Xochparatlar barchasi ko'zin ochdi, olg'a ketdi,
Bizning johillar esa, yo'llarda to'kilib bitdi.
Ey mazlumlar, bizga ham ko'z ochmoq fursati yetdi?
Aqling yig', tangriga hoq, yetar shuncha g'aflat, Hodi!**

So'zga rang berishni, misrani kelin kabi eng alvon tashbehlar bilan bezashni sevuvchi Sayid Azim ishq bulutlaridan haqiqiy hayotga tushganda qiyofasini o'zgartirardi go'yo, butkul boshqa odamga aylanardi. Kalimalarning bezakli parda ko'tarilib, misralari o'tkir xanjar kabi yiltirar, eng og'ir haqiqatlarni eng ochiq ifodalar bilan qalamga olardi.

"Sayid Azim "Ekinchi"ni o'qiyotganda"
Rassom: Salom Salomzoda

1875-yil edi, Sayid Bokuda o'qiydigan "nuri chashmam" – "ko'zimning nuri" deb atagan o'g'li Og'a Mirja'farga maktub yozardi.

Farzandini onasi bilan birga shaharga o'qishga jo'natiganiga ancha bo'lgan bo'lsa ham, qancha urinmasin ularning yoniga borib xabar olish uchun hech imkon topa olmasdi.

Ular ham sog'inganini bilardi, chunki o'zi ikki barobar ortiq sog'ingandi va mana bunday o'rtovchi satrlar yozardi: "Agar kelishim bu safar uzoq cheksa, nuri chashmam, tangdil bo'lma (yuraging siqilmasin – R.H.). Inshaolloh, Qurbon bayramiga shaharga kelishga harakat qilaman, xotirjam bo'l. Yaxshi yashashingdan, onangni xafa qilmasligingdan, do'stlaringni ranjitmasligingdan, o'qishga g'ayrat ko'rsatishingdan umidvorman".

Bu yergacha oddiy jonkuyar otadir.

Lekin bu yerda qoni qaynaydi va jigarporasiga yaxshi o'qib-o'rganishi lozimligini she'r bilan aytgisi keladi.

Boyagi halim ovozidan asar qolmaydi.

Sayid Azimning o'g'li Ja'far va qizi Hojar nevara-avaralari davrasida

Hozirgina shirin til bilan aytgan niyatlarini shunday achchiq soʻzlar bilan izoh etadiki, inson hayiqmasdan va aytganlarini yodda saqlamay turolmaydi:

**Ey o'g'il, shu fikr beshakdir,
Savodsiz har odam eshshakdir.**

Hatto o'z farzandiga tanbeh berayotganda shunday qattiqqo'llik qiluvchi Sayid Azim endi g'azablansa, biri tufayli joni bo'g'iziga kelganda qanday o't sochishini tasavvur qilish mumkin.

O'sha vaqtlar Shamaxi mahalla-mahalla bo'lib ajralgandi.

Har mahallaning o'z nomi, o'ziga xos odatlari, o'z latifalari, o'z bahs-munozaralari, boshqa mahallalarnikidan qaysidir jihatlar bilan ajralib turadigan insonlari.

Hammasi shamaxilik bo'lishga shamaxilik edi. Lekin Saritorpaqlilar Imomlilardan ajralib turardi, Yetti Gunbazlilar Shixminaslilardan farq qilardi, Minaxorlular Yuqori Qal'alilardan o'zgacha edi.

Sayid Azim zamon jihatdan bizga qanchalar yaqin!

Taniqli Ozarbayjon xonandasi Yovar xonim Kalantarli (1902-1979) Sayid Azim haqida ustozni ko'rgan hamshaharlaridan ilk bolalik yillarida yuz xil voqea eshitib, kuchli xotirasiga muhrlab olgandi. O'sha kekxa zamondoshlari Yovar xonim bilan Sayid Azimning jonli ko'priklari edi. U eshitgan Sayid Azimli hikoyalar birinchi qo'ldan bo'lgan mo'tabar hadislar kabi edi. Yovar xonim yoshlik yillarimda o'sha voqealarni menga hikoya qilib berardi. Shu tariqa men ham Sayid Azim bilan zamondoshga aylanardim.

Sayid Azim Shamaxining bosh mahallasida – Shohko'chada yashar ekan.

Bu tili achchiq shaharning Eshakko'cha deb atalgan mahallasi bor ekan, o'tkir tilli shamaxiliklar mahallalaridan biriga bu kabi kutilmagan nom berilgani uchun aslo bezovta bo'lishmas ekan, o'sha ko'chada yashovchilar ham qaysi mahalladan ekanliklarini tortinmay aytaverar ekanlar.

Hozirgi kunda yuz yillik yoshi bo'lgan qishloqning nomini jamiyat kamsitilgan deb o'zgartirishadi. Go'yo o'sha qishloq ahli yig'ilib "har safar qishloq nomi tilga olinganda o'zlarini haqorat qilindandek bilib" hukumatga maktub jo'natgandek.

Avloddan avlodga ismi “Jonivorli” bo‘lgan qishloqni “Yangi-kent” deb nomlashadi, bir vaqtlar “Egricha” bo‘lgan qishloqni “Toza-kun”ga aylantirishadi...

Shu aflozda bitta so‘z yashatgan butun tarix tuman ortiga cho‘kadi, o‘sha so‘z bilan yashagan rivoyatlar ham ohista-ohista xotiralardan o‘chadi, unutiladi.

Rahmatlik Yovar xonim kula-kula aytib beradi: Shohko‘chada Sayid Azim bilan yon qo‘shni bo‘lgan bir odam o‘g‘lining to‘yini o‘tkazayotgan ekan, eshikma-eshik aylanib, hammami chaqiradi, lekin xuddi Alloh diliga qulf solgandek. Sayid Azimni taklif qilishni unutadi. Hoji bundan qattiq ranjiydi va chaqirilmagan to‘yga bormaydi. To‘ydan 3-4 kun o‘tgach, bozorda Sayid Azim bilan uchrashib qolgan to‘y egasining boshiga qaynoq suv to‘kilgandek bo‘ladi.

Sayidni to‘yga chaqirmay, katta xato qilgani yodiga tushadi.

Yoniga yugurib borib, Xudo haqqi, miyam achib ketganidan, seni ham taklif qilishni unutib qo‘yibman deb yalina boshlaydi.

Sayid Azim badohatan bir she‘r aytadi va uning yuziga aytib, zahrini to‘kib oladi, faqat uning oldida aybdor bo‘lgan qo‘shnisi bu bilan qutulib qolmaydi, Sayidning tikanli manzum hazili tildan tilga o‘tadi:

**Bor o‘zga viloyatda ham birdak ko‘ppako‘g‘li,
Ko‘pdir bu viloyatda ham, beshak, ko‘ppako‘g‘li.
Eshhak ko‘chada, Qabla Yusuf yodiga tushdi,
Men Shohko‘chadan tushmadim, eshshak ko‘ppako‘g‘li!**

Yovar xonim uning kimligini aniqlashtiradi: Kabla Yusuf torchi, xalq artisti Hoji Mammadovning (1920-1981) amakisi edi.

Inkvizitsiya ham, fashizm ham, stalinizm ham, sovet terrorizmi ham ma‘lum tarixiy davrlarning hodisalari bo‘lishdan tashqari ramziy ma‘noga ham ega. Bu kabi noqisliklar ham, eng zolim siyosiy senzura va rejimlar ham, ushbu rejimlarga xos sharmandaliklarni yuragida saqlab yurgan insonlar ham doim bo‘lgan. Ular Sayid Azim davrida ham bo‘lganlar, kelajakda Sayid Azimning yozuvchi nevara-evaralarini girdobga tortish uchun tajribalar yig‘ib yurishgan. Bu kabi zamondoshlari Sayid Azimning she‘rlarini g‘ijjalab o‘qib, tirmoq tagidan kir axtarardilar. O‘qib topganlarida quvona-quvona mal‘un deya

sharhlardilar. Mayparastdir. Yana uyalmasdan buni g'azallarida jar soladi. O'zi aytgan:

**To'kma mayi nobni yerga, ey zohidi gumroh,
Bu xuni xudodir, xuni shohi Karbalodir.**

Buning beorligini qarang. murdor sharobni Allohning, Karbalo shahidlarining qoni bilan bir tutmoqda deb darg'azab bo'lardilar.

Sayid Azim bu badbaxtlarni topib, bu siz aytgan may emas, bu ichilmay insonni mast etuvchi ilohiy may, ma'naviyat sharobidir, deb qanday aytsin. Aytgan taqdirda ham bu so'ziga ham fitna uyushtirar edilar.

U kofir, din dushmanidir, uni o'zi ham bo'yniga olgan. deyishardi:

**Tortmangiz Sayyid ila mazhabin mayxona sari,
Ka'bage kofirni axir qay musulmon keltirir?**

“Xalq dushmani” iborasi Sayid Azimlarni qirib bo'lgach, keyingi asrda, XX asrning 30-yillarida Sovet ittifoqida urfga kirdi.

Ungacha esa “din dushmani” tamg'asi ishlatilardi. Va o'sha tamg'ani Sayid Azimning nomiga, so'ziga bosgan edilar...

Sayid Azimning hajviyalari satiralarining jozibali qanotidir. Ba'zan misralarni haqorat bilan, qo'pollik bilan, og'izga olib bo'lmaydigan iboralar bilan to'la bo'lsa ham, ularga aslo bir tomonlama yondashib bo'lmaydi. Chunki bular ham tarix hujjatlaridir. zamonasining egri-bugri yo'llarini ko'rsatuvchi ko'zgu siniqlaridir. Umuman olganda esa Sayid Azimning fosh etuvchi so'zi vijdon tariximizning so'nmas sahifasidir. Adabiyotimizdagi rostgo'ylik, haqparastlik, jaso-rat, qat'iyatning bebaho durdonalaridir.

Lirikada bunchalar kuchli bo'la turib satirada bunchalar betakror bo'lish nodir sifatlardandir. Yaratgan suratlarning, topgan ifodalarning har biri kashfiyotdir.

Sayid Azim itga ehson berganni ham, Allohga pora berishni xohlaganni ham, ta'limdan qaytgan takabburli mujtahidni ham, ilmsiz olimni ham, riyokor mullani ham, sharafsiz obidni ham qalamining qamchisi bilan shunday savalaganki, ularning faryodi haligacha jaranglaydi.

Sayid Azimlar o'sha chayonlarning yo'q bo'lib ketishi uchun bularning barini yozgan.

Ammo befoyda!

Sayid Azimlar o'lib ketdi, itga ehson berganlar ham, Allohga pora berishni istaganlar, ming qiyofali riyokorlar ham sog'-salomat qolishdi.

Qiyofasini o'zgartirib, yana umrimizga-kunimizga suqilib olishgan.

Chindan ham so'z shifo berish uchun emas, shunchaki u quloqdan kirib bu quloqdan chiqish uchun kerakmi?

Shamaxining mashhur she'r-san'at majlisi "Bayt us-safo"ga Mulla Og'a Bexud (1830-1892), Alakbar G'ofil (1818-1891), Mirza Nasrulloh Diyda (?-1870), Og'abobo Zuhuriy (1848-1910), Og'ali Naseh (1856-1915)... yig'ilishardi va chindan ham zavqi safo uyi bo'lardi.

Lekin Sayid Azim uchun safo uyidan ham avval jafu uyi, mehnatlar makoni bo'lgan.

**Bo'lsaydi ixtiyorim, men bu jahona kelmas edim,
Keltirdilar mani, ammo manga na, kelmas edim.
Ko'ngilda zahmi nihon bo'lmasaydi, ey Sayyid,
Umidi mahram ila man fig'ona kelmas edim.**

O'zi istamasa ham uni bu yerga jo'natdilar va Sayidlarning buyuk shoir sifatida dunyoga topshiriq bilan, amalga oshirishi lozim bo'lgan vazifalar bilan keldi.

Qisqa umri davomida muhitini harholda boricha qolishiga qo'ymaslik uchun qo'lidan kelgancha harakat qildi.

تاریخ جو شمس و قوس یوز و قوس خور ایکنه ابر توہ کوہ کمانہ اسلام باد شہدائے
 آوزیا ایمان و کوشا شک تجزینہ نوم ایوب شہر قلیس مسخر ملک / جلوان
 چو دست امر ملک بقراطی ابر قلدی ملک بقراط اسلام قبول ایوب مقلی الام
 اور ولایت خراجعت قلدی . فلقہ سخی بر قلدی ایوبی شکی و قبلہ
 دیارندہ کہ اجر توہ لال فلقہ فی و برانہ قلدی .

اول وقت کہ ابر توہ قلیس و شکی دیارین مسخر قلوب بود کردن برده
 یکجوب و برد جان قزاقانہ خانم لالہ بیو اشادہ والی شردانات
 شیخ ابراهیم کراچی صفت با قلوب اجر نمودن خدمتہ قلدی
 و کتودکی سو قاندر پیشہا قلدی و کتوز قلام زہر کتوز
 چھکتہ بر سو قاتی و قوز و قوزون امین بوزینہ و قوز جمی حلام
 نظر عالیہ دیری اجر توہ اون خدمتہ لالوب قلع شردانہ فی
 اور صفاتی ایلم شیخ ابراهیم قلوب قلدی شیخ ابراهیم سوز ارفاقہ
 شردانہ خراجعت قلدی بو اتفاق دار ایوبی چرون

۹۰۹ جی ایلمنہ

Boshidan o'tkazgan dardlari so'zlarga aylanib g'am tug'di:

**Bola emizguvchi yuzta bo'lsa ham,
Tuqqanga keladi barcha dardu g'am.**

O'tgan umri, bosgan yo'lining ma'nosini anglab yetgani, har azobiga o'zi rozi bo'lgani sababli ustiga yog'gan toshlardan boshini ushlab qolmadi.

Har misrasi pana bo'ldi.

Toshga toshdan og'ir javoblar berdi.

Sharafli umrining vazifalaridan birining ham katta dardlarga bardosh berish ekanligini hech qachon unutmadi:

**Har kimning bordir o'z qo'lu oyog'i,
Katta bosh og'risa, qolgay qulog'i.**

1888-yil 20-mayda Shamaxidagi Alloh uyiga – masjidga shaytonlar kirgandi.

Biz bu tarixni hech qachon unutmasligimiz lozim. O'sha kuni doimo tavba kuni sifatida yodda tutmog'imiz darkor. O'sha kuni Shamaxi masjidida Sayid Azimni o'rab olgandik. Onu devorga tiradik. Uni tirsagimiz bilan urib, tepkiladik, siqib bo'g'dik, nafas oldirmay ovozi o'chirgandik.

Bu biz edik. Va biz o'sha-o'shamiz. Yana kimnidir shunday jonidan to'ydiryapmiz, yana kimnidir ana shunday halok qilyapmiz.

Biz – yani inson farzandi! Dunyoning har o'lkasida, har shahrida, barcha davrlarda va eng achinarlisi, hozirgi zamonda ham!

Biz bir-birimizga qanchalar berahm ekanmiz, boshimizga balolar yog'ganda hech qachon birdan nega bunday bo'ldi deb hayron qolmasligimiz lozim.

O'sha kuni Naseh misralaridan qon oqa-oqa yig'lardi:

**Qon yig'la, ko'zim, sarvari davron ketdi,
Sardaftari ahli fazlu urfon ketdi.
Afsuski, u shoiru adibi komil
Ahhobin etib zoru parishon ketdi.
Oyinayi zamon edi, zoti sharif,
Sindi ajal toshi tegib, u on ketdi.**

**Hayratdaman, ey haq, og'ushingga qanday
Siqqan edi toshqin o'sha ummon, ketdi.
Dunyoda o'lim har odamga maqomdir,
Faxr etki, bu dam jism ila jon ketdi.
Nosih dedi tarixi vafotin g'ami-la
Sad xayf erur, Sayyidi Shirvon ketdi.**

O'sha kuni Sayid Azimga namunali o'qituvchiligi, xalqqa qilgan xizmatlari, yaxshi dars bergani uchun hukumat medal berganiga 10 kun bo'lgandi.

Biz esa unga mana shunday dars berdik. Boshqalar bergan darsdan saboq olmadik, hech bo'lmasa o'zimiz bergan darsdan xulosa chiqaraylik. Axir bo'lib o'tgan tarixlar insonlarning o'tinishdan ibrat olish fursati hisoblanadi.

*"Uluqloring uchrashuvi"
Sayid Azim Shirvoniy ruhdoshlari orasida*

Sayid Azim Shirvoniyan yodgor qolgan bir-biridan qimmatli, bir-biridan a'lo asarlar qatorida uning 40 yoshida – 1875-yilda, o'zi tan olganidek, hayotining eng og'ir kunlarida tuzgan "Tazkira"sining alohida o'rni bor. Sayid Azim bu majmuani tuzish uchun yillab mehnat qildi va umrning omonatligini bilgani sababli asarini iloji boricha tezroq tugatishga harakat qilardi: "Chun bir necha muddat mulki Ozarbayjon va Eron, Bag'dod, Shom va Rumi Qastantiyaning aksar bilod va amsorini sayr etib, zahmati kasira ila ash'orlar jam etgandim, bovujudi parishoni hil va ziqul-majol bu majmuayi mutafarriqaning tarkib va tartibiga iqdom ehtimom etdim".

Sayid Azimning el-el kezib jamlagan, jild-jild qo'lyozmalardan tanlab to'plagan go'zal she'rlarning qatorida o'zining eng sevgan shoiri Alisher Navoiyning ham o'lmas misralari bor edi.

Endi esa go'yo doira tamomlanmoqda. Sayid Azimning Alisher Navoiyning marvarid timsolli baytlarini o'z tazkirasiga ko'chirgan vaqtdan 145 yil o'tgach, u o'zi ham o'zbekcha gapira boshladi.

Sayid Azim Shirvoni 185 yoshga to'lganda O'zbekistondagi Haydar Aliyev nomidagi Ozarbayjon madaniyat markazining olijanob tashabbusi bilan amalga oshirilgan bu loyiha har qanday olqishga loyiq.

O'z davrida 3 tilda – ozarbayjoncha, forschada, arabchada erkin yozib-ijod qilgan, yana bir necha tilda ham so'zlay olgan Sayid Azimning yuz minglab yangi o'quvchisi bilan shirin o'zbekchada ko'ngil hamsuhbati bo'la boshlashi qanchalar quvonarlidir!

She'r tarjima qilish, ayniqsa, klassiklarning tarjimasini ham mashhaqqatli, ham mas'uliyatli ishdir. Vaqt sinovidan o'tgan, xotiralarga muhrlangan satrlarni ularning dastlabki go'zalligiga putur yetkazmay, yangi til libosida jonlantirish yuksak mahorat talab qiladi.

Sayid Azimning sho'x g'azallarining bir qanchasini men ham yoddan bilaman. Tohir Qahhorning ustalik bilan tarjima qilgan u g'azallarining o'zbekchalarini ko'zlarim o'qir edi va xotiramda she'rlarning ozarbayjon turkchasiidagi asl shakli jaranglardi.

Yuragimda ham Tohir Qahhorga mahorat bilan qilgan tarjimolari uchun "Ofarin!", "Barakalla!" derdim, ham o'zbeklar bilan ozarbayjonlarning bir-biriga qanchalar yaqin, mahram ekanligidan quvonnardim.

Bu g'azallar ozarbayjon tilida qanchalar jozibador bo'lsa, qanchalar musiqali bo'lsa, ruhni qanchalar o'rtasa, o'zbekchada ham aynan shundaydir.

Go'yo Sayid Azim bularning barchasini o'zbek turkchasida yozganga o'xshaydi.

Ayni hisni men hamisha dohiy Alisher Navoiyning asarlarini arab alifbosida, ozarbayjon lahjasi bilan o'qiganda tuyaman.

O'zbek o'quvchisi Sayid Azimning g'azallarini mutolaa qilar ekan, bu so'z malohatiga voqif bo'lgani sari bu buyuk ustoz ularning o'z shoiri ekanligini his etadi va ishonadi, Sayid Azimning boshqa asarlari bilan ham tanishishga umid qiladi.

Sasi va so'zi abadiy hayot bo'lgan insonlarning buyuk kuchi ham doim millatlar, mamlakatlar, yuraklar, fikrlar orasida aynan mana shunday mo'tabar, suyuqli ko'prik bo'lishi lozim!

"Sayid Azim Shirvoni"
Haykaltarosh: *Nizomiy Karimov*

Umri shunchalar qisqa, o'limi shunchalar tez keldiki, Sayid Azim vasiyatnoma yozishga majol topmadi. Ammo fitratdan shoir bo'lgan har so'z sehgari kani Sayid Azim ham aslida yoshligidan ilohiy farosat bilan tuproq ustidagi yakunini ham ko'rgandi, yakundan keyingi so'ngsizlikdan ham ogoh edi. O'zi yashamaydigan kunlar, yillar, asrlar qo'ynida o'zini avvaldan ko'rgan, xuddi yana bir bor kelib kelajakdan xabar bergan bu misralar aslida vasiyat emasmi:

**Kelajak olamga ko'p ahli ushshoq,
Bo'lurlar mendayin odamga inushtoq,
Derlar, o'tib ketdi u Sayyidi zor,
Bo'ldi Shirvon aro xaroba mozor.
Koshki u bo'lsaydi zamonamizda,
Bazmi she'r qaynagan koshonamizda.**

Ertalardan ko'ngli xotirjam edi, chunki ertangilar uchun qanchalar go'zal meros qoldirishini bilardi.

Sayid Azim barcha ijodi va faoliyatlari bilan muallim edi, shu sababli ham kelajakdagilarga, shuningdek, hozir uning o'zbekcha jaranglagan bu g'azallarini o'qiyotganlarga ham mehr bilan o'z shogirdlari, o'quvchilari deb qarar, barchasiga muhabbat bilan omad tilar, salom berardi, "gumon etmang, uzoqdaman, shundoq sizning yoningizdaman" derdi:

**Sizlarga qoldi bu dunyo, ey yoshlar,
Boshi tik, chaqnoq ko'z, ey qora qoshlar!
Xudoyim saqlasin sizni balodan,
Ko'nglingiz yayrasin zavqu safodan.
Sizlarga har doim salomim yetsin,
O'zim bormasam ham, kalomim yetsin.
She'rimni o'qirkan, aylangiz yodim,
Shod bo'lsin u payt bu ruhi noshodim.**

Salomingni olyapmiz, Ustoz, kalomingni o'qiyapmiz, Ustoz, Seni har on yod etyapmiz, Ustoz! Ruhing shodmi?

**G'azallar Sayid Azim Shirvoniyning 2013-yil Bokuda chop
etilgan ikki jildlik "Tanlangan asarlar"ining 1-jildidan
(Seyid Əzim Şirvani, "Seçilmiş əsərləri" I cild, Bakı, "Şərq-
Qərbi", 2013) tarjima qilindi**

* * *

Kecha ko'rdim men seni, ey, sho'xi davron, uyquda,
Aylar erding menga ming-ming lutfu ehson uyquda.

Ko'rmisham la'lini, yo qonim to'kilganmi, biroq,
E'tibor bo'lmas, agarchi ko'rsalar qon uyquda.

Zohiran chashmi baqoga yetsa-da har xasta dil,
Kim bilibdir og'zining sirrini pinhon uyquda?..

Men-da bir la'ling totib, xandon kulib yursam netar,
Rasmidir, shodlik ko'rar kim bo'lsa giryon uyquda.

Bor umidim vaslidan, tole kular-ku menga ham,
Chun qaro zulfini ko'z ko'rdi parishon uyquda.

Ey, go'zallik ka'basi, ko'rgach jamoling jilvasin,
Koshki bo'lsam. bosh urib, qoshingda qurbon, uyquda.

Sayyiding vasling aro uyqusidan uyg'onadur,
Chun ko'rar ul ham gadodek o'zni sulton uyquda.

Bo'lmasaydi g'ami ishqing dili vayronimda,
Saqlamasdim uni izzat qilibon yonimda.

U qaro xol qo'limga tushsa, qonin icharman –
Nega ul manzil etar orazi jononimda?..

Mus'hafi ruxsoringda goh ko'rurmen kofir xat,
Qancha nuqsonu xalal bor mening iymonimda.

Aylamas lutfi-la xurram oshig'in, yo rabbim,
Bu ne raftor axir ul sarvi xiromonimda?

Tushdi ko'nqlimga xo'blar fikriyu ishq, Sayyid,
Dardlashur qancha Yusuf kulbayi ahzonimda.

Na yaxshi oshig' ulkim, qayda bo'lsa, yori bo'lgay,
Visoli yor bilan mamnun kunu ro'zgori bo'lgay.

Mudom chin ulfatu do'st birla may ichkay u yayrab,
Na kasri majlisi maydon, na intizori bo'lgay.

Sharob olmoqqa gar naqd aqchasi yo'q bo'lsa hamki,
Sharobxonada sal izzatu e'tibori bo'lgay.

Qaro zulfi asir etdi, tag'in zanjirdadir dil,
Qachon bu zor ko'ngilning erku ixtiyori bo'lgay?

Iloyo, gul hamisha bo'lsin u bulbulga hamdam,
Mudom u xastadilning gulshani, bahori bo'lgay.

Meningdek bo'lmagay mahrum gulu guluzorindan,
Na g'amlardan tilingan qalb, na tikanzori bo'lgay.

Behisht maylinni etmas Sayyiding garchandki, ey gul,
Yoninda sen kabi bir yori guluzori bo'lgay.

Jon na lozimdir, agar manzuri jonon bo'lmasa?
Bizga bas jonon xayoli, qayg'umas, jon bo'lmasa.

Xalqni targ'ib aylagay zillatgayu illatga nafs,
Hech kishi isyonga mayl etmasdi, shayton bo'lmasa.

Ey ko'ngil, sen ahli shaytondan hazar et har qachon,
Kufr aro fir'avn qolurmu hirsu Homon bo'lmasa.

Bu jahonda ahli dil bo'lmas parishon hech zamon,
Gar sabodan sochlaring har dam parishon bo'lmasa.

Surayi "Val-layl" zulfingdur, yuzung "Vash-shams"dur,
G'am emas, olamda bundan boshqa qur'on bo'lmasa.

Sayyido, iymon ketur ruxsori yorga, bil yaqin,
Har amal qilsang qabul bo'lmaydi, iymon bo'lmasa.

Ne zamon tushsa yo'ling dilbara, ey bodi sabo,
Yetir arzim u guli ahnara, ey bodi sabo!

Guli ja'far kabi sarg'ardi yuzim furqatida,
De bu holim u guli ja'fara, ey bodi sabo!

Ichibon zahri g'amin dil naqadar bo'ldi ma'yus,
O'zing aytgil u labi shakkara, ey bodi sabo!

Bu dilim misli katondek shilinur oy nurida¹ –
Ne qilibmen u mahi anvara, ey bodi sabo?

Bu qadim Javzo kabi ikki yarim bo'ldi, netay,
Xabarim ber buti mohpaykara, ey bodi sabo!

Bu qaro kunki mening boshima hijronda kelur,
Buni haq aylamasin kofara, ey bodi sabo!

Loladek dog'i dilim, siynayi so'zonimi ko'r,
Xabar et sunbulu susanbara, ey bodi sabo!

Bu Muhammad o'yida bo'ldi halok Sayyidi ham,
Borib ayt ravzayi payg'ambara, ey bodi sabo!

¹ *Katon daraxtining po'siloqlari oy nuriga tob berolmay shililib ketarkan* ("G'iyos u It", 2 j. 161 b.-tarj.).

Ul gul karam etgay menga ag'yor yoninda,
Chun qilgay o'zin sevgili har xor yoninda.

Maqsudi shu: men ranjisamu ul raqib ham
Sal yig'sa esin yori dilozor yoninda.

So'rdimki, raqib ila o'tirmoq nadir, ey sho'x,
Kulgach, dedi: gul o'rni mudom xor yoninda.

Shodman, ko'zining fikri mudom yor ko'ngilga,
Bo'lganda tabib yaxshi-ku bemor yoninda.

Har kim yuzining teriga qiymat berolmas,
Bilgaylar atir qadrini attor yoninda.

Ruxsoriga o'xshar emish ul yangi chechak,
Gul xorga do'nar ul yuzi gulnor yoninda.

Gar o'lsa sanam zulfi g'amindan bu Sayyid,
Dafn aylangiz ul sohibi zunnor yoninda.

Gul g'unchalik paytida bo'lgay xora oshino,
Gar ochsa niqobin, bo'lur ag'yora oshino.

Begonalarga oshino bo'lgay edi ko'ngil,
Kosh bo'lmasaydim ul guli bexora oshino.

Bordir-da axir ko'nglida bir gulga ishq, havas,
Bulbul sababsiz bo'lmadi gulzora oshino.

Tarqatdi siyoh zulfini yerlarga u nigor,
Etdi zamon ichra kunimni qora, oshino.

Ko'rdim: raqib, olchoqqa ham etmoqda iltifot,
Balkim, raqib ham endi bo'lgay yora oshino.

Jannat xarom o'lsun manga gar shikva aylasam,
O'z istagi-la yoqsa meni nora oshino.

Hayhot, raqib pandini olib, Sayyido, mening
Mahzun yuragimni etdi yuz pora oshino.

Na qadar gar bor esa charxi jafujo'da balo,
Baridan ko'proq erur ul buti badxo'da balo.

Na balolar soladir boshima, yo rabki, ko'ring,
Na qadar bor emish ul nargisi joduda balo.

Xat-u, xol-u, sari zulfidan o'lur qon bu ko'ngil,
Bu qadar chiqdi qachon lashkari hinduda balo?

Ko'milib ko'z yoshiga qorachig'ing o'rtanadir,
Bu hayot: har cho'qayotgan chekadir suda balo.

Havas etma, e ko'ngil, zulf ila abro'siga, qo'y,
Chini zulfinda xato bor, xati abro'da balo.

Topajakdir meni har yerda esam-da shu balo!
Yo'q esam men, qolajakdir g'amu qayg'uda balo.

Ko'rishing yorni balo, ko'rmaganing boshqa balo,
Sayido, o'l-da qutul: u-da balo, bu-da balo!

Bermagum ko'nglimni hech bir dilbara bundan keyin,
Bo'lmagum oshiq o'sha siyminbara bundan keyin.

Oldi iymonimni qo'ldan, ayladi dinsiz meni,
Bo'lmagayman oshino ul kofara bundan keyin.

Ul go'zalning yuzlari o'xshar falakning oyiga,
Boqmagayman endi mohi anvara bundan keyin.

Boda dilbarning labi la'lini doim eslatar,
Quy demasman bodani hech sog'ara bundan keyin.

Anbarin zulfini endi tilga olmasman hecham,
Kimsa rag'bat aylamas ul anbara bundan keyin.

Sarvi qadding ko'chasin jannat debon yurgay edim,
Kezmagayman unda endi, bir qara, bundan keyin.

Etmagayman vasfi zulfin, mayli, shoir demasin
Ul pari Sayyidi g'amparvara bundan keyin.

So'rayin, ayt, ne emish, hurmati chog'irga sabab?
Ki harom etdi bu jon javharini shohi arab.

Bil, emas mastlik o'sha hurmati chog'irga sabab,
Ko'p axir mast qilajak narsa, o'zing angla so'rab.

Bor umidim, suvi kavsar menga ham bo'lsa nasib,
Na qadar dehqon axir chekkay azob suvni tarab.

Mevasi o'xshamasaydi labiga dildorning,
Bog'bon ekmas edi xurmosini yerga tirab.

Yuragim qon, mayi gulgun bo'ladir ko'zdagi yosh,
Labi unnobini har dam atadim men mayi nob .

Ud-u, sandal na kerak, xush bo'yi zulfing yetadir,
Badanim – yongan o'tin, men esa hammoli hatab¹.

Sayido, gul shoxiga qo'ymas edim hech qadamim,
Desalar, bor o'sha mast bulbulida rasmi adab.

¹ *Hatab – yongan o'tin (tarj.)*

G'amza o'qin ko'p otarsan bizga, ey sen, no'shlab,
Besabab qon to'kmoq istarsan, nadir, aytgin, sabab?

Voizo, mayxo'rlara doim g'azabdir odating,
Qo'rq u kundankim, senga piri mug'on aylar g'azab.

Ishq aro bedardlar aylar taajjub holima,
Yo'qsa, bu yurtida biror dard ahli yo'qmi, voajab!

So'zlaring, ey toshyurak, sindirdi ko'nglim shishasin,
Bo'lmas ermish mastlar bazminda hech hurmat, adab.

Dahr aro bir gul yetishtirmish u gulchin, oqibat
Yetdi maqsudiga ag'yor, biz-chi, qoldik yo'l qarab.

Gohi gar dil istasa bo'sa yuzingdan, vajhi bor,
O'z faqiringdirki, quti loyamut aylar talab.

Mutribo, avji "Hijoz" ayla, ibodatda ko'ngil,
To Muhammad ishqi-la Sayyid bu kun etsin tarab.

Chiqur jonimki, bir onga ketur jononimi, yo rab!
Ko'rib ruxsorini, taslim etay bu jonimi, yo rab!

Yuzing ko'rganda, nazr aylab, qilay jonimni qurbonlik,
Ketir yorim, qabul ayla mening qurbonimi, yo rab!

Tani zorimdan olgin, ey xudo, bu joni noshodim,
Mubaddal qil visoli yora bu hijronimi, yo rab!

Yonib tandır misol, tinmay to'kildi ko'zlarim yoshi,
Jahon g'arq bo'lmasin, tindir o'zing to'fonimi, yo rab!

To'kilsa qonimu ozod etilsam hajru zindondan,
Rahm sol ko'ngliga bedodgar sultonimi, yo rab!

Umidim borki, ko'rgaydi fig'onim, rahm etib dilbar,
Yctur ul be mehr oyga mening afg'onimi, yo rab!

Yuzin xattin o'qib, paydo bo'libdir fitnakor ul oy,
Xatodin saqlagin bu Sayyidi nolonimi, yo rab!

Bo'ldi sunbullar xijil zulfi parishoning ko'rib,
G'unchalar qon yutdilar la'li durafshoning ko'rib.

Mehring unga tushganidan tushdi zindonga Yusuf,
Olami zarrotdagi chohi zanaxdoning ko'rib.

Bog'bon har kunda bir sarvin qo'porgay bog'idan,
Toki, ey ruhi ravon, sarvi xiromoning ko'rib.

Ko'z yoshim oqqay ravon chavgon to'pidek har tomon,
Qo'lda chavgon, minganing Raxsh uzra javloning ko'rib.

Qo'y, o'lim, so'nggi nafasda kelma na'shim ustiga,
G'ayrilar shodlanmasin bu holu ehsoning ko'rib.

Rustam o'qi tilgan Ishkobus, bu o'q malham, dedi,
Sen-da boq, ey qoshi yoy, ko'ksimda paykoning ko'rib.

Rashk aro bir g'unchadek yuz bor yaqosin chok etar
Sayyidi xuninjigar choki giriboning ko'rib.

U ohu ko'zli, derlarki, bu kun shikora ketmishdir,
Olib sabru qarorimni tag'in oshkora ketmishdir.

O'zi mushkin bir ohudir, netar oqloqda u, e voh,
Olib ketmay itin, bilmam, yana ne kora ketmishdir?

Zamon o'tmas, tuyulgay har daqiqa menga bir oydek,
Bu kun u oy shahardan chetga, bir kanora ketmishdir.

U shohimning firoqi menga rux berganda, bo'ldim mot,
Vazir aqlim tushib dardga, u-chi, savora ketmishdir.

Ko'zimga tor bo'lib qoldi bu oftobu bu keng olam,
Qaro zulfin yoyib, aylab kunimni qora ketmishdir.

Kamon qoshlim bu kun ketmish raqib, g'ayri bilan ovga,
Otib hijron o'qin, qalbni etib-da yora ketmishdir.

Bo'libdir g'oyib ul oyning jamoli jannati bul kun,
Solib Sayyidini oshkor jahannam, nora ketmishdir.

Bir nomaki bu, yori dilorom yuboribdir,
Jonimga surur, ko`nglima orom yuboribdir.

Kofurga sehr birla qo`shib mushk yozuvini,
Tong uzra chekib naqshini, yo, shom yuboribdir.

Bu noma bilan jonga berib shodligu taskin,
Nokomu zor ko`ngilga u bir kom yuboribdir.

O`z oshig`i, xastadili ham beqaroriga,
Ul noma bilan bir necha payg`om yuboribdir.

Bilmish kunim furqatda qorong`u ekanini,
Dardu g`amu firoqqa saranjom yuboribdir.

Etmish visolga Sayyidi zorini umidvor,
Ul nom bilan ishq to`la bir jom yuboribdir.

Bu kelgan kim ekan, yuz valvala Shirvonga solibdir!
Na go'zal g'ulg'ulalar olami insonga solibdir!

Qizarib orazi oli guli tardek mayi nobdan,
Ochibon so'ngra yuzin, oshig'ini qonga solibdir.

Kim ekan bu yuzi xurshidi duraxshonu ham qattol,
Labi la'li xunini ko'hi Badaxshonga solibdir.

Bu azizkim, necha Yusuf asiru zori bo'lmishdir,
Biroq u qaysisini chohi zanaxdonga solibdir?

Yuzin davrin o'rab xatti siyohi xuddi lashkardek,
Chumolidek yoyibon, mulki Sulaymonga solibdir.

Uni Mahmud desammi, bilmadim, yoxud Ayoq deymu,
Muhabbat jazbasini xotiri sultonga solibdir.

Uning sham'i jamolin ko'rmamish Sayyidi sargashta,
Ajab, lekin o'zin u ham o'tu so'zonga solibdir.

* * *

Moshoolloh, bu go'zal kim o'zi, Shirvona kelibdir!
Labini yuz yillik o'lik ko'ribon, jona kelibdir!

Yana ollohga shukur, o'lkani buzgandi raqiblar,
Tuzatay deb uni bir oshig'i devona kelibdir.

Yo'q erur la'li labingdagi safo sirri bu mayda,
Faraz etmam, bu tomonga tosha paymona kelibdir.

Varaqj orazi oling ko'rib, ul lola ruxingni,
Bog' aro bulbuli shaydo yana afg'ona kelibdir.

Demagayman otini men, qara har baytima, angla,
Kim edi Sayyid o'zi, boq, mana, Shirvona kelibdir.

Ey ko'ngil, masjid yo'lin tark et, rahi mayxona tut,
Tutma qo'lda zohidiy tasbehni, qo'y, paymona tut.

Zohidu masjid tamannosini qo'y, fikr et, ko'ngil,
Zohidin bir cho'g'z bil ham masjidin vayrona tut.

Ul pari zulfinda ko'rsang bu g'arib ko'nglimni, bil,
Bo'yni bog'lanmish uning zanjir-la, bir devona, tut.

Ul mahi nomehribon zulfingga ursam der taroq,
Oyna keltir, ey quyosh, sen; ey qamar, sen shona tut.

Jon berib jononga, yon sham'i jamolindan uning,
Gar kamol istarsan, ey dil, shevayi parvona tut.

Xo'blar ishqinda ko'r endi mening rasvoligim,
Qissayi Farhod ila Majnuni bir afsona tut.

Kirma sen masjidlara nomard u zohidlar kabi,
Sayyido, mayxonada paymonani mardona tut.

Ko'ngil bo'libdi firoqingda beqaror, ey do'st,
Nechun meni aylading beoru dilfigor, ey do'st!

Umid qo'lim uzilib visoling etagindan,
Emasdim sendan bu tarz umidvor, ey do'st!

Binoyi toqatimni g'am seli xarob etdi,
Bu qadar ko'zlarimni etma ashkbor, ey do'st!

Visolda necha kun yaxshi o'tgandi ayyomim,
Hasad qilibdi bizga charxi kajraftor, ey do'st!

Na sen firoqqa sabab bo'ldingu na men bois,
Bu dardga soldi bizni davri ro'zigor, ey do'st!

Seni vafoli debon ishqingga ko'ngil berdim,
Pariliqolarga bo'lmasmish e'tibor, ey do'st!

Ular ne lutf edi, ey guluzor, bu ne jafo?
Tarahhum et, meni o'ldirma xoru zor, ey do'st!

Qasam ollohgakim, sirringni saqlarman sening,
Bayon qilgil manga ko'nglingda har na bor, ey do'st!

Fidoying-ku bu Sayyiding, g'uloming-ku axir,
Buncha zillatga aylama uni duchor, ey do'st!

Ey xasta ko'ngil, azmi sari ko'yi nigor et,
Ul ko'yda jon naqdini sen jononga nisor et.

Mohi ruxi jonon xat ila bo'ldi siyohgun,
Kun o'tdi, ko'ngil, kel, yana fikri shabi tor et.

Paymonani sindirmaguncha bu zamon toshi,
May shishalari, do'stlar ila bazmi qaror et.

Jahd et-da qutul vasvasayi aqlu fikrdan,
Majnun kabi sayr etgali sahroga guzor et.

Masjidda gumon, xiylali so'zlarga qorishma,
Mardona qadah tut, bu riyodan o'zing or et.

Manzuring agar olam aro kasbi ziyodir,
Ul oy etagin tut-da, o'pib, sharhi bahor et.

Ey Sayyid, agar hasht behisht ersa muroding,
Olamda o'n ikki yo'lin tut – hashtu chahor et.

Angla, dil, bu ishqda ramzi ruxi jononi durust,
Tingla oni, so'ylagan ma'niyi Qur'oni durust.

Sunbuli zulfingni, ey gul, yoyganningda ishva-la,
Qolmagay shahr ahli ichra dinu iymoni durust.

Qildi husning vasfni bulbul yonib gulshan aro,
Qolmamish bog'da biror g'uncha giriboni durust.

G'unchaning ko'ngli butun, ahdinda yo'q ammo vafo,
Ko'ngli bulbulning siniq, lek ishq noloni durust.

Hech to'la ko'rsatmagaydir nozli oy o'z paykarin,
Oyki, yuz bor jilva qilganda-da, nuqsoni durust.

Bir kecha o'z husnini ko'rsatdi u mohpaykarim,
Endi bir yoni shikasta hamda bir yoni durust.

Demangiz, Sayyid shikast yetkazdi bu paymonaga,
Ko'rdingizmi hech biror yor ahdu paymoni durust.

Yor aylasa ushshoqi dilafgora adovat,
Mumkin emas, oshiq-da etar yora adovat.

Qonimni agar ichsa o'shal dilbari xunxor,
Kofir bo'layin qilsam u xunxora adovat.

Hajringda mani aylama xor, ey guli bexor,
Gulshanda qachon gul etadir xora adovat?

Salmoning o'zim, Ahmadi Muxtori zamon, hey,
Salmon tilamas Ahmadi Muxtora adovat.

Qilguncha adovat senga bir karra, go'zal yor,
Yuz karra qilay Haydari karrora adovat.

Bulbul gina aylar senga, ey navguli ra'no,
Lek hech eta olmas bog'u gulzora adovat.

Yondirdi kecha shomi shabistonda qanotin,
Parvona qachon etmish edi nora adovat.

Ko'nglimga to'la mehring, adovatga o'rin yo'q,
Hech aylama sen Sayyidi beyora adovat.

Ag'yorki, ochiq izhor etar yora muhabbat,
Boq, ko'rsatayin men-da shu ag'yora muhabbat.

Do'st tutsam agar yor deya ag'yorni, shu aybmi,
Gul xotiri deb ko'rguzaman xora muhabbat.

Zulfi siyahin rangi bir oz o'xshashi bois,
Ko'nglimda mudom rishtayi zunnora muhabbat.

Mayl etsam agar sham'i ruxi yora, na nuqsi,
Odat shuki, parvona etar nora muhabbat.

Qurbon dilu jonim o'sha oyparcha ko'yinda,
Mo'minlar etar sayyohu sayyora muhabbat.

Xat keldi ruxi yora, fuzun bo'ldi malolim,
Oxirda kunim ayladi, ko'r, qora muhabbat.

Sayyid, u qaro soch menga sirtmoq bo'la qoldi,
Mansur kabi osdi meni ham dora muhabbat.

Ber xabar, ey dil, bo'larmi tunda jonon xilvatda,
Biz kabi jonsizga balkim berar u jon xilvatda.

Ko'zlarin oqu qarosi birga, hamog'ush emish.
Huddi Bilqisga etur sharhin Sulaymon xilvatda.

Dog'larin ko'ksimda qandog' men nihon aylay ekan,
Bo'lmas ermish, podishohim, hech charog'on xilvatda.

Xat kelibdir, dema ul siyminbadan ruxsoriga,
Bilmadim, kelganmikin kofirga iymon xilvatda.

Vodiyi vahdatga kel-da, ey dili devona, boq.
Kim bo'libdir bu sifat birla biyobon xilvatda.

Chiqdi bo'standan u gul sal-pal yaqosi yirtilib,
Bil, Zulayxo birla bo'lmish mohi Kanon xilvatda.

Gohi payg'omi jafu bor, goh baloyi hajru g'am,
Sayyido, yordan kelur har kunda ehson xilvatda.

Bu g'urbat yurtda netgaysan, ko'ngil, sen azmi Shirvon et,
Tomosho qil borib yorni va sayri ko'yi jonon et.

Nechun bo'lding giriftori qafas, ey sen, muqaddas qush,
Tuzoqlardan chiqib uch-da, bu kun sayri guliston et.

Taalluq olamindan qo'lni tort, tajrid qil hosil,
Masihodek maqoming xonayi xurshidi raxshon et.

Ko'ngil ber bir nigorga, forig' o'l dunyoyi uqbodan,
Tuzatmak-chun makonni bu parishonlikni vayron et.

Ko'p ermish sho'xi zebolar bu Shirvonda, qo'y, ey Sayyid,
Kel, endi shavqi jon birlan bu Ismoilni qurbon et.

Bu ko'ngil vasfin etibdir ro'yi jononni xato,
O'qimish maktabida bola "Guliston"ni xato.

Topilur gulda deya zulfi siyohindagi bo'y,
Qiladir behuda dil sayr bu bo'stonni xato.

Yuzining sahfasini kotibi qudrat bezamish,
Ne bilay, yo o'qidimmi xati rayhonni xato?

Tishining durri topilgaymi javohirlar aro,
Qiyos etmoq unga har gavhari g'altonni xato.

Yuzidan bog'da niqobin olar erkan o'sha gul,
Shoshibon bulbul etar navhayi nolonni xato.

Qoshini "nuni qalam", zulfini "val-layl"i dedi,
Dedilarkim, o'qiding oyatu qur'onni xato.

"Qobi qavsayn" o'qidim men qoshi yosin, Sayyido,
Voh, u kundanki, mufasssir dedi ma'noni xato.

Gar bulutdek keldi ul ruxsori mohi yora xat,
Bor hayotim ayladi ul zulflaridek qora xat.

Otashin ruxsora xatting keldi, ko'nglim olgali,
Rasmidir, ahli azoyim ham solurlar nora xat.

U go'zalning gul makonin vasfi inshosi uchun,
Yozdi qudrat kotibi rayhon ila gulzora xat.

Keldi xat ruxsoriga, lek bosdi oshiqni yara,
Bilmadim, bu qandayin sir, qalbni etmish yora xat.

Kiprigim aylab qalam, gulgun yoshim birlan yozay,
Shomi hijroningda, ey gul, har eshik, devora xat.

Xatni olgach. qatliomga ochdi yo'l ul gul, magar,
Husn sultoni yozibdir qatl uchun sardora xat.

Qora bo'lsin ro'zigori xatti yorning men kabi.
Tiyra qildi kunlarimni, Sayyido, ul qora xat.

Kimki og'zin g'unchayi xandon gumon aylar, xato,
La'l dudog'in chashmayi hayvon gumon aylar, xato.

Qaysi kundan voqifi asrori g'ayb o'lmish hakim,
Og'zini bir nuqtayi pinhon gumon aylar, xato.

Qayda ko'rmish yo eshitmish bu zamon bog'bonikim,
Kokilin gar sunbulu rayhon gumon aylar, xato.

Zarra husni ul Yusufni qildi mashhuri jahon,
El sani gar Yusufi Kanon gumon aylar, xato.

Har kasalga bor tabibning dorusi, ammo agar,
Dardi ishqni qobili darmon gumon aylar, xato.

Tolibi dunyo bo'lib, dunyoda qolmas hech kishi,
Bu diyorni mulki jovidon gumon aylar, xato.

Bu shahar shayxin so'ziga kimsa monemas, biroq,
Sayyidin gar qobili urfon gumon aylar, xato.

Tushdi, taqdirim ekan, menga shu fu'lu shu mizoj,
Ey Masihonafasim, aylagil bemora iloj.

Ravshan et xonamizi bir kecha tashrifing ila,
Ey jamoli falaki husno, charog'i vahhoj.

Suvi kavsar labi shirininga nisbat emish,
Bir dudog'ing xushta'mu, bir dudog'ing sho'ru-ujoj.

Bir musulmon qo'lini tutganing bormi jahonda?
Etmagin, yo ilohim, shunga kofirmi-da muhtoj.

Sham-ku yondirmas edi parvonani valekin sen,
Yondirib ishq ahlini, zolimlarga berding rivoj.

Lashkari zangu habash bosmish jahonning tegrasin,
Endi mushkul Ka'baga borsa qofilayi hujjoj.

Dona xoli bor o'zi, unga etma ta'ma aslo,
Sayyido, yor ko'yidan etmasin jannatin ixroj.

Vafo rasmin tutib kel, ey pari, jabru jafodan kech,
Agar insonsan, insof qil, bu vaz'i noravodan kech.

Ko'zim yoshidan, ey sarvi ravon, ranjida bo'lmishsan,
Yorug' yulduz bo'lib kel-da, bu tun bor mojarodan kech.

Ko'rib zulfi parishoning, dedim, bu mushki Chinmidir,
Chinu yolg'on senga ma'lum, o'zing, ey gul, xatodan kech.

Eshitsam bir og'iz so'z deb tamanno aylading ko'pdan,
Ne chiqsin yo'qdan, ey ko'ngil, uyal, bu muddaodan kech.

Firib, nayrangli so'z, ishdan uzoq tur masjidu ko'yda,
Kel, ollohni desang, zohid, o'zing ham bu riyodan kech.

Axir mayxonasiz oshiq uchun hech bir safo bo'lmas,
Agar bu Ka'badan ketsang, borarkan, u Safodan kech.

Jahon mulkinda yo'qdir, Sayyido, ehsoni beminnat,
Siniq ko'nglim, sabr ayla, iloju mo'miyodan kech.

Sensiz fazoyi jannati ma`voda yo`q farah,
Atringsiz u nozli guli ra`noda yo`q farah.

Ishq xastasiga et labini chora, ey hakim,
Ma`juni la`li nobi musaffoda yo`q farah.

Derlar mufarrah aylagay insonni za`faron,
Sarg`ardi rangim, yorga bu ma`noda yo`q farah.

Ko`p bo`lsa bo`sa yaxshidir, hech qursa ikkita,
Lek barcha bilar, bo`sayi tanhoda yo`q farah.

Maydan murod bo`sayi sog`ardir bu ma`voda,
Mashru` sanalmagan mayi sahboda yo`q farah.

Me`rojing ila bo`ldi farahli falak ahli,
Sensiz, habibim, arshi mualloda yo`q farah.

Nodon topar hamisha farah vasli yordan,
Sayyid, jahonda xotiri donoda yo`q farah.

Debdilar xalq, bor emish bodayi humroda farah,
Ko'rmadim yorsiz valek jomi g'amafzoda farah.

Ne qilay yorsiz gulu bo'ston, guliston sayrini,
Yo'qsa yor, bo'lmaydi jannatdek u ma'voda farah.

Shabi me'roji visoling chog'i zor etdi raqib,
Ko'rmadim sayr aylabon charxi mualloda farah.

Menga shodlik kelgay u xummor ko'zingdan, ey gulim,
Ko'rmadim yuz bor boqib, nargisi shahloda farah.

Dog'i hajring ketsa erdi, ko'p quvongaydi ko'ngil,
Bola bayramga chiqib, topgay har asnoda farah.

Shodlanurman yor otin o'qib, eshitsam hamki men,
Bor crur sen yozganing insho, muammoda farah.

Sayyido, etgil farah, hech chekmagil dunyo g'amin,
Chunki besh kunlik bo'lur bulbuli shaydoda farah.

Ul lolaki, sho'x, ishvayu nozi ko'p emish, ko'p.
Ushshoqa uning so'zi gudozi ko'p emish, ko'p.

Mehrobi qoshi o`rtasida, sajdada ko`ngil,
Yorning, bilaman, rozu niyozi ko'p emish, ko'p.

Bir Ka'ba emasmish bu Safo ahliga qibla,
Haq sevganining mulki Hijozi ko'p emish, ko'p.

Vaqt yetdi, qilay har qadaming toshiga sajda,
Ishqning bu maqom ichra namozi ko'p emish, ko'p.

Yorning, bilamanki, menga ehsoni ko'p ozdir,
Lek jabru jafosin biza ozi ko'p emish, ko'p.

Bu saltanati ishqda topilmas o'sha Mahmud,
Har yerda jahonning u Ayozi ko'p emish, ko'p.

Sayyid, yo'q erur dahr aro bir orifi haqbin,
Lek oshig'u ishqning-da majozi ko'p emish, ko'p.

Ul sanamning, zohido, zulfi chaliposiga boq,
Och basirat ko'zini, nargisi shahlosiga boq.

Oyati xamr o'qur, ammo naf'ini inkor etur,
So'ziyu qilgan ishin maqsad va ma'nosiga boq.

Ketdimi jannatga murda yo do'zaxga, senga ne,
Tik ko'zing merosi hamda kulcha, halvosiga boq.

Istadi jannatni zohid shunchalar hiyla bilan,
Ablah u, fikrin uqib, har xosiyu mosiga boq.

Yor, qaro zulfingni jondan sevdi devona ko'ngil,
Ko'r uning sho'r baxtini ham ishqda savdosiga boq.

O'ylama Sayyidni, voiz, ahli do'zaxdan deya,
Sen netarsan daftarin, dilda tamannosiga boq.

Ey zohidi xudbin, bilamanki, hunaring yo‘q,
Maydoni muhabbat tarafa bir kelaring yo‘q.

Mehrobda kuning o‘tgay-u, el dardiga yotsan,
G‘amdosh bo‘layin degani dardu kadaring yo‘q.

Bo‘lmish bu ko‘ngil muxbiri ishq , na xabarim bor,
Zohid, xabarim yo‘q, bu xabardan xabaring yo‘q.

Sen ayla pari, hur xayoli birla ibodat,
Bazmingda bu chog‘ naqd u buti siymibaring yo‘q.

Ey zohidi xok, kibru havo etma oshiqqa,
Ko‘ksingda yoniq qalbingu ohi saharing yo‘q.

Na vaslu na xushog‘ushu na senda bo‘sa bor,
Ey sarvi malohat, biz uchun bir samaring yo‘q.

Ey dil, etasan jannati ko‘yini tamanno,
Uchmoqqa axir ko‘kka sening bolu paring yo‘q.

Basdir senga ruxsori zari, g‘aznayi ashki,
Sayyid, na g‘aming borki, sening siymu zaring yo‘q.

* * *

Harki oshiqning seningdek oyjamoli yo‘q erur,
Borki nuqson ishqida, aslo kamoli yo‘q erur.

Xatti ro‘ying-la tutilgay ul jamoling xurshidi,
Dilda mehring, zarra ham oning zavoli yo‘q erur.

Ey mening baxt yulduzim, derlar, yuzingda porlagan,
O‘sha oy nogoh tutilsa, bir uvoli yo‘q erur.

Ul pari yuz bor visolga va‘da aylaydi valek,
Biz tarafga kelmagin bir ehtimoli yo‘q erur.

Sayyido, qayt bu makondan, tort ayog‘ingni tamom,
Eski bu mayxonaning ma‘no-maoli yo‘q erur.

Bahor keldi, quvondi el, biroq men g'amli, yorim yo'q,
Boshimda nash'ayi may, qo'lda jomi xushgavorim yo'q.

Sen, ey bulbul, fig'on aylab, gulingga so'yla dardingni,
Tutilmishdir mening, ey voh, tilimkim, guluzorim yo'q.

Xazon fasling o'tib, gulga yetishding, navbahoring bor,
Mening fasli xazonim bu, axir dilda bahorim yo'q.

Ochildi g'uncha, bulbul vasli guldan yetdi diydorga,
Yoqamni chok etib, o'lmas esam, anglangki, orim yo'q.

Na naqdim bor sharobga, na garovga jomu dastorim,
Bulardan badtari – mayxonalarda e'tiborim yo'q.

Nechun targ'ib etarsanki meni jannatga, ey voiz,
Mening bog'i behishim yor crur, jannatda korim yo'q.

O'zing tut, yoqmagin ohlar o'tinda novakin, Sayyid,
Mening ul qoshi yoydan bundan o'zga yodigorim yo'q.

Kimning bu bahor fasli meningdek nigori yo‘q,
Ul bulbuli falakzadadir kim, bahori yo‘q.

Kim ko‘rsa yorin ag‘yora yor bo‘lganini gar,
O‘ldirmasa o‘z-o‘zini, anglangki, ori yo‘q.

Ko‘p kimsa umidini uzib, bo‘ldi qarorsiz,
Ammoki uning men kabi bir beqarori yo‘q.

Gar yo‘qsa daraxtning mevasi, soyasi nedir,
Oshiqqa u gulning-da bo‘sayi sharori yo‘q.

Sayyid, sharobingni ol-u, sen chorla bahorni,
Qolmish esa kimlar bebahor, e‘tibori yo‘q.

Aylanay joningdan, ey, nozli nigorim, beri boq!
Mehribon, sho'x, g'amzali, ey g'amgusorim, beri boq!

Ishvalar birlan tag'in ko'nglimni toroj aylama,
Ketdi dildan sabru oromu qarorim, beri boq!

Xam erur qaddim, egikdir, qoshlaring qurbonidir,
Zulfi purtobingga qurbon joni zorim, beri boq!

Bu jafu ko'rgan ko'ngil har dam fidodir zulfinga,
Ko'zlaringga sadqa bu jismi figorim, beri boq!

Jon nisor etmoqqa tayyor Sayyiding, ey sevgilim,
Lutf etib, aysang agar: "Shaydoyi yorim, beri boq!"

Ishq erur olamda etgan shuncha balolar ijod,
Ishq erur dunyoga solgan shunchalar fisqu fasod.

Ishq erur murshidi komil, unga bu olam murid,
Ishqqa shogird bor jahon ahli, topurlar kom, murod.

Ishq erur Mansurni osgan dorga rasvolar qilib,
Ishq aro Layli g'amindan Qays axir bo'lganmi shod?

Tog'da Farhod toshga naqsh aylar ekan Shirin yuzin,
Yuz fig'on aylab azobdan, solmaganmi navha, dod?

Sayyido, hech ishq haqinda befahmcha so'ylama,
Bilmagay inson nedir ul bezambon toshu jamod.

Bir chang kabi zulfingga qo'narkan, bo'laman shod,
Shodman – bo'laman xokka do'nib, ertaga shamshod.

Shodmanki, meni ishqda ko'rib qayg'uli ul sho'x,
Guldek ochilur, xotiri holimdan o'lur shod.

O'lmoq menga oson vale bo'lgay unga mushkul,
Jabrin etajak kimga axir mensiz u noshod?

Olamda o'zim Layliyu asrori haqiqqat,
Majnunni o'zim mast etibon, ayladim irshod.

Jazb aylamasaydi uni sho'ri labi Shirin,
Tog'larda tesha urmas edi boshiga Farhod.

Soqiy, meni maxmuri xarob ayla shu maydan,
Xummoru fig'onim-la etay ko'nghimi obod.

Sayyid, eshitilmish bugun olamga fig'oning,
Faryodki, hecham yetmadi u gulga bu faryod.

Qochdi mendan u o'jar, sho'x, nozli sarvi sarbaland,
Tutgali ohi dilimdan bunyod aylay bir kamand.

Hajrida ozib-to'zib, ingichka bo'ldim ipdayin,
Chiqmagay xatto nafas nayday kesilsam bandu band.

Ey dilim, bedardga izhor etma dardi ishqni hech,
Yuz desang, fahm aylamaydir, chunki ermas dardman.

Otashin ruxsoring uzra xoli hindularmidir,
Yoki daf'i zaxm etay deb o'tga soldingmi sipand¹.

Giryayi beixtiyorim qotdi oshimga zahar,
Lekin ahvolimni so'rmas so'zi shakkar, la'li qand.

Unga tutdim bir qadah, piri mug'on pandin tutib,
Ey ko'ngil, devonalar tutgaymi hech olamda pand?

Bilmadim, masjiddan, ey Sayyid, ne ko'rding oqibat,
Qo'l chekib ketdim, borib, mayxonani etdim pisand.

¹ *Sipand – isiriq*

Ko'ngil yuz pora qayg'udan, davo jononadan kelmas,
Jafokim oshinolardan kelar, begonadan kelmas.

Muhabbat o'tida har kim yonar, lek qadri farqlikdir,
U faryodlarki bulbuldan kelar, parvonadan kelmas.

Safoyi maykada ushshoqqa bo'lmas Ka'badan hosil,
Safo olamda dard ahliga har bir xonadan kelmas.

Labi yor birladir paymonaning zavqi ravonbaxshi,
Va illo zavqi xotir bodayu paymonadan kelmas.

Uning g'avg'oyi husnidan buzildi, barcha xor bo'ldi,
Na monekim, biror taskin o'shal bir donadan kelmas.

Bu na dilbasta bo'lmoqdir parilar zulfi xoliga,
Bu ishlarkim. ko'ngil. sendan kelar, devonadan kelmas.

G'aribu xonavayron, rindu beparvo erur Sayyid.
Qo'lindan tushmagay boda, borib mayxonadan kelmas.

Mening yorim kabi shamshodqadu ham gulbadan bo'lmas,
Uning ruxsoriga o'xshash gulu bir nastaran bo'lmas.

Tushib gul soyasi, majruh bo'lur nozik qading, ey gul,
Bo'lay qurboning, ey jonim, seningday siymitan bo'lmas.

Bu daryoda tishingdek durri shahvorni topolmaslar,
Labi la'ling kabi qonrang aqiq, durri Yaman bo'lmas.

Bilur har nuktayi mavhumni dono, oqilu fozil,
Biroq bir nuqtayi og'zing sirin bilgan nadan bo'lmas?

Muhammad otli har inson bo'lolmas ahli baytdankim,
Har oshiq xastadildir, lek Uvaysiyi Qaran bo'lmas.

Meni ul yor ko'yinda qip yalong'och holda ko'mgaysiz,
Axir rasvoyi oshiqda, shahidda ham kafan bo'lmas.

Ko'p inson no'xtasiz hayvon crur, bu ham haqiqatdir,
Har odamda nuri oshiqlig'u vajhi hasan bo'lmas.

Go'zal Yusuf kabi gulchehraning qayg'usidan, Sayyid,
Nechun senga bu Shirvon g'am uyi – baytulhazan bo'lmas.

Tun yarmida, soqiy, tugadi sharobimiz,
Botmishdi, afsuski, bizim ofitobimiz.

Hikmat kitobin qo'y-da, may quy kitobiyga,
Ketmish yo'qolib qancha oldin kitobimiz.

Derlar behisht ahliga jannatda yo'q azob,
Bas, ko'yi yorda nega ortdi azobimiz?

U gul javob bermas savolinga, netarman,
Pinhon ne so'ylayinki, bo'lmasa javobimiz.

Zohid so'zi-la aylamadik savobga mayl,
Bas bizga jazo kunlari bu savobimiz.

Bulbul uyalib, boshini suqdi qanotga,
Kam ermas ul g'unchayi tardan hijobimiz.

Sayyid, hamisha tolibi mayxona edik,
Shunday yaralgan balki borliq, turobimiz.

Senda, ey gul, buncha husnu, bu vajohat qolmagay,
Ko'ngli parcha-parcha oshiqda jarohat qolmagay.

Bermagay zavq ahli ishqqa so'zlaring, shirin dahan,
Suhbatingda u zamon zarra malohat qolmagay.

Subhi ruxsoringni, ey oy, qoplagay zulmatli xat,
Tunga o'xshashroq bo'lar subhing, sabohat qolmagay.

Gul yuzing bosgay ajinlar, u chiroy barham topar,
Oh, o'shal naqshi diloroda tarovat qolmagay.

Lablaring mo'jiza aylab, jon berolmas murdaga,
Ul Masihiy pok nafasda ham fasohat qolmagay.

Ko'zlaring yodi-la dardmand bo'ldi ko'nglim, inchunun,
Ikki bemor bo'lgan uyda zarra rohat qolmagay.

Qandu shakkarni labingga nechalar etmish qiyos,
Sayyido, qand qolsa hamki, ul qabohat qolmagay.

Navbahor ayyomidir, men zor qoldim yorsiz,
Bu faslda bo'lmasin bulbul hecham gulzorsiz.

Ey guli a'lo, dedim, kel yonima sen beraqib,
Kuldi, deb, ey oshiqi shaydo, gul o'lmas xorsiz.

Ketsa zulmat tun, kelar kunduz yorug', ammo mening
Oq kunim bo'lgay qaro ul fitnachi, makkorsiz.

Kim etur bemorga xizmat, oqibat bemor bo'lur,
Lek bu ko'nglim xastadir ul nargisi bemorsiz.

Shum falak, ag'yorga boq, ul oyga bo'ldi hamsafar,
Men zavolga yuz tutibmen kavkabi sayyorsiz.

Nuktayi pinhonni so'r la'li labi dildordan,
Ey ko'ngil, bo'lmaski yorning og'zi hech asrorsiz.

Zulfi-la doim to'sar yuz-ko'zlarin ul sohira,
Sayyido, bu o'rtada afsungar o'lmas morsiz.

Bo'ldi ko'm-ko'k bog'u rog', men bo'lmadim xurram hanuz,
Gul ochildi, sayradi bulbul, ko'ngilda g'am hanuz.

Bo'ldi olam shodu bulbul vasli guldan yayradi,
Menda-chi, bir gul firoqindan g'ami olam hanuz.

Tog'qazar oshiq bo'libdir teshayi g'amdan halok,
Boq, kiyib qora, tutarman unga men motam hanuz.

Ofitobim la'lini bir kecha ko'rmish uyquda,
Shavqidan durlar sochar bu diydayi purnam hanuz.

Mehri ul oyning tushibdir o'sha kun bu ko'nglima,
Lek yaralganmasdi u chog' tiynati Odam hanuz.

Ey, Masihodan labing jonbaxshu la'ling dilrabo,
Ko'rmadi sendek jahon ruhi ravon Maryam hanuz.

Bir kecha ko'rdim tushimda men uning osiy qoshin,
Qaddim ul mehrob shavqindan qolibdir xam hanuz.

Mahrami xol surma hamdamdir ul oyga, Sayyido,
Shunchalar baxtim qaroki, bo'lmadim mahram hanuz.

Tanlading ul oyni, ayt, mohi samoning farqini,
E'tibor topgaysan aytsang oq-qaroning farqini.

Na hunardirki, tanir ko'nglim sani shul el aro,
Bilmagay kim axir shohu gadoning farqini.

Ey, labing oshiqqa gulqand, men ko'zing bemoriman,
Lek jasad so'rgaymi hech dardu davoning farqini.

Baski, dil oshiq bo'libdir, ey shakarguftor, senga,
So'rma undan hech qachon dashnom, duoning farqini.

Bu dili devonani zanjirga bog'la, haqlisan,
Atri zulfing so'rmagay mushki Xitoning farqini.

Ne sanam, butsan, ayo, Ka'bayi arbobi safo,
Hojilar bilmasmi Marvoyu safoning farqini.

Dema Sayyidni vafo tarkin etib, qilmish jafu,
Ulki yosh yor, anglamas zulmu vafoning farqini.

O'girgay yuz ko'ngil jondan, labi dildordan kechmas,
Kechar mayxo'r bu olamdan, mayi gulnordan kechmas.

Nigori ozariydan dil na ozor kelsa ham kechunas,
Barahman butni hech qo'yimas, samandar nordan kechmas.

U ko'p bor xotiri ag'yor uchun mendan kechib ketdi,
Tag'in u men sababli xotiri ag'yordan kechmas.

Kechar piri mug'on har bir gunohni, koni rahmatdir,
Kim etsa jomi may tarkin u hech hushyordan kechmas.

Sharobi "albalou vilvila"ndan mast bo'lib oshiq,
Kechar Mansur kabi jondan, baloyu dordan kechmas.

Ko'zing gar ichsa qonim, nozini chekmoq munosibdir,
Kasal boqquvchi inson xotiri bemordan kechmas.

U tori zulfi g'irt kofirki, Sayyid etmagay iymon,
Qo'lin tortgay u tasbehdan, biroq zunnordan kechmas.

Tig' tegsa ham yuzingga, bilki, hech zarar bo'lmas,
Ko'zguda bor sayqali, ammo hech kadar bo'lmas.

Kel bazmi Zulayxoga sen, ey Yusufi soniy,
Bu husnu latofat-la, aytsinlar, bashar bo'lmas.

Bag'riga olib kecha-kunduz o'shal zeboni,
Belin quchoqlagan u sochday baxtiyor bo'lmas.

Bu tunda u qop-qora sochlardan so'z ochma sen,
Bu ko'p uzun bir qissa, aytsang, muxtasar bo'lmas.

Yo'q og'zin ochib, menga axir so'zlasa erdi,
Pinhona alam, nola cheksam, beasar bo'lmas.

Bu sevgi niholin ko'ngil bog'iga men ekdim,
Undan balo ungay faqat, g'ayri samar bo'lmas.

Ot g'amza o'qin Sayyidinga, qoshi hilolim,
U tegsa temirtanga ming bor, bir asar bo'lmas.

Olami ishk ichra jononni degan jon istamas,
Jonu dildan ayri oshiq vasli jonon istamas.

Zulmati zulfinda dil xurshidga qilmas e'tibor,
Bo'lsa kim la'liga moyil, obi hayvon istamas.

Mulki dunyo oqibat barbod bo'lur, ey ahli hush,
Zarra aqli bor odam mulki Sulaymon istamas.

Go'shayi vahdatda haq gulzorini topgan kishi,
Xordan aylar hazar, sayri guliston istamas.

Kim yuzingning sham'idan ko'zin yoritgan bo'lsa gar,
Tonga mayl etmas, ziyoi mehri raxshon istamas.

Istamas oshiq, ajin, xat bossa dilbarning yuzin,
Ishqda komil bo'lsa kim, u oyda nuqson istamas.

Olma ko'ksimdan o'qingni, etma bag'rimni xarob,
Zotan odil shoh-da o'z mulkida vayron istamas.

Ey tabib, qo'y dorularni, sen meni injitma ko'p,
Oshiqi sodiq hecham dardiga darmon istamas.

Ayt, nechun ruxsoriga zulfin parishon yoydi yor,
Bul qaro kunlarni yo zoru parishon istamas.

Sayyido, sen ayla doim shohi mardon vasfini,
Shohimardon ko'zlarin mahsharda giryon istamas.

Qaysi oshiqda seningdek sho`xi jonon bo`lmagay,
Bizga ma`lumki, uning jisminda ham jon bo`lmagay.

Qay shaharda sen kabi g`oratgar inson bor esa,
Men guvohman, u shaharda ahdu iymon bo`lmagay.

Qancha kufri borki, zohid boqmagay yor zulfiga.
Shunchalar badbaxtki u, aslo musulmon bo`lmagay.

Gul yuzingga xo`p munosib naqsh etilmish qora xat,
Bunga mos har ne kitobda ma`ni har on bo`lmagay.

Qomating ko`rganda rashkimdan, hasaddan o`laman,
Shul sabab vaslinga balkim menda imkon bo`lmagay.

Yoshurun yor birla ag`yor g`iybat aylarmish meni.
Tangri shohid, buncha pastkash so`zu bo`hton bo`lmagay.

Sahfayi xotirga to`ldi nur yuzing naqshi, go`zal,
Shukrilillah, menga endi boshqa hijron bo`lmagay.

Sayyiding ko`nglin beribdir zulfi parishoningga, yor,
Jam eru xotiri, minba`d hech parishon bo`lmagay.

Ey Xizr, ul zulfi zulmat ichra sayr oson emas,
Yor dudog'i misli har ne chashmayi hayvon emas.

Husnu noz o'tkinchidir, chin yor kerak hol ahlidan,
Ko'p erur yor, bari ham lek yori zabondon emas.

Ahli ishq ko'nglini ov qilmoqni istar yor, biroq,
Bo'lsa ham Hudhudda toj, bir qush u, Sulaymon emas.

Qon etibdir ahli ushshoq qalbini qotil dahan,
Ofitobim lablari la'ldir vale u qon emas.

Xalq etar oshiq uchun xoliq o'zin yuz jannatin,
Burma yuz shaydoki, bu ajri shabi hijron emas.

Zohido, etma mening ko'nglimga iymon talqinin,
Kofiri ishq, nomusulmondir, u hech inson emas.

Bu hayotda senga mendek oshig'i zor ko'p erur,
Hech kim ammo menga sendek sevgili jonon emas.

Ochmasang bag'ring, yo'qolmas zulmat-u, otmaydi tong,
Senga men qurbon erurman. subhu kun qurbon emas.

Husn sultoni o'zingsan men uchun, ey sevgilim,
Senga Sayyid misli hech kim bandayi farmon emas.

Fitna solgan kunga bir madaniy sharrdir voiz,
Saqlasin olloh, demam, bir bashardir voiz.

Onasi mehrobga otganmish-ku qo'ndog'ini,
Chiqmasin jahling, emish majxul padardir voiz.

Tarqatar shahr ichra do'zaxning xabarin bot-bot,
Ko'rgan odam aytadir, ahli saqardir voiz.

"Ratbu yobis"dan ochib so'z, tortishar tinmasdan,
Vaysaqi ham suhbat bo'sh, besamardir voiz.

Aqlu hushsizdir o'zi, g'aflat mayindan mastdir,
Ahli hushga der sharobni ham zarardir, voiz.

Naql etar u bizga doim ko'p uzoq ishlardan,
Sayyido, bor xabarim, ahli xabardir voiz.

Bu husnu bu latofat-la, aniqdirki, bashar bo'lmas,
Bu ruxsoru bu yuz birlan falak uzra qamar bo'lmas.

Misr novvotini ko'p bor yedim men, ey labi shakkar,
Biroq shirin dudog'ingdek bu dunyoda shakar bo'lmas.

Qading sarvi xiromonu bor unda olma ham, zebo,
Vale ne ham deyin, aslo sarvda bir samar bo'lmas.

Falakdan yerga ingansanmi sen, ey oyati rahmat,
Latofatda tiniq yuzing misol gulbargi tar bo'lmas.

Agar, ey qoshi yoy, kiprik o'qin otsang, balo qo'pgay,
Axir kim ham o'shal tiyri balolarga sipar bo'lgay.

Sara, sof otingu iikki sochingdir anbari soro,
Sochingdek ikki olamda baloyu dardisar bo'lmas.

Qaro soching aro qancha balolar bor, ayon menga,
Agar dardi dilim yuz tun desam ham, muxtasar bo'lmas.

Kel, ey Sayyid, jo'shib ko'nglib, bu bo'stonga sochur durlar,
Shu ash'ori latifingdek latif durri guhar bo'lmas.

Qani u gavhar, o'sha bodayi sahboga badal,
Har o'likka jon ato etgan u Isoga badal?

Nega olam bo'lagin shuncha murakkab etasan,
Bo'la olmas mayi gulfomi musaffoga badal.

Sevinarmi bu ko'ngil sensiz-u, yaxshi yo`q esa,
Bu jahon suvratini ayladi ma'noga badal.

Ko'rasan Ibrohim, ey zoti haqin isbotini,
Bo'lajakmi kunu oy sog'ari minoga badal?

Bo'la olmas senga menday har odam ham, go'zalim,
Na bo'lur qarg'a axir bulbuli shaydoga badal.

Hama yerda ruxi yor jilvalanib, nur sochadir,
Ne bir ayb, masjid agar bo'lsa kalisoga badal.

Sayyido, tut jon ila piri mug'onning etagin,
Kim ekan u, bo'ladir hazrati mavloga badal.

Ey sabo, holimni bil etmoq uchun jononga arz,
Bulbuli bedil g'amini aylagil bo'stonga arz.

Ey sabo, zulfi xayoli-la parishon bo'ldi dil,
Ayla bu ahvolni ul zulfi parishon jonga arz.

Choki-chok bag'rimni ko'rsatdim tarog'iga uning,
Oh, etolsaydim bu tun ul sochlari pinhonga arz.

Jannati ko'yinda bir Odam edim, sen bu zamon
Zillatim ko'rgan-da, qil rahmi ko'p Rahmonga arz.

Qoldi bu bejon ko'ngil chohi balo ichra asir,
Ayla bu holni, sabo, ul Rustami dostonga arz.

Qo'y meni o'z holima, ey shum raqib, arz aylayin,
Aybi yo'q, holin gado gar etsa ul sultonga arz.

Kelmadi hech kimsadan dardingga darmon, Sayyido,
Hech qachon holingdan etma nokasu nodonga arz.

Keldi bahor, lek kelmadi ul guluzorimiz,
Yorab, do'nibdirmi xazonga navbahorimiz.

Solmish nifoqlar o'rtaga bog'boni makonning,
Ul gul yoninda qolmadi bir e'tiborimiz.

Gul, gul deya sochildi har yon qonli ko'zyoshlar,
Boq, lolazorga aylanibdir yo'g'u borimiz.

Qanday bo'lar holimiz mahsharda, bilolmasman,
Bo'lgaymi yorug' ajri shabi intizorimiz.

Ishq dashtida bir tuya karvoni erurmiz biz,
Nokas qo'lindadir jilov, tinmaydi zorimiz.

Derlarki, berma ul mohi bemehrga ixtiyor,
Ammoki yot qo'llarda qoldi ixtiyorimiz.

Hijron cho'zilib, zulfi yordek har yon chuvaldi,
Sayyid, tuzoqqa tushdi dili beqarorimiz.

Bog'i olam ichra menga bir guli ra'no kerak,
Bir qadi sarvu yuzi lolayi hamro kerak.

Ism erur Ahmad va Mahmud ham Abulqosim, Ahad,
Bizga bu otlar berilgan zoti pok, a'lo kerak.

Ey ko'ngil, do'st jilvagohi erdi sajdagohimiz,
Bizga na dayru na masjid, na-da kaliso kerak.

Surati zohirga harchand rag'batimiz bor erur,
Har ne suhbat yo o'qishdan bizga chin ma'no kerak.

Bulbul istar gulni, parvona sevar shamni, biroq,
Bizga gul yo sham emas, yolg'iz o'shal barno kerak.

Har odamda har xayolot, senga, Sayyid, yoshurun,
Bizga ul pinhon muhabbat, sirri suvaydo kerak.

Tilagim bir gulu, na bog'u, na bo'ston gulidir,
Sevaman bulbuli shaydo kabi, rizvon gulidir.

Qiyos etma meni ishqda o'zinga, bulbuli zor,
U sening istaganing fasli guliston gulidir.

Bari ul ravzayi rizvonda topilmas bu chechak,
Guli xushbo'y shu erur, chunki bu G'ozyon gulidir.

Bu guli xilqati xoliqda latofat ko'p erur,
Demakim bu guli xushbo'y o'zi Solyon gulidir.

E xudo, kim ichar oxirda bu gul sharbatini,
Dardi sar daf'iga olamda bu darmon gulidir.

U Muhammad yuzida ter emasu har biri gul,
Bu guli toza o'shandoq, shahi davron gulidir.

Yo Muhammad, bu chechak tomchisi pok, sizdan emish,
Ruxi zeboyi dilrosi uning jon gulidir.

Salovot ayla ko'rib suvrati pokin, Sayyido,
Ruxi hamrosi buning xoliqi subhon gulidir.

Bu kun bazminda ham jomi sharobimiz yo'qdir,
Qaro tortmish kunimiz, ofitobimiz yo'qdir.

Hadisi husnu muhabbat erur har darsimiz,
Jamoli yordan o'zga bir kitobimiz yo'qdir.

Ajabmi nomayi a'molimiz qolsa oppoq,
Na sobit bir gunohu ham savobimiz yo'qdir.

Mudom she'rlar o'qib, maylar ichib, yorni sevdik,
Ziyod bundan fe'lu holi xarobimiz yo'qdir.

Ali mehri ko'ngilda nuqtayi ishq, g'ayri so'z yo'q,
Buni o'zgartirishga inqilobimiz yo'qdir.

Hisoblay olmagay Sayyid, qiyomatdan ne g'am,
Savollarga munosib bir javobimiz yo'qdir.

Gado bo'lmoqligimni yori purg'azab istar,
Shukr ming bor, aziz aylab, manga azob istar.

Kelibdir sarvi qomat-la qilay deb ishvalar,
Ayon, u g'alvayu har jumlani xarob istar.

Uning kiprik o'qi ko'z yoshlarimdan qon ichgay,
Ki qatliom uchun bir tiyg'i tund, tezoib istar.

Sabo zulfin silab, yuziga tarqatganinda,
Qarang, ayshu tarabni sochlarin tarab istar.

Dedimki, ey habibam, buncha meni yig'latma,
Dedi, oshiq yorin ko'z yoshiga qarab istar.

Qaro zulfiyu oq yuzi go'zallik yaratdi,
Qaro, oq ne demasdan, aqli pok adab istar.

Qani, Sayyid, dilu jon naqdiyu dinu iymon,
Tag'in siyminbadan sendan na bir talab istar.

Na baxtdir bu, har oshiqning seningdek gulyanog'i bor,
Na kulfatki, uning ko'ksinda dog'lar uzra dog'i bor.

Ko'ngilni tiyra dog'lardan tozalab, ravshan aylarman,
Shukur, shomi g'ariblikda dilimning shabchirog'i bor.

O'zin sunbul qiyos aylar u yor zulfiga har oqshom,
Pari ishqinda oshiqning parishon, g'amli chog'i bor.

To qo'ymaskan dudog'ini dudog'imga o'shal dilbar,
Ishonmasman, deyo'lmasman u o'ying ham dudog'i bor.

U gulzorda, tikanzorda tilingan dildan oqmish qon,
Na xush, ul guluzorimning, u gulning gultarog'i bor.

Yctib, Sayyid, axir boshing qo'yibsan xum ayog'iga,
Boshingda sho'ri g'avg'oyu qo'lingda ishq ayog'i bor.

Savdolara tushdim, dedim, Oллоhi karimdir,
Zulm ichra adashdim, dedim, Oллоhi karimdir.

Band bo'ldi ko'ngil tori sari zulfi nigorga,
Bu doma ilashdim, dedim, Oллоhi karimdir.

Yondirdi meni sha'sha'yi nuri jamoli,
Bu o'tga qalashdim, dedim, Oллоhi karimdir.

Gog' yoqdi meni hajri yuzi, gohi visoli,
Shull o't-la bulashdim, dedim, Oллоhi karimdir.

Xom erdi ko'ngil, tushdi g'ami butayi¹ ishqa,
Ul butada pishdim, dedim, Oллоhi karimdir.

Sayyid, kezarak kun kabi majmuyi jahonni,
Daryolarin oshdim, dedim, Oллоhi karimdir.

¹ Buta – zargarning oltin va kumush eritiladigan idishi (tarj).

Yuzin hadisini aytayin oy bulut, havo qadar,
Biroq voiz etarmu sharh ma'nosini ravo qadar?

Safoyu Ka'baning ko'yin toparmikin u shayxim,
Yugursa yuz sana chiqib u Marvoyu Safo qadar?

Dedim, visoling istabon duolar ayladim mudom,
Dedi, yetibdir u duoying bu muddaolar qadar.

O'tibdir u kuning kecha, o'tar bugungi kun bugun,
Vale tafovuti-da bor bu yerdan ul samo qadar.

Oz ayla Sayyidingga jabru jafoni, malaksiymo,
Oshiq o'lib, yiqilmasaydi jafodan jafu qadar.

Ey, malaksiymo, jamoling rashki jannat bog'idir,
Qomating tubo, labing go'yoki gul yaprog'idir.

Ne ajab, ko'z yoshlarimdan tors yorilsa jismu jon,
Har yoriq tez suvga to'lgay, soyki, suv o'ynog'i bor.

Lashkari g'am mulki ko'nglim buzdi, vayron ayladi,
Podishohim, bir tarahhum qil, muruvvat chog'idir.

Voizo, ko'p urma lof bizga qiyomatdan bu kun,
Ishqli dilga ro'zi mahshar yordan ayrilmog'idir.

Har sevikli, sho'x, jafopesha menga aylar sitam,
Bu balokash, xor vujudim yaxshilar toptog'idir¹.

Lolalar boshin egib, xoki mozorimdan chiqar,
Bil, ular hajringda chekkan hasratimning dog'idir.

Lutf etib bir kun, netar, so'rsang parishon holimi,
Sayyidi sargashta zulfing zulmatin tutsog'idir².

¹ *Toptog'* – *toptalgan (tarj.)*.

² *Tutsog'* – *tutqun (tarj.)*.

Ul qaro ko'z ishq aro mahbubu sultonim erur,
Isfahonning surmasidek ko'zga posbonim erur.

Na pari g'avg'osi boshda, na-da savdoyi junun,
Majnun etgan ul meni zulfi parishonim erur.

Orazi oling qaro xatting sabab o'zgardimi?
Ey pari, oydek yuzingni qoplagan qonim erur.

Ul sho'x otgan o'qni jismimdan sug'urib oldilar,
Angladim, o'q qoldi tanda, chiqqan ul jonim erur.

Bil, ko'ngil, ul qoshi yoyning ofatu nuqsoni yo'q,
Lek ochiq aytolmadim, ishqim – bu nuqsonim erur.

Xizr agar ko'rsaydi xatting, oy yuzing, og'zing agar,
Derdi bag'riga bosib, shu obi hayvonim erur.

Sayyid, ul sham hasratinda kechalar to tong qadar
Yongan ahvolimni dey, bu ko'ngli so'zonim erur.

* * *

Ey gul, senga ne, mayxo'ru bechora desinlar,
Badnom, go'zalu bir sho'xi devlona desinlar.

Xilvat ne kerak g'ayri ila, ey Yusufi soniy,
Mayli, uyati yo'q, etagi pora desinlar.

Xurshid mayi ortinda kezar tongga qadar, deb,
Ey oy, senga loyiqki, bu sayyora desinlar.

Har ko'ngli qora, noqis ila aylama bazming,
Hayfo, seni olamda yuzi qora desinlar.

Sayyid kabi etma havasi bodayi gulgun,
Vahmim shuki, ey oy, seni mayxora desinlar.

Dahrin menga sensiz bu bahori na kerakdir?
Gulzori chaman, savti hazori na kerakdir?

Oshufta ko'ngil tori sari zulfini istar,
Sensiz bu makonu kengu tori na kerakdir.

Zulfingda sarin atru ising bor, etadir mast,
Attorning o'shal mushki totori na kerakdir.

Dersanki, u oy har kecha bag'rimda, xayolan,
Qo'y, tushdagi vasliyu bozori na kerakdir.

Ey zohidi xudbin, bo'la qol aybinga iqrор,
Xalqning senga bosh egishu iqrори na kerakdir.

Bebodayi gulgun bizi mast ayladi, soqiy,
Minba'd mayining ranju xumori na kerakdir.

Qo'shni tovug'i g'oz ko'rinur qo'shniga, Sayyid,
O'z yoringa bor, o'zga nigori na kerakdir.

Farhod men erurman, qara, shirinsuhanim bor,
Bir orazi gulgun, labi shakkar, chamanim bor.

Ray o'lkasi, podshoh Nosiriddin qo'lida yo'q –
Bir gavhari noyobki, bu Shirvonda manim bor.

Bahrayna do'nur yor g'amindan iki ko'zim,
Qonli sadaf ichra necha durri Adanim bor.

Dorussalamim bo'ldi mening zulfi qaro yor,
Shom ichra, sharif o'lkada zebo vatanim bor.

Basdir menga xoki qadami, xirqayi chokim,
Yo'q g'amki, na kofuru, na sidr-u, kafanim bor.

Ko'nglimda ne bor – shohididir husni kalomim,
Ollohga shukur, bu kabi xulqi hasanim bor.

Sayyid, na kerakdir menga ul la'li Badaxshon,
Yuz la'lga munosib bu aqiqi Yamanim bor.

Uradi tez yuragim, balki nozli yor kelur,
Uchar ko'zim, magar ul sarvi guluzor kelur.

Sabo ketirdi tag'in mujdayi gulistoniy,
Gulu chechak ochilur, fasli navbahor kelur.

Uning qadam sasiga muntazir mudom ko'ngil,
Tasavvurimda go'yo yangi shahriyor kelur.

Qadahni to'ldir, soqiy, uzat-chi damba-dam,
Xamir, may yo'q esa, boshimga dard, xumor kelur.

Qilich tig'i ila daf et g'ayurni ham yo'qot,
Agar oyinayi ko'nglinga bir g'ubor kelur.

Tag'in u yor ko'yi ichra ko'rinsa zulfizar,
Hushing yo'qotma, agar nofayi totor kelur.

Yetar, e, Sayyido, chekkan g'aming u sho'x sabab,
Ochilsa yuz guli tar, ko'zlaringga xor kelur.

Dedim, e gul, asir etding meni nevcun, bu ne taqdir?
Dedi, devona bo'lgan har kishiga ham kerak zanjir.

Dedim, ayt, ne bu ruxsoru bu zulfi fitnakor, bu noz?
Dedi, bu suvrati Chindir, etibdirlar meni tasvir.

Dedim, ul orazi zebo nadir, zulfi siyohing ne?
Dedikim, mus'hafi ruxsorima tushmish o'shal tafsir.

U g'amzang o'qlari, jonon, ne maqsadda to'kar qonim?
Ne deyman shu avomga, hech etolmasman unga ta'sir.

Ne yozgan bo'lsa-da Sayyid, barinda dardu darz bordir,
Uni ko'ngli butun inson etolmaydir hecham tahrir.

* * *

Dahanu la'li labi chashmayi hayvon dedilar,
Ishonarlik so'z emas bu, lofu bo'hton dedilar.

Dedilar sochlarini mushki Xito, nofayi Chin,
Haqini bilmadilar, harfi parishon dedilar.

Ko'ribon qonxo'r o'shal ko'zlarini ahli nazar,
Bu sitam ahlini oxir tutadir qon dedilar.

Yoqibon do'zax o'tin, bu dedilar oshig' uchun,
O'sha o'tning otini otashi hijron dedilar.

So'radim ahli tabibdan bu firoq malhamini,
Dahani la'li labi, sayyido, darmon dedilar.

* * *

Anbar sochilur, qoyilayi ud kelibdir,
Go'yoki tag'in changu dafu ud kelibdir.

Xurshid yana ko'klarga chiqur burji hamaldan,
Baytush sharafa axtari mas'ud kelibdir.

Ayyomi bahor bo'ldiyu ochildi chechaklar,
Dunyoga tag'in jannati mav'ud kelibdir.

Butxonayi Shirvonga tag'in bir buti zebo,
Yo suvrati inson-la u ma'bud kelibdir.

Ul qoshi hilolim yetishibdir-ku kamolga,
Bildirgali nedir ziyonu sud kelibdir.

Sayyid, bu taraf kelmish o'shal gavhari noyob,
Gavhar sochibon dilbari behud kelibdir.

* * *

Shukr ayla, ko'ngil, suhbati jononga yo'ling bor,
Ey to'tiyi shaydo, shakaristonga yo'ling bor.

Hozircha u sho'x ko'chasidan mahrum emassan,
Ey bulbuli sho'rida, gulistonga yo'ling bor.

Ey sabzayi xat, senki labi yorga yetishding,
Sensan u Xizr, chashmayi hayvonga yo'ling bor.

Ko'nglim kabi yuz pora bo'libsan-ku, taroq, sen,
Ul silsilayi zulfi parishonga yo'ling bor.

Zulmingni nechun to'xtata qo'yding biza, ey sho'x,
Qahr et, haliyam bundayin ehsonga yo'ling bor.

Sayyid, shikoyat etma falakdan, shu-da tole,
Yur, ey chumoli, bazmi Sulaymonga yo'ling bor.

U iki zulfida ruxsorayi jonon koʻrinur,
Yana xurshid bu zamon doxili Mezon koʻrinur.

Kishi ishqdan yiroq oʻlsa, na bilur mushkilimiz,
Gʻamu dard chekmasa kim, gʻam yuki oson koʻrinur.

Bu firoq mavsumi zulmat kabi sensiz, goʻzalim,
Qarasam gar chamana, xori mugʻilon¹ koʻrinur.

Dahaning toru latif boʻlsa-da, koʻzdan yoshurun,
Vale jumboq shuki, yuz nuktayi pinhon koʻrinu.

Koʻrinur zulfi arosinda yuzi oy kabi oq,
Shukr ollohga, tagʻin kufr aro iymon koʻrinur.

Na qilay, laʼli labingsiz icha olman-ku sharob,
Goʻzalim, sensiz u may ham koʻzima qon koʻrinur.

Yuzini qoplamish ul zulfi siyohi yana, boq,
Ajabo, bitta malakka iki shayton koʻrinur.

Dahaning sirrini soʻrdim, dedi, yoʻqdan ne deyin,
Esi yoʻq nuqtacha, boq. Sayyidi nodon koʻrinur.

¹ *Mugʻilon* – akatsiya.

* * *

Na zaxmi g'amzasidir bu, na tiyri gulsitonimdir,
Qizil qonimga g'arq qilgan shu chashmi xunfishonimdir.

Sabab ermas ko'zim yoshi, sababmas bu ochilgan gul,
Chamanda sayragan qushga sabab ohu fig'onimdir.

Qo'limda bodayi gulgun, yonimda guldayin yor yo'q,
Bahor fasli erur bu. lek mening fasli bahorim yo'q.

U sho'xning oy yuzi uzra qaro, kaj zulfini ko'rgach,
Dedim, bu kun qamar Aqrabdadir. davri qironimdir.

Dedim. nedur bu olamda sabab shuncha gapu so'zga,
Dedi, g'avg'o solib turgan yalonim ham talonimdir.

Diyori yor taraf bu kun safarga otlanib chiqdim,
Bu yangi she'rlarim do'stlar uchun bir armug'onimdir.

Menam, Sayyid, muqaddas oshiyonning bir qushidirman,
U jannat ham qadimdan, bil, mening bir oshiyonimdir.

* * *

Har dam may ichib, ul buti tannozi mast bo'lur,
Dardi tag'ofil ila ko'ngillar shikast bo'lur.

Gar may bu bo'lsayu, u qorako'z soqiy esa,
Zohid-da sotib sallasini, mayparast bo'lur.

Gar chehrasiga bo'lmasa oshig'u shaydo kun,
Har kun tushib oyog'ining ostiga, past bo'lur.

Bu qora zulfu kokili mushkinki, senda bor,
Gar Jabroil ko'rsa, asiru poyibast bo'lur.

Sayyid kabi jahonda xummordan qutilmagay,
Har kimki masti bodayi jomi alast bo'lsa.

* * *

Demak holi dili zorim u gulruxsorga mushkildir,
Maboda injisa ko`ngli, bu dardga chora mushkildir.

Desam yor o`ldirar dardim, yashirsam – o`ldirar dardim,
Bu dardga chora topmoq, ey dili yuz pora, mushkildir.

Quyoshning chashmasi sensan, jamoling parda birlan to`tdi,
Yuzing nuri toshar, husningga bir nazzora mushkildir.

Umidi Ka`baya diydor ila ovoralar bo`ldim,
Agar yetmas esa dil davlati diydora, mushkildir,

Ko`yingga ko`z yoshim borsam deru yo`l bermagay yog`iy,
Bu qo`rqinch yo`lda yurmoq menga ham tobora mushkildir.

Firoqing otashidan, ey raqiba, zarra qo`rqum yo`q,
Emas parvonaga o`tlarda yonmoq, nora mushkildir.

G`ami dildorni pinhon saqlagil ko`ngilda, ey Sayyid,
Ki mahram aylamak begonani asrora mushkildir.

* * *

Ko'rsatur masjidni zohid, der, bu iymon yo'lidir,
Mayli, lekin bil, ko'ngil, mayxona urfon yo'lidir.

Ahli haqning Ka'baga dildan yo'li, u botiniy,
Boshqa yo'l tutsang agar, jini biyobon yo'lidir.

Qo'rqaman gar Ka'baga yo'l solsa johil kimsalar,
Asli u rohi muxolifdirki, shayton yo'lidir.

Ey ko'ngil, tut etagin hamda Alining tut alin,
Bor xotirjam, chunki u Buzar va Salmon yo'lidir.

Dema mayxona yo'lin rohi zalolat, voizo,
O'g'ling o'lsin! Och ko'zing, bu Shohimardon yo'lidir.

Ko'yi jononga yetishmoqmi murod, ey Sayyido,
Tarki jon etmoq o'shal manzilning oson yo'lidir.

Ko'ngil ovlar uchun, ey gul, xatu xoling bor,
Lek bu go'zaldirki, go'zal holing bor.

Tag'in kimlar yurokin qon qilursan, ey oy,
Jon olmoqqa tag'in chiq, chehrayi oling bor.

Yor og'ziga, ko'ngil, sen ko'p qaraysan, balkim,
U zolim nuktayi mavhumda maqoling bor.

O'z-u, hol ahlini, zohid, bilirsanmi, ayt,
Agar bilmas esang, hayhot, ne ahvoling bor?

Uch, ey ko'ngil qushim, chiqding qafasdan sen ham,
Uchib bor ko'yi jannatga, paru boling bor.

Ochurman mus'hafin, yuz bor "alif-lom" chiqur,
Bu qomat, zulfda, ey ko'ngil, go'zal foling bor.

U hurvash vaslini istarsan, ey Sayyid, ayt,
Bo'lurga jannata vosil ne a'moling bor?

Mayl agar qatlimga zolim dibari Navshod¹ etar,
Qutqarar g'amdan meni, ko'ngilni ham ko'p shod etar.

Qancha yildir, zulfi zanjiriga aylabdir asir,
O'ldirar na sarvi ozod, na meni ozod etar.

Gar u Shirin lablarin etsa shakarbor, keltirib –
Bunga bor ahli jahonni, barchasin Farhod etar.

Gar ajal g'amzangga shogird bo'lsa, ey sho'x, fitnakor,
Qisqa vaqtda jon olurga ustayu ustod etar.

Ofarin kiprik o'qingga, qon to'kib ko'ksimdan u,
Chiqsa deb joni hazinim menga xo'p imdod etar.

Tarqalib bo'ldi jahonga shuhrati zulming sening,
Boq, butun xalq har makonda bir-biriga dod etar.

Bu mayi gulranga dilni berma ko'p, ey mug'bacha,
Qancha ichsang, bu sharob aylab xarob, barbod etar.

Sayyido, yoring eshitmish nolayi zoring, demish:
Bu ne itdirki, kelib, ko'yimda dod-faryod etar?!.

¹ Navshod – Turkistondagi qadimiy shahar, odamlarining go'zalligi bilan mashhur bo'lgan; afsuski, matnda kichik harf bilan navshod (növşad, 88-b.) deya yozilgan (tarj.).

Xat keldi yuzi dilbara, ey dil, hijobi bor,
Zulfi siyohidek qaro yuzi, azobi bor.

Husniga g'azal bitdi oshiq nayqalami-la,
Yozmoqqa biroq g'amzasini yuz kitobi bor.

Kelmish xati, ustinda tikan tarqatadir bo'y,
Gulbargi tari lablarida bir gulobi bor.

Sharmanda bo'lib, titradi ul chehrayi oyna,
Ham larzada simob kabi, bir iztirobi bor.

Loflar urasan yor labining yodi bilan sen,
Boq, boda harom bo'ldi, uning ne hisobi bor.

Ranjitdi rosa gulni fig'oni bila bulbul,
Anglab buni, sindirdi, qarang, na rubobi bor.

G'aflatda kechar umri azizing, qara, bulbul,
Gullar ochilur, ketmoq uchun ko'p shitobi bor.

Har damki o'lur ko'rsa raqib birla nigorin,
O'ldirsa u shoh Sayyidini, xo'p savobi bor.

* * *

Xayol etma, ko'zimdan shu yuzimga ashki tar kelgay,
Karaxt bo'lgancha, ko'z yoshim emas, xuni jigar kelgay.

Ko'zimdan oqqan, ey yoshim, tin endi, yo'lni berkitma,
O'tib ketmoqqa bir yo'l ber, u buti siymibar kelgay.

Umid uznam visolindan, firoq ayyomi o'tkinchi,
Kut, ey ko'nglim, bu shom ketgay, tag'in oppoq sahar kelgay.

Visolga va'da aylab ul yuborsa mujda, yo'q foyda.
Axir jonim chiqib ketgay agarda bir xabar kelgay.

Nechun ham kelmamish, do'stlar, jahonga bir vafoli yor?
Nahotki, bir-birindan u go'zal sho'xlar batar kelgay?

Chiqib jahlim, dedim, bir kun ketar Sayyid ko'changdan, yor,
Kulib der, mendadir ko'ngli, ketar-kelgay, ketar-kelgay.

Ahli ishqning, zohido, jismindagi jon boshqadir,
Olami ma'noda, bil, jon boshqa, jonon boshqadir.

Bazm aro oshiqqa yor bo'lmoq-ku harchand yaxshidir,
Lekin, ey shaydo ko'ngil, yori zabondon¹ boshqadir.

Kufri iymonni na bilsin zulfiga band bo'lmagan,
Mulki iymon boshqadir, ul kofiriston boshqadir.

Ey, u dildorning dudog'indan uzoq Xizri faqir,
La'li dilbar boshqadir, ul obi hayvoni boshqadir.

Isfahoniy surmadan avlo, nigor, xoki poying,
Surma boshqa, to'tiyo ham, bilki, chandon boshqadir.

Nayshakardan Hind aro to'ti topar zavqu safo,
Bilmas u, yorning labinda shakkariston boshqadir.

Sayyido, vasf aylamishlar ahli Xullaxni², na xush,
Mulki Xullax boshqa, xoki poki Shirvon boshqadir.

¹ Zabondon – til bilgich; qush tilini biluvchi.

² Xullax – go'zallari bilan dong taratgan shahar.

Ko'rinsa ro'zi mahsharda agar u sarviqomat ham,
Qiyomatning fazosinda qo'par yangi qiyomat ham.

Ko'ngilda ne yaram bor, qonli ko'z yoshim ayon etgay,
Baliq zaxmini anglatgay suv uzra qon, alomat ham.

Agar ul oyni ko'rsaydi Zulayxo bu latofatda,
Yusufga lol bo'lib takror, chekar erdi nadomat ham.

Magar kelmish qiyomga ul buyuk mahshar, netarman men.
Netar u fitnayi davron, sho'xu sohibmalomat ham?

Bo'lur xotin sabablik fitnayi oxirzamon paydo,
O'zin bu fitnadan tortgan bo'lur sog'u salomat ham.

Jafo tiyg'in ko'tarmish yor, netarman to'ksa qonimni,
Kamoli lutfi bu balkim vayo rahmu karomat ham.

Xotinlarning xayoli har zamon ko'nglimni tinch qo'yimas.
Ko'ngil to'yimas, netar Sayyid, na sir bu istiqomat ham?

* * *

Yor menga g'azab qilsa, dili zorim uchundir,
Qahri u tabibning dili bemorim uchundir.

Shodmanki, meni esga olar g'ayriyu g'addor,
Yod etmasa yor, balki-da ozorim uchundir.

Rasvoyi jahon qildi meni ko'nglimu ishqim,
Gar tarki vatan etsam, u dildorim uchundir.

Har kecha fig'onim chiqadir ko'kka, ko'rar oy,
Bu nolalarim yulduzi sayyorim uchundir.

Sen ham ketibon, yig'la o'z ahvolinga, Sayyid,
Faryodu fig'onim mening o'z yorim uchundir.

* * *

Ul quyosh yuzli nigor ishq ahlining jononidir,
Kun kabi ravshanki, u dilxastalarning jonidir.

Zulmati zulfinda la'lin dil nihon orzu etar,
Nuqtayi og'zi Xizrning chashmayi hayvonidir.

Sirrim olamga ayon, pinhon etay qanday uni.
Oshikora ko'nghim olgan handayi pinhonidir.

Ey tabib, sen menga doru berma. darmon aylama.
Yor ko'yin tuproqlari ko'nghim, ko'zim darmonidir.

Kimligin ma'shuqaning bil, zohir etmoq shart emas.
El bilar, olam bilar, u ahli ishq sultonidir.

Yor o'qi ko'ksimga sanchilmish, jigar qonim ichar –
Chunki jonon jon uyimning eng aziz mehmonidir.

Bir habar kelmish nigordan, jonni olmoq istar u,
O'yladim, haqning yuborgan menga bu farmonidir.

Bo'lma yorning, Sayyido, jabru jafosindan xafa,
Ul go'zalning har jafosi lutf ila ehsonidir.

Bulbulining eski dardini yangi gul, gulzor bilar,
Yonsa parvona, g'amin ul tungi sham, g'addor bilar.

Komil oshiq dardini hech yorga oshkor so'ylamas,
Ul-ku etgan ahli dardni dardga giriftor, bilar.

Roziman, parvonadek kuysin qanotim, chun meni,
O'tda yonmoqqa sazovor deb o'shal dildor bilar.

Ne shikoyat aylayin dardi dilimdan yorga, u,
Men bilarman, ko`nglim ichra aslida kim bor – bilar.

Shukr etib yongayman o'tda, nolimasman zarracha,
Ul dilorom jannatimni do'zaxu bir nor bilar.

Ul bodom ko'zlik, labi shakkar agar rahm etsa, bas,
Yetganin dardiga darmon ul dili bemor bilar.

Sayyido, qonxo'r guruhga so'ylama, hech berma qo'l,
Bu jahonda, deydilar, gul qadrini attor bilar.

Qayda qoldi men u oy-la ishrat etgan kechalar,
Bitmagan to tongotar ul suhbat etgan kechalar.

Ketayotgan chog'da dilbar noz etib, bir chimrilib,
Etagin sal-pal qoqib-da, minnat etgan kechalar.

Gar esimga tushsa, ohim ko'kka o'rlar har zamon,
Voh, qani oyparcha birlan xilvat etgan kechalar.

Qayda ul oyoqyalangu boshyalang yo'llar kezib,
Ko'chasin qilsam tavof deb, niyat etgan kechalar.

Qayda yor eshikining tutqichiga yuz surganim,
Chang-g'uborin bir o'pay deb jur'at etgan kechalar.

Bir tag'in qaytib kelarmi, yo xudo, hayyul ahad.
Sarviqomat dilbarimni ulfat etgan kechalar.

Dard desa hamdard degandim, jonajon u dam qani,
Barcha achchiq s o'zlarin men sharbat etgan kechalar.

O'tdi ne og'uli kunlar, qoldi bir shirin xayol,
O'z-o'zingga qoldi, Sayyid, lazzat etgan kechalar.

Shu odatki go'zallarda hamisha noz bo'lur,
Seningdek noz qiluvchi yor valekin oz bo'lur.

U sarviqadni ashkim-la sarafroz ayladim,
Bu ag'yorning quvonchiga sabab, pardoz bo'lur.

Bu dunyoda qay oshiq ersa visoldan judo,
U oshiq eng halol, pokiynazar, pokboz bo'lur.

Haqiqiy oshiq asli ko'rmagay yor vaslini,
Visol bazmi muhabbatda faqat majoz bo'lur.

Ko'ngil qayg'ulidir, bir g'unchadek qondir mudom,
Agar kim yor dahanin so'rsa, ahli roz bo'lur.

Tolibi faqru fano istamas davlat hecham,
Erishsa kim bu kimyoga, u beniyoz bo'lur.

Kabutardir dili oshiq, qarorsiz har zamon,
Ko'zingdek barcha yerda burgutu shahboz bo'lur.

Quyosh chiqqay, oqargay tong, qaro bu tun tugar,
Hasad yulduz ko'zin bog'lar, saboh-da boz bo'lur.

Shikoyat etma hech, Sayyid, u yorning hajridan,
Kelar bir kunki, lutfi xudo chorasoz bo'lur.

Bu kekxa ko'ngil yangi bir ahli nazar istar,
Avvalgi o'tibdir, buni undan batar istar.

Yetgaymi ko'zim yoshlari ko'ngil yupatarga?
Ma'lumki, daraxt eksa qay inson, samar istar.

Ey gul, bu dil la'li labingni istasa, haqli,
Bu xasta ko'zim quvvat uchun gulshakar istar.

Sen ikki yonimdan o'qin yog'diraver, zolim,
Uchmoqqa ko'nghim sen tarafga bolu par istar.

Boshdan kechibon ishqda javlon ura bil sen ham,
Maydoni muhabbat bu, jur'atu jigar istar.

Xummor ko'zing xohlar esa, qonimni ichsin, qo'y,
Qurbon bo'layin, mayli, bu jonni agar istar.

Bir kimsa yo'qdir senga bog'liq bo'lmagan bo'lsin,
Ey xoliqi tengsiz, seni har bir bashar istar.

Qayda ul oyga hamog'ush bo'lganim ul kechalar,
Vaslidan mastona behush bo'lganim ul kechalar.

Qop-qaro sochin yoyib ustimga, ko'mganda meni,
Ka'ba tomidek siyohpo'sh bo'lganim ul kechalar.

Vahti-vahti-la o'qib yor birla duoyi qadah,
Lolarux birla qadahno'sh bo'lganim ul kechalar.

Yodga tushsa u, tushar jonu dilimga shu'la, o't,
Ishq o'tinda o't-la to'sh-to'sh bo'lganim ul kechalar.

Vahdat ummoniga yorning sel kabi yetgan zamon,
Kimsasiz qolganda xomush bo'lganim ul kechalar.

Yorning ul shirin kalomi yangraganda, Sayyido,
Unga tutgancha quloq, xush bo'lganim ul kechalar.

Mening ko'nglimni rom etgan o'shal ko'ngli musaffodir,
Boshimda, bilmagayman, lek ne g'avg'oyu, ne savdodir.

Dedim, ne bu yuzi mas'hafvashimda ul siyoh xatting?
Dedi ul, surayi "Vashshams" uchun, bilki, bu ma'nodir.

Bu to'rt mixli tabiatga qo'lin siltab yashar orif,
Chiqar ko'klarga, u hamxonayi damsoz Masihodir.

Buroqi himmating birlan xudoning arshiga yuksal,
U to'rtinchi falak, ey qush, maqomi hazrat Isodir.

Yorug' olamda Oллоhi ahad nurini ko'rgay kim,
Demas u hech, bu masjididir, bu dayru, bu kalisodir.

Tajalliyot uningdir ham jamolu ko'z uningdir, bil,
Jahonda goh o'zi Yusuf, o'zi goho Zulayxodir.

Rumuzi she'rdan olamda ne ham derdim men, ey Sayyid,
Dilim o'tlig' chamandir ham tilim bulbuli go'yodir.

Yodga tushsang, ko'nglimu, oh, chashmi xunbor yig'lagay,
Yor firoqin chekkan, albat, zoru nochor yig'lagay.

Bulbuli bedilni tashlab ketdi gul, silkib etak,
Tundan u to tong qadar faryod urib, zor yig'lagay.

Shod ekan vasling bilan, ko'nglinga g'am etdi hujum,
Bo'ldi ming kunga tag'in dardga giriftor, yig'lagay.

Boshda dard, zulmat kecha, g'urbat dami ham yor g'ami,
Dosh berolmay bunchalar zahmatga bemor yig'lagay.

Men netay, shomdan sahar paytigacha ingrar ko'ngil,
Menga hamdam xonayu ham bog'u devor yig'lagay.

Otashi hijronda yillar yondimu bitdim, biroq,
Boq mening ahvolima, do'zaxda o't, nor yig'lagay.

Ayriliq dardinda Sayyid etdi afg'on shunchalar,
Ul g'arib holin ko'rib, charxi sitamkor yig'lagay.

* * *

Ey oy, senga bu ohi damodam na uchundir?
Oinayi dilda kadaru g'am na uchundir?

Botding yana baxtim kabi, bilmam, na qaroga?
Qurbon bo'layin, nolayi motam na uchundir?

Tashrifi latofat-la o'zing Isoyi zamonsan,
Isoga, nigorim, g'ami Maryam na uchundir?

Olamga kelish ketmak uchundir, bu na g'amdir,
Fikr ayla o'zing, xilqati olam na uchundir?

Sayyid, agar ul shamda sening yonmasa ko'ngling,
Bas, pardayi chashmingdagi u nam na uchundir?

Gahi ko'zing, gahi qoshing, yo g'amzang qasdi jon aylar,
Solar bir fitna, jonim, qo'rqaman, oxirda qon aylar.

Olar goh jon ko'zing, jonon, o'qi fitnang erur pinhon,
Gahi g'amzang to'kar qon – chashmi mastingdan nihon aylar.

Go'zallar qasdi jon aylar tuyib qo'nglim fig'onini,
Qaroqchi, yo'lto'sarlar qasdi karvon har zamon aylar.

Ko'ngil shavqi yuzing-la xalqayi zulfingda sokindir,
U bulbuldek butog'i gulda har vaqt oshiyon aylar.

Gar, ey sarvi ravonim, bog' aro nogoh xirom etsang,
Qo'porib sarvini bog'bon, otib suvga, ravon aylar.

Agar u gul sog'inchi birla men jon bersam, ey Sayyid,
Mozorimdan unib gul, unda bulbullar fig'on aylar.

* * *

Yana Sayyid u go'zalni o'ziga yor biladir,
Na qadar jabr etajak jonga, sazovor biladir.

Na qadar jabru sitamdan etadir yori gunoh,
Yana oshiq o'zin ishqinda gunohkor biladir.

Shu erur qoida gulzori jahon ichraki, gul,
Quvibon bulbulini, hamdamini xor biladir.

Birini Turi tajalloda yoqar barqi jamol,
Birini izzat ila qobili diydor biladir.

O'ziyu dilbara loqayd ko'rinur, na chora bu,
Gahi zulm aylagan ul o'zgani nochor biladir.

* * *

Sencha g'am dafini dildan ul mayi gulgun etar,
Bo'lsa g'am har kimsada, may ham tag'in afzun etar.

Angladim tajribadan, ishq birla kim bemor esa,
Chorasin na mayfurushu na-da Aflotun etar.

Sen o'zingni tortma maydan, bil, u bir gavhar erur,
Ash'asin Xotam qilar¹, qashshoqni ham Qorun etar.

Ulki bir shisha sharob olgay bu dunyoni berib,
Men aminman, o'z-o'zin bu hol-la u mamnun etar.

Sayyido, sen suhbatı zohidga hech mayl aylama,
Tushkun aylar shubhasizki, xotiring mahzun etar.

¹ *Mumsikni ham ehsonparvar qiladi, mu'nosidat (tarj.).*

* * *

Mendayin badbaxtga avval ahli hush do'st, yor bo'lur.
Bilmadim, ne sir erur, so'ng yuz burib, ag'yor bo'lur.

Qaysi oyyuzga ko'ngil bersam, adashgayman mudom,
Soxta chiqqay u mahak ham, ul buti ayyor bo'lur.

Chunki yuz bor va'da qildi, bir visolga yetmadim,
Qismatimda intizorlik, har zamon ozor bo'lur.

Shunchalar jabrini ko'rdi benavo ko'ngil, netay,
Bevafoga, boq, tag'in u qayta ummidvor bo'lur.

Sayyido, oh urma, o'tgay bu shabi hijron. chida,
Shundayin bir kun kelur, tole senga dildor bo'lur.

Ne baxt, kimning seningdek yori sarviqomati bor,
Qadding qurboniman. har kunda yuz qiyomati bor.

Ne vaqtdirki, ko'ngil boshimga soladir baloni,
Shukur, holan-da jonning holati salomati bor.

Tavahhum etma, ey sho'x, e'tirozim yo'q, tig'ing ur,
Agar qonimni to'ksang ham, bu jonning xurmati bor.

Firoqing davrida goho kulib, goh yig'lagayman,
Bu ishq dunyosining bir boshqa, shunday holati bor.

Tinib qolmish u Farhod teshasin tovshi, ne dersan,
Balo chekmoqda men birlan uning ne nisbati bor?

Ayon qilgay o'zi har dam zaboni hol holimni,
Bayonga, ayt, kesilgan bo'lsa til, ne hojati bor?

Hamisha kasrati g'am kasrat ichra, e Sayyid,
Na yaxshi, olam aro kasrat ichra vahdati bor.

Keldi fikring ko'nglima, yo rabki, bu jon bexabar,
Jon chiqib ketsaydi tandan, xushki, jonon bexabar.

Yondirar har tun qanot parvona shamga intilib,
Bu nihon yong'indan ul shami shabiston bexabar.

Voqif o'lsaydim agar, tushmasdi ruxsora u xat,
Bosdi gulzorni tikanlar, ahli nodon bexabar.

G'ofil o'ldim, ey munajjim, ochmading taqvimni sen,
Gardi xat qo'ndi, tutildi mohitobon bexabar.

Bo'lma g'ofil holati ushshoqdan, ey murcha xat,
Hech chumoli holidan bo'lmas Sulaymon bexabar.

Ko'z tutarman unga har kun, kecha-kunduz, ishqilib,
Bo'lmasaydi nogahon olamda to'fon bexabar.

Yor visoli birla Sayyid misli men ham shod edim,
Etdi barbod hammasin oxirda hijron bexabar.

Eshitirman, yuragimdan o'kirik zor keladir,
Ko'payib dardi tag'in nolayi bemor keladir.

Uni ko'rsam, suyunib xo'p, o'lishimni bilar u,
Shod etay o'lgudayin yorni, deya yor keladir.

G'ami hijronga chidaysan, deding, ey nosihi g'o'r,
Senga oson esa bu ish, menga dushvor keladir.

Ta'rif et ahli go'zalni, desalar, ilk tilima,
Baridan avval o'shal la'li shakarbor keladir.

Asari bodani ko'rkim, yiqilib, mast bo'laman,
Na zamon yodima ul ko'zlari xummor keladir.

Keladir bo'sa uchun, oshiqi shaydoda ne ayb,
Uyati yo'qmi, gadoydek yana badtar keladir.

Seni ko'rsam u raqib-la, o'lishim, bilki, aniq,
Keza ko'rma raqibu ag'yor ila, or keladir.

Nari ketsa, sochi torin qani deb axtaraman,
Ko'zima keng bu jahon, Sayyido, tang-tor keladir.

Qasdi jon aylar, u fatton ko'zlaring bedor erur,
Bir kabutar qasdiga go'yo iki sayyod erur.

O'ldirar, gohi tiriltar bizni ishvang o'qlari,
Shunchalar mohirki, ham jonbaxshu ham jallod erur.

Ko'z yoshimning sellari olamda to'fon qo'zg'otur,
Ko'r, g'amingdan har ko'zim bir Dajlayi Bag'dod erur.

Boshdan o'zga ne beray men senga, ey zolim sanam,
Jabru zulming xo'p faraxbaxshu dilim noshod erur.

Ey mohi nomehribon, vasling tamannosini qo'y,
Davri hajringda ko'ngil motamzada, barbod erur.

Qildi hijron qasdi jon, jonona bilmas holatim,
Ne bo'lur lutf aylasang, bu dam dami imdod erur.

Sevgilimdan ayrilib, ey Sayyido, bo'ldim g'arib.
Hamdamim afg'onu do'stim nolayi faryod erur.

Ofitobi zarfishon yo bodayi yoqut erur,
Ruhi Ruhillohi a'zam, ruh uchun yo qut erur.

Labmi yo xat, ey Xizr, yo chashmayi obi hayot,
Xolmi ul davri ruxingda, sirli yo xutut erur.

Ikki zulfing bosh egik, choxi zanaxdonda asir,
Choxi Bobilda magar Horut ila Morut erur.

Ey qamar, har kun tutilmas ul quyosh, rashk etma ko'p,
Lek bugun husning ko'rib, hayronu lol – mabhut erur.

Bodayi gulrang tomib, oluda bo'lmish ko'ylagi,
Balki iz ko'ylakda qoldirgan u qora tut erur.

Boqma u ko'zlarga ko'p, jodu bilan xor aylagay,
Ey ko'zim nuri, bular ham yo sanam, yo but erur.

Bulbuli gulzori pok erding azaldan, Sayyido,
Hayfkim, endi maqoming olami nosut erur.

Ishq ahliki, xoli labi jononni o'parlar,
Ul Ka'ba aro bermoq uchun jonni, o'parlar.

O'psam yuzidan, ey yuzi mus'haf, ne gunohim,
Bir sunnati mashhur shuki, Qur'onni o'parlar.

Chanqoq yuragim yoralari, chaqsa-da chaqmoq,
Bag'riga bosib, novaki paykonni o'parlar.

Sindirdi o'shal eski qadahni, sababi shu,
May tomsa labindan, ko'ngil olg'onni o'parlar.

Qanday yumayin ko'zni, axir mardumi olam,
Uyquda b ari ul labi xandonni o'parlar.

Maktab bolalar ham guli ro'yin havasindan,
Surtib varag'in ko'zga, "Guliston"ni o'parlar.

G'amzang o'qi qonimni ko'chang toshiga to'ksa,
Bir necha maloik kelib, ul qonni o'parlar.

Sayyid, meni shum fikru xayol uxlatadir-da,
Pinhona borib, zulfi parishonni o'parlar.

Har go'zalda, kun kelur, husnu malohat qolmagay,
Qiymati yuz minglik olmos bo'lsa, qiymat qolmagay.

Lola yuz ochgach, ko'ringay dog'i pinhoni ayon,
Sunbuli zulfinda lek tobu tarovat qolmagay.

Lek qolur oshiq, nigori husnidan bo'lgay judo,
Kelsa kuz, bulbulda o'tli ishq, fashat qolmagay.

Qismat ersa, xalq aro ma'shuq bo'lur be'etibor,
Filhaqiqat, hokimi sobiqda hurmat qolmagay.

Unchalar jabr etma oshiq'larga, aynib ketmasin,
Shoh raiyatsiz esa, albatta, shavkat qolmagay.

Bu qadu ruxsor ila sayri guliston aylasang,
Gul yaqosin chok etar, shamshodda toqat qolmagay.

Sayyido, ul otashin dilbar kelib rahm etmasa,
Kunma-kun ko'ngli sovur, eski harorat qolmagay.

Ey gul, senga holi dili shaydoni kim aytgay?
Ishqingda ezilgan zoru rasvoni kim aytgay?

Ko'rdimki, qaro sochlari ruxsoriga tushmish,
Yondirdi mani otashi so'zoni, kim aytgay?

Xattingki ayon mus'hafi husningda, ne ma'ni?
So'zni o'qiturlar biza, ma'noni kim aytgay?

Sirri dahani yorni, ko'ngil, axtar, o'zing top,
So'z bormi o'zi ochsa muammoni, kim aytgay?

La'ling g'ami o'ldirdi mani, kimsa ishonmas,
Joni qotili olamda Masihoni kim aytgay?

Bemor meni etnish ko'zingu ikki dudog'ing,
Dardim-ku ayon, voh, qani darmoni, kim aytgay?

Bilmaydi bu el sham alamin, unga bu aybmi?
Sayyid, saning ul dardinga oshnoni kim aytgay?

Sevgan odam yorni ko'rib, ko'ngli shod bo'lar,
Jabri falak boshga tushib, nomurod bo'lar.

Shaydoda mehr ozayar deydi monelar,
Ma'n qilinur ersa, muhabbat ziyod bo'lar.

Qancha to'siq chiqsa, ko'ngil kuchayar tag'in,
Daryo kabi mavji oshar, tundbod bo'lar.

Pand-nasihat birla oshiq ishqi so'nmagay,
U yana oh urganida girdibod bo'lar.

Bir xaridor bor bu muhabbat bozorida,
Yo'qsa oshiq, husn matosi ham kasod bo'lar.

Topdi Yusuf ishqi Zulayxo bilan sharaf,
Husni sabab unga kinu har fasod bo'lar.

Ishq aro, ey Sayyido, topding-ku yaxshi ot,
To zamona bor ekan, ul el aro yod bo'lar.

* * *

Yuz sarvi xiromon aro ko'nglim seni istar,
Yuz bog'i guliston aro ko'nglim seni istar.

Yuz Zuhravashu mohiliqo, mehri diloro,
Yuz ming mohi tobon aro ko'nglim seni istar.

Bu zulmati zulfingda labing obi baqomiz,
Yuz chashmayi hayvon aro ko'nglim seni istar.

Jonon to'la olamdayu ko'nglim sanga moyil,
Bu olami jonon aro ko'nglim seni istar.

Ey do'st, huru g'ilmon, parilar bizga kerakmas,
Yuzlab huru g'ilmon aro ko'nglim seni istar.

Sayyid ko'ribon har guli a'loga lol o'lmas,
Yuz g'unchayi xandon aro ko'nglim seni istar.

Dudog'in ochsa u gul, har yera shakkar to'kilur,
So'zini aylasa takror, boli mukarrar to'kilur.

Sochini yoysa agar, xushbo'yi olamni tutar,
Hama vaqt chehrasiga zulfi muanbar to'kilur.

Yuzining aksi agar tushsa, biling, oyinaga,
Hama vaqt oyinadan lolayi ahmar to'kilur.

Gar uning oraziga o'g'richa bir bor qarasam,
Karamu g'amzasidan ustima xanjar to'kilur.

Bu kecha sho'x go'zalim ichdi sharob to'ygunicha,
Labu mastona ko'zindan mayi Xullar¹ to'kilur.

Kecha sen qaysi gulu gavhar ila bog`da eding –
Qara, Sayyid, g'azalingdan duru gavhar to'kilur.

¹ *Sof sharobi bilan mashhur bo'lgan shahar*

G'unchaning bag'rin azaldan bu falak qon aylamish,
So'ngra ko'nglini ochib, olamda xandon aylamish.

Saltanat taxtiga bir zina erur zindon, biling,
Shu sabab davron Yusufni bandi zindon aylamish.

Ranj agar chekmas kishi, kirgaymu hech qo'liga ganj,
Rasmi, ranj chekkanga har mushkulni oson aylamish.

Sabri Ayyub ham kerakdir oshig'i dilso'xtaga,
Oqibat lutfi xudo dardiga darmon aylagay.

Yo'qsa bir vayronga obodlik qachon, qaydan bo'lar?
Tangri izni birla obodlikni inson aylagay.

Bir visolingga yetishsam, aytar erdim dardimi,
Menga bu jabru jafo, zahmatni hijron aylamish.

Sayyido, hech qo'rqma dunyoda, xudovandi ahad
Izzat aylabdir seni, karvonga sarbon aylamish.

Dersanki, manga huriyu g'ilmon bo'lajakdir,
Qismat sanga ul Kavsari rizvon bo'lajakdir.

Basdir manga bu soqiy ila bodayi gulgun,
Manzilgahimiz sahni guliston bo'lajakdir.

Dunyoda kerak yori parivash, g'ami beg'ash,
Uqboda ne deb kimsa parishon bo'lajakdir.

Bu naqdni qo'yib, nasya berurlar, ne qilay men,
Kim naqdini olmasa, u nodon bo'lajakdir.

Soqiy manga sunmishdi sharobi mayi Kavsar,
Voiz ko'ribon, hasrat ila qon bo'lajakdir.

Boy berma bu fursatni, sen ey, oqili hushyor,
Umring o'tajak, dahr o'zi vayron bo'lajakdir.

Maddoh so'ziyu nasyaga aldanmadi Sayyid,
Bor naqd hunarim, loflara qalqon bo'lajakdir.

Bu jahonda ishq-muhabbat qadrini hushyor bilar,
Pokligu ozodalik xursandligin bedor bilar.

Aqli ko'r qaydan bilar porloq quyoshning qadrini,
Fayzu bahra nurini ko'ngil ko'zi bor yor bilar.

Birgina oshiq bilar husnu kamolning qadrini,
Chunki zar qadrini zargar, zarshunos dildor bilar.

Aybi yo'q, hol ahli gar sirri dahanni bilmasa,
U nihon sirni faqat bir mahrami asror bilar.

Ahli ishq boshiga hijron ne qaro kun solganin,
Zulfi savdosi-la kun-tun chekkan ohu zor bilar.

Kimsa bilmas holi zorin, bir ko'zing anglar faqat,
Ne balolar ko'rmagay bemor, buni bemor bilar.

Ne balolar chekkanimni senga, Sayyid, aytmayin,
Dardi hijron ofatin unga giriftor, xor bilar

Tuproqda tajallo qiladir xoliqi Jabbor,
O'z suratini xoki siyohdan qilib izhor.

Chun topdi bashar qadrini tuproqda o'shal kun,
Bu xokki tajalloyi haqa bo'ldi sazovor.

Odamni yaralsin deya istarmi malak, voh,
Ko'rganda bashar husnini, u bo'ldi giriftor.

Xorut ila Morutga axir ne deya olgum,
Jibrili amin tushsa bu savdoga, bo'lur xor.

Ne chora topay ishq aro men, bir uyi kuygan,
Yuz Zuhraga dil mushtariyu volayi diydor.

Ko'rdim necha ko'z, barchasida sehr ila jodu,
Bemor qila ketdi meni bir ko'zlari bemor.

Yo'qlikda o'shal nafsi malak, quvvayi nuriy,
Rahm ayla, Odam men axir, ey xoliqi G'affor.

Gar aylamasayding ruxi dilbarda tajallo,
Sayyid bu qadar bo'lmas edi yorga talabgor.

Mavjudu falak, har yaratiq, ahli nazardir,
Bir o'xshashi yo'q suratu bir shakli digardir.

Ul qoshlari bir tig'dir-u, kipriklari nashtar,
Nashtarga yuqib qolgan o'shal qoni jigardir.

Jom birla hijob misli duchor tiyg'iga boshim,
Boshimga balo bo'ldi boshim, voh, bu ne sardir!

Bir qo'lda tutib tiyg'ini, bir qo'lda tutib tosh,
Davoga kelur, qarshisida jon ne sipardir.

Faryodu fig'onim, ana, ko'klarga to'libdir,
Bu, charxi jafokor, sen uchun joyi hazardir.

Gar kessa jafo qaychisi-la umrim ipin u,
Billoh. demagayman, ne jafo bu, ne xatardir.

Yuz pora taroq bo'ldi ko'ngil rashku hasaddan.
Soching taragan fitnagaru sho'badagardir.

Ey gul, duru gavharga tikan tenglasha olmas,
Chehrang bu gulistoni safoda gul tardir.

Koshkiydi qayish bo'lsam o'shal xipcha belingga,
Voh-voh, na go'zal xipcha belu, voh, ne kamardir!

O'psam deya zulfingni esar yel kabi Sayyid,
Ko'zdan to'kilur yoshlari, u xuni jigardir.

Qaro ko'z, to'xta, ayt lutfan, bu nozu bu ado nevcun?
Ne ayb, ne yuz qarolik ayladimki, bu jazo nevcun?

Yarashgaydir senga ol to'n, nechun kiyding qarosin, ayt,
Sevikling yo o'lib qolganmidir, bu hol, azo nevcun?

Yanog'ing lolaga o'xshar, dudog'ingdir aqiq monand,
Tanang-ku oqdanam oqdir, biroq isming Qaro nevcun?

Qaro ismi faqat menga munosib, chun qaro baxtim,
Biroq, ey oqbadan dilbar, qaro ismi sango nevcun?

Vale har kim senga oshiq esa, bo'lgay qarobaxtlik,
O'zingdirsan husn shohi, qaro ismi, shaho, nevcun?

Yaroli ko'ngil, ey Sayyid, qaro zulfga yetishsam, bas,
Qaro lozim tag'in. deysanmi, unda bu davo nevcun?

Mozoriga u bir shisha mayi gulob olib borgay,
Do'zax o'tin o'chirmoqqa yoniq selob olib borgay.

Qoshing shavqi bilan obid xato qilsa, sen ayb etma,
U o'ylarki, dilu aqlin u yon mehrob olib borgay.

Yo'lim ko'yingga tushganda, oyoq changi bilan qaytsam,
Suray deb ko'zga tuprog'ingni ahbob olib borgay.

Firoq shomida yig'larman, ko'z o'ngim to'smasa kiprik,
Alam dunyosiga ashkim to'lib, serob olib borgay.

Soching sharhi qaro tunlar etur Sayyidni ham bedor,
Uzaygan sori afsona, ko'zini xob olib borgay.

Husn aro Yusuf biror jonon bilan tortishmagay,
Qul, azizim, hech qachon sulton bilan tortishmagay.

Sajda et yorga, ko'ngil, qo'l silta zohid lafziga,
Aqli bor inson avom, shayton bilan tortishmagay.

Ahli donish u go'zal og'zini bir nuqta demish,
Bunda so'z ko'p, bilguchi nodon bilan tortishmagay.

Yorni ko'rgan kunda unga jon fido qilmoq uchun,
Hasta ko'ngil u zamon hech jon bilan tortishmagay.

Sunbul ahvoliga bir boq, ko'p parishon holati,
U qaro yuz bu parishon xon bilan tortishmagay.

G'uncha og'zin sirrini ochmoqqa hujjatlar kerak,
Gar dalili yo'qsa, u burhon bilan tortishmagay.

She'ru sirdan bexabarsan, qilma bahs Sayyid bilan,
Oyatin bilmas kishi Qur'on bilan tortishmagay.

Ko'ring, maydan ne fitna bo'ldi hodis,
Ki, zohid so'yladi ummulhabois¹.

Qarang, komil jaholatni demishlar,
Bo'lur may fitnayi urfonga bois.

Shafotdan bo'lay uqboda mahrum,
Shular din ilmiga gar ersa voris.

Araq-la bodadir ul ikki gavhar,
Uchinchi narsa yo'q dunyoda xolis.

Ne eksang bul jahonda sen-da, zohid,
O'rarsan o'shani uqboda ma'yus.

Fasod ahli sani derlar mufassir,
Inod ahli o'zin derlar muhaddis.

Dahan shavqi-la, ko'r, yo'q etdi borin,
Bo'lur har nukta deb Sayyid mubohis.

¹ *Yolg'onni, nayrangning onasini so'yladi.*

Bu ko'nglim zavq olar doim o'shal g'unchadahan bois,
Bu jon lazzat topar doim o'shal og'usuxan bois.

Ko'ying shavqi bilan har dam ishim ohu-fig'on, ey gul,
Mudom bulbul fig'oniga bo'lur yodi chaman bois.

Kumushdek ko'z yoshim unsiz sochilgay har zamon yo'lda,
Dudog'i la'l o'shal dilbar, buti siyminbadan bois.

Dilim zulfing aro mahkum qaro kunga, u sabr aylar,
Ki har kim ham makon tutgay o'shal hubbilvatan bois.

Dilim naydir, navo qilgay, mayi ushshoqqa mavj bergay,
Taralgaydir "Husayniy"lar o'shal vajhi hasan bois.

Ko'ngil, nodiyda, nodirdir har oshiqqa visol, diydor.
Labi la'li Yaman bois vayo Vaysi Qaran bois.

Sen, ey Sayyid, go'zalning vasfini kuylashni fan qilgil,
Bu she'r dunyosining g'avg'osiga, bilsang, u fan bois.

Aylar sharob la'li labingda mudom bahs,
Kundek bu ravshan bo'ldi, aylar harom bahs.

Derlar seni nopuxtayu siymi xomdir,
Sarroflar yoninda na lozim bu xom bahs.

Ahli kalomga sirri kaloming ochilmadi,
Bir nukta uzra etdilar molokalom¹ bahs.

Har dam qilib vujudi adamdan hikoyalar,
Ramzi dahaning-la etar xos, avom bahs.

Zulfu ruxing hikoyati bitmagay hech,
Gar oq, qaroni qilsalar subhu shom bahs.

Men ko'yi yor derman, Ka'ba deydi zohid,
Farz bo'lmadiki, etasan bemaqom bahs.

Sayyid, u oy haqinda bahslashmagin ko'p,
Noqis qolur zamonda, bo'lmas tamom bahs.

¹ *Molokalom – ifodasi, tasviri mumkin bo'lmagan holu hodisa (tarj.).*

Ko'nglim ezilib, siynayi yuz chokka qaraydir,
Suvga cho'kayotgan xasu xoshokka qaraydir.

Dildan otitur ohi jigar otashi har dam,
Chiqqancha tutun birla u afloka qaraydir.

Dil aksi ruxin otash ila xokda ko'rarmish,
Goho qarar otashgayu goh xokka qaraydir.

Balki etadir tark meni u quvvayi idrok,
Sultoni xayolim yana idrokka qaraydir.

G'addorni xudo urgay, unga tufla, uzoq ket,
Pokiza ko'ngil gavharu dur, pokka qaraydir.

Ko'nglimni tuzog'iga tushirmish oxuday yor,
Bismil deyibon so'ysa, g'arib yakka qaraydir.

Sayyid ko'zining shuncha jafosin ko'ra keldi,
Hayhotki, tag'in g'amzayi bebokka qaraydir.

Ey ko'ngil, la'li labi jononga aylarsan havas,
So'z nihon qolsin, nihonan jonga aylarsan havas.

Goh so'zing mayxonadir, gohi xayoling may tutar,
Jannat istarsan, yana g'ilmonga aylarsan havas.

Yo'q ishing yor og'zining sirrini so'rmoqdan bo'lak,
Sen mudom har nuktayi pinhonga aylarsan havas.

Ey dili majruh, tuzalmas mushk ila zaxmi ko'ngil,
Bas, nechun ul zulfi mushkafshonga aylarsan havas.

Gohi yorning tiyg'ini, goh o'qlarin orzu qilib,
Har on undan kelguchi chsonga aylarsan havas.

Ey nigorimning xayoli, doimo ko'nghimdasan –
Sen nechun bu manzili vayronga aylarsan havas.

Sayyido, yor zulfini ol, bog'lagil zunnor qilib,
Ishq aro gar rutbayi San'onni aylarsan havas.

* * *

Bo'ldi sensiz bu chaman men ko'ngli shaydoga qafas.
Bir chamanmas, bor jahon men xoru rasvoga qafas.

Oshiq istar pok, yorug' dunyoni, zindonni emas,
Bargi gul bar bulbulu ham ishqu savdoga qafas.

Yig'ladi bulbul firoq ayyomida mendan batar,
Ne uchun aylanmadi bir mavjli daryoga qafas.

Shu chaman, bulbul va gulda bor erur zoti sharif,
Ne ajabkim, bo'lmagay u jumla dunyoga qafas.

Sayyido, bu surati olam agar ersa fano.
Barcha so'z bo'lmas edi olamda ma'noga qafas.

* * *

Seni, ey gul, vafodor deb yurardim, bevafo sanmish,
Kechir, bilmayman-a, begonalarga oshinosanmish.

Seni oyinayi maqsud deb o'ylab, yuzma-yuz turdim,
Ko'rindi aksi surat, voh, jinu shaytonnamosanmish.

Seni Yusuf debon berdim ko'ngil mulkida sultonlik,
Azizim, ey ko'zim nuri, gado o'g'li gadosanmish.

Seni ushshoq uchun avval dedim, haq rahmati shuldir,
Sen, ey mohro'y valu ko'kdan yog'ilgan bir balosanmish.

Qay anbar zulfga band bo'lmas, u, Sayyid, bevafo chiqdi,
Shikoyat etma hech kimdan, o'zing baxti qarosanmish.

* * *

Faqr fanoni bilmas edim, kimiyo emish,
Sangi sitam shikasta dilga mo'miyo emish.

Mulki fanoyu faqirda sulton emish faqir,
Qudratining avjida sulton-da gado emish.

Og'u deganing menday miskinga emish sharob,
Begona deb bilganim menga oshino emish.

Boshga uning soyasi tusharkan, baxtga yetdim,
Men zog'ga o'xshatgan u qush ayni xumo emish.

Chin so'z shudirki, mushki Chindan u ziyodadir,
Mushki Xito u zulf aro bir xato emish.

Sochiga do'st deb taroq yuz pora edi ko'ngil,
Yanglishibsan, zulfiga mahram u sabo emish.

Og'ir ahvolga tusharkan Sayyid, "Yo, Ali!" der,
Mushkulkusho jahonda so'z ichra shaho ekan.

Necha mohro'y go'zal Shirvonda ko'nglimdan qaror olmish,
Tanimdan tob, ko'zimdan xob, qo'limdan ixtiyor olmish.

U qotilvash sanamlarkim, dil ovlar ishvasi har dam,
Temir timoqli burgutday urib changal, shikor olmish.

Biri jonimni olmoqqa ketarmish xanjarin qayrab,
Biri qonimni to'kmoqqa tig'i qotilshior olmish.

Biri zohir nigoh birlan olur jonimni pinhona,
Birining g'amzayi pinhoni ko'nglim oshikor olmish.

Na din qo'ymish, na iymon manda, na odatu na mazhab,
Bu kofirvash go'zallarkim, qo'limdan har na bor, olmish.

Xususan, ul nigori sarviqomat, yori mohsiymo,
Taratsin xushbo'yin deb zulfidan mushki totor olmish.

U sho'xning sahfayi ro'yinda ko'rgan xattini Sayyid,
Xayol etgayki, Rum yurtin sipohi Zangibor¹ olmish.

¹ Zangibor – Habashiston (tarj.).

Sochini zulmati davron dedilar, to`g`ri emish,
Labini chashmayi hayvon dedilar, to`g`ri emish.

Bori borim yo`qolibdir dahaning fikri bilan,
Dahaning nuqtayi pinhon dedilar, to`g`ri emish.

Kim agar kelsa, ko`ngildan etadir tasdig`ini,
Ko`yini ravzayi rizvon dedilar, to`g`ri emish.

Yonibon, o`rtanibon hajrida, bildimki, firoq,
Do`zaxi otashi so`zon dedilar, to`g`ri emish.

Qoshi nunu qalamu qaddi alif, sochlari lom,
Yuzii surayi Qur`on dedilar, to`g`ri emish.

Yeru ko`k, arshu malak nuriga sajdalar etar,
Senikim, olama sulton dedilar, to`g`ri emish.

Sanamo, sanda tajallo etadir hazrati haq,
Surating surati rahmon dedilar, to`g`ri emish.

Senga oshiq esa kimki, u malakdan-da aziz,
Esa munkir, uni shayton dedilar, to`g`ri emish.

Qara, Sayyid g`azali totli, shakarboru latif,
Labi la`lini shakariston dedilar, to`g`ri emish.

Tutashdim o'tlara, oldim dili devonadan otash,
Tushibdir olami imkona bu koshonadan otash.

Dedim, rahm et, mahitobon, yetar, ko'nglimni qaytib ber,
Dedi, yaxshi emas oqshomda bermoq xonadan otash.

Agar qalb yonmasa erdi, dili jononni yoqmasdi,
Ajab holat, tushibdir shamga ul parvonadan otash.

Shu murchday zarrayi xoling butun oshiqqlaring yoqdi,
Tushibdir xirmaning ahli dila bir donadan otash.

Sovuq qish-ku, bu majlisda sovuq gaplarni qo'y, soqiy,
Isit bu davru davronni, uzat paymonadan otash.

Gahi hajring, gahi vasling solur o't bu yoniq qalbga.
Shukur, kam bo'lmadi bul go'shayi vayronadan otash.

Muroding xotiri jononni yondirmoqmi, faryod et,
E, Sayyid, xoli bo'lmas sufrayi mastonadan otash.

Shuncha chekdim iztirob, lek bo'lmadi ishq dardi daf,
Kiprigingning o'qlariga ko'ksim o'lsaydi hadaf!

Shu umid birlan yasharman, g'amzang o'qin tinmay ot,
Ko'zlaring atrofida kiprik tizilmish safma-saf.

Yozdi "Val-layli izo" ul sahfayi ruxsora xat,
Oqqa lekin bu qarosi bo'ldi ortiqcha sharaf.

Oshiqi zor ikki ko'zin ne sababdan yuvmamish?
Ul yuzi mus'haf boqolmas rashki bois bul taraf.

Yor xaridor bo'lsa netgay ko'z yoshimning durriga,
Ikki dengiz durlariga ikki ko'zimdir sadaf.

Na'raga lozim rubob, yo'q dafni ko'p urmoqda naf,
Chunki ko'ngildan g'amim daf aylamas faryodi daf.

Ul Yusufni qo'ydilar bozorga, voh, ma'no qani?
Jonni, Sayyid, asramoq ne? U sopoldi, yo alaf.

Ism o'zi bir ism erur, ammo musammo turlicha,
Gavhari shahvori birdir, ammo daryo turlicha.

Har xil odam har kalomga turlicha ma'no berar,
So'z o'zi bir so'z erur, ammoki ma'no turlicha.

Yoshu keksa olami rang birla borliqda oqar,
Shu sababli bunda, ey do'st, ismu asmo turlicha.

Bahri vahdat mavj urib, har yon sochilgay qatralar,
Bo'ldilar ul qatralardan durri a'lo turlicha.

Vahdata aylar nazar kim, har ne vohiddir, ayon,
Garchi suratda erur firavnu Muso turlicha.

Nur olovdir, ayni chog'da har olov ham nur erur,
Do'zaxu jannat erur suratda, jono, turlicha.

Husnu ishqu oshiqu ma'shuqi birdir, ey ko'ngil,
Sayyido, hargiz emas olamda ashyo turlicha.

Bir oyni sevib, ko'kka tamannodan uyaldik,
Bu dushmani vahshiy-la madorodan uyaldik.

Ul lolarux bo'lmas biza na do'stu na dushman,
Ag'yor bila bu behuda g'avg'odan uyaldik.

Bulbul, sanga bo'lsin yana gulzori muhabbat,
Bu bog'da tag'in biz guli ra'nodan uyaldik.

Devona bo'lib, cho'lu biyobonga tushibniz,
Zanjirli o'shal zulfi chalipodan uyaldik.

Boshdan yera otdik havasi bodayi nobni,
Sindirdik ayoqni, mayi humrodan uyaldik.

Biz qissayi Shirin ila Farhodni unutdik,
Afsonayi Majnun ila Laylodan uyaldik.

Qo'l silta vafosizga, dedik, qilmadi Sayyid.
Biz qo'l chckib, ul oshiqi rasvodan uyaldik.

Toki og‘zing sirriga pinhon talabgor aylading,
Yo‘q bo‘libdir borimiz, dardga giriftor aylading.

Shoh tomirga barmog‘in qo‘ygay tabib har bir soat,
Chunki, ey oy, hasrating-la bizni bemor aylading.

Bor edik u lahzada, lek yo‘q edi yeru samo,
Men sirringning sadqasi, yo‘qdan axir bor aylading.

Ul amonat gavharing chiqmish bozorga ul kuni,
Siltadik qo‘l jonga ham – bizni haridor aylading.

Bizda-ku yo‘q haq-huquq, lek ne karamdir, bilmadim,
Xilqati ijodga bizni sen sazovor aylading.

Yo‘qdir, ey oromijon, sensiz vujudda bir asar,
Ish o‘zing, qilgan o‘zing, bizni gunohkor aylading.

Ichdik ul xumxonayi ahhob-la jomingdan sharob,
Sayyiding sarmast ekan, olamda hushyor aylading.

Na xushdir, bir zamon bir dilrabo ishqinda zor bo'lmoq,
Umidi vasl ila hijronida xor, beqaror bo'lmoq.

Diyori hajrida selobi dardu g'am hujumindan,
Zalilu zoru sargashta, haqiru xokisor bo'lmoq.

Eshitmak kunda yuz ming ta'nalar har do'stu dushmandan,
Nazarlardan qolib, ko'z yoshidek bee'tibor bo'lmoq.

Uzoqdan yorini ko'rgach, ketib ko'ngli, qochib rangi,
Qolib tildan, bo'lib devor, tamom beixtiyor bo'lmoq.

Yetib nogoh visolga, charxi zolimni unutgancha,
Quchib, iskab, dudog'indan o'pib, bir baxtiyor bo'lmoq.

Toshib shavqi, oshib zavqi, bajargach ne-ne ishlarni,
Adab nogoh tushib esga, bu holdan sharmisor bo'lmoq.

Qaroyuzlarcha uzr istab qarosochu qaroko'zdan,
Gunohimni kechirgil, deb tag'in yuz intizor bo'lmoq.

Yetib Sayyid kabi vasla, tag'in ag'yori zulmindan,
Tushib dardi firoqqa, vaslidan ummidvor bo'lmoq.

Bu karvonni, sen, ey sorbon, yo'naltir ko'yi yoringa,
Karam et, ko'ngli dog'larni olib bor lolazorimga.

Kel, ey daryo shamoli, kel, muruvvatning zamonidir,
Yelib ketsin shu kemam ham, yetib borsin kanoringa.

Xudoyimga qasam, sen ey xudosiz, kemani tezlat,
Umiding bo'lsa joningdan, meni yetkur nigoringa!

Xazarliklar diyoriga Xizrdan keldi bir farmon,
Xizrning yo'li bo'l sen ham, meni yetkur diyoringa!

Falak, sen ham ul oy birlan yorug' etgil maqomimni,
Sharaf burjinda porlat yulduzim, yo'l ber qaroringa.

Sharob ichgay emish ag'yor bilan u lolarux dilbar,
Shu bois dog' tushar dog' uzra dili dog'idoringa.

Yetay, Sayyid, o'shal sarviravon poyi g'uboriga,
Suray bir to'tiyodek diydayi ummidvorimga.

Ne uchun hol ahlini solgay baloga bu falak,
Ming balo bergay yana har muftaloga bu falak.

Ikki inson bir-biriga mehribon, do'st bo'lsa gar,
Ajrati, solgay balolarni aroga bu falak.

Gardishi kom ahlini nokom etar, bil, har zamon,
Bermagay baxt shohga, bermas taxt gadoga bu falak.

Ne uchun qilmish judo Yusufni Yoqubdan, axir,
Sotdi bozori Misrda kam bahoga bu falak.

Bu hasadchi oshig'in aylar judo ma'shuqidan,
Ahli ishq taqdirini bog'lar judoga bu falak.

Ajrati shaydoyi bulbulni gulindan ko'p zamon,
Majbur etdi ming fig'onu ming navoga bu falak.

Kunda, Sayyid, jabr etar charx senga, hayron bo'lmagin,
Ustadir asli azal jabru jafoga bu falak.

Durdi may bordirki, bizda dardi olam bo'lmagay,
Davlati piri mug'ondan mehnati g'am bo'lmagay.

Biz faqirlik imtihoni chog'i zavqni angladik,
Bizga bu olam safosi shohdanam kam bo'lmagay.

Go'shayi mayxonada bas bizga bir singan sopol,
Minnati Jamshidu fikri sog'ari Jam bo'lmagay.

Bir niholi orzumizga tomchi-tomchi suv yetar,
Yolvorib yomg'irli ko'zlar toki purnam bo'lmagay.

Ishq o'tinda yonsa dil, xok bo'lsa tan, sham, senga ne,
Hech tutun chiqmaydi bizdan, oh damodam bo'lmagay.

Bug'doyi xoling ko'rib, jannatga kim qo'l siltamas,
Yo'qsa, bu olamda oning oti Odam bo'lmagay.

Ul pari yuz bermasa bizga, buning bir vajhi bor,
Sayyido, ne oshig' ulkim, yuzi purg'am bo'lmagay.

Fayzing agar bo`lsa-da xalqqa ofitobdek,
Davron uloqtirgay seni bir mohitobdek.

Bimas rumuzi suhbatu sirdosh dardini,
Nodonga ahli dil ochilsa gar kitobdek.

Keltirma malol ahli ma`rifatga vaysab,
Har borganing maskanga safo ber sharobdek.

Yo`q aybi ehson olajak bo`lsang agar sen,
Chun olganing sochgaysan u bulut – sahobdek.

To`lug` ekan havoyi muhabbat-la bag`ir,
Qoldik tasodif sellarinda bir hubobdek.

O`tgandi quyosh yuzli bilan qancha kunim,
Hijronda kelur endi xayolimga xobdek.

Boshing yetar samoga sharofat-la, Sayyid,
Ishqi-la poyimol o`la bilsang turobdek.

Bir zamonlar ul yuzi oy birla hamxona edik,
Shami ruxsoriga yonsam deya parvona edik.

Boshda may g'avg'osiyu qo'llarda jom, mast tebranib,
Majlisi ishratda hamkosayi jonona edik.

Ishqu rashkda oqilu dono edik garchand vale,
Zulfining har halqasinda bitta devona edik.

Ul buti siyminbadanning husni bizda aks etar,
Zulfiga biz bir taroq, yuziga oyina edik.

Goh ichardik boshimizni xumga tiqqancha to'yib,
Har zamon paymona do'sti, masti mayxona edik.

Endi bizni bilmaganday, ters qarab o'tgaysana,
Ey gulim, biz kim, nahotki shuncha begona edik?

Ul buti Laylivashu Majnun kabi shaydosi biz,
Shuhrati ishq ichra Sayyid misli afsona edik.

Jon tozalanur la'li durafshonini ko'rgach,
Dil xurram o'lur sarvi xiromonini ko'rgach.

Tog'larga chiqib, pastga egur boshini sunbul,
Ul lolaruxu zulfi parishonini ko'rgach.

Pista dahani ochila qoldi hasadindan,
Ul sarviqadu g'unchayi xandonini ko'rgach.

Yoqubki nechun o'lmadi, bilmam, faraxindan,
Jon naqdi o'shal Yusufi Kanonini ko'rgach.

Jononni ko'rib, lahzada jon tushdi oyoqqa,
Yolvordi gado yer o'pa sultonini ko'rgach.

Shu qop-qora yerdan boshimiz ko'kka ko'tardik.
Ul oyga qarab, har kuni ehsonini ko'rgach.

Sayyid, o'sha on men-da baqo suyini ichdim,
Ul zolimaning qatlima farmonini ko'rgach.

Aylading yorimni yor ag'yora, ey falak,
Gulni bot ko'rding munosib xora, ey falak.

Yog'dirib ruxsori yoringa nuringni mo'l,
Shul zamon etding kunimni qora, ey falak.

Har yarim tun porlagay ishqli yulduzlaring,
Aylagaysan oyga bir nazzora, ey falak.

Ul aziz yorimni yo'llab safarga, tag'in,
Sobit oyni aylading sayyora, ey falak.

Yor firoqi birla ko'nglimni yoqding, seni,
Ohim o'ti-la yoqay ming bora, ey falak!

Bedavolar dardiga aylading chorasin,
Yo'qmi hijron dardiga bir chora, ey falak.

Gar shikoyat etsa Sayyid, ne dersan axir,
Aylading yorimni yor ag'yora, ey falak!

Shodmanki, ko'ngil bo'ldi u zulfu xola moyil,
Chun baxtiqarolikka bo'lib roziyu qobil.

Kel, chop shu vujudimni, axir o'rtada g'ov u –
Undan qutulay, so'ngra bo'lay vasliga noil.

Hajringda tag'in qancha azoblar beradirsan,
Bo'lgay ne zamon xasta ko'ngil vaslinga vosil?

Ramzi dahaning neligini tortishadir xalq,
Har ahli ko'ngil tilida yuz bahsu masoil.

Bo'lmish yo'lining changi bashar ko'ziga surma,
Oldim ko'chasin itlaridan fazlu fazoil.

Og'zing siridan so'ylayarak naf'i vujud kim –
Topmish esa, ko'rsin o'sha isbotu daloil.

G'urbatda asir etdi u Sayyidi hazinni,
Bir sarvi ravon, ruhi ravonki, hama qoyil.

Bo'libdir holi zorimdan u mahvash, dilrabo g'ofil,
Inonmam, bo'lmagaydir bandasindan hech xudo g'ofil.

Bo'larmi qobili ta'mir viloyatkim xarob, vayron,
Agarki xalqi holidan esa ul podisho g'ofil.

Otingdan aylanay, kel, ko'r, ravodirmi, inonmam hech,
Ki, ummatning hayotindan bo'lurmu anbiyo g'ofil?

Seningdek birbuti zolimga men bo'lmas edim bandi,
Kamandi zulmiga solmish meni, hayhot, qazo g'ofil.

Tag'ofil odati xo'hon erur, hech injima, Sayyid,
G'amingdan bo'lsa ham doim u yori bevafo g'ofil.

Garchi sarv o'xshar ayolga, lek xotin, oyi emas,
O'xshaganda ham, seningdek daydi – har joyi emas.

Aylagan ko'ksimni chok tiyri balolarmi, nahot,
Ayt, nahot kiprik o'qing yoyinki, qosh yoyi emas?

Qoshlarin ko'rgach, qilichga egri boqqaysan nechun,
Zohido, boshing uchun bu romozon oyi emas.

Kimdir ul ko'ksingda faryod aylagan o'tda yonib,
Zulfi-la ketmish ko'ngil, bu dilki shaydoyi emas.

Voy, desam yorni eshitdi, kim o'shal voydod degan,
Sayyidim o'lgan, uning bu motami, voyi emas.

Bodani, lim-lim qadahni sen qo'limdan olma, shayx,
Qismatimdir bu mening, qo'y, bu otang payi emas.

Ko'ksim ochgach, bor yaram jarroh sanarkan, ming, dedi,
Bu xato, mingdan birin u ko'rdi, parvoyi emas.

Ko'rkaboyini ko'rsa zohid, hech nazar solmas, demam,
Sayyido, chun ahli oshiqning ko'rki u, boyi emas.

Zulfiga bo'lding asir, bilgaymi yoring, ey ko'ngil,
Oy yuzin ko'rmay qorordi ro'zigorning, ey ko'ngil.

Yuz jafu chekding vale bir bor shikoyat etmading,
Ne xijilsan, berahm-ku sho'x nigoring, ey ko'ngil.

Ne umid birlan tag'in dilbar senga bermish firib,
Nega ham buncha quvonding, yo'q qaroring, ey ko'ngil.

Yo'qsa ag'yor birla ko'rdingmi tag'in oyparchani,
O'xshamas har kungiga bu ohu zoring, ey ko'ngil.

Gar u ohuko'z tushar olamda bir kun dominga,
Yerda charx ohusi bo'lgaydir shikoring, ey ko'ngil.

Oldi aqlu hushni yorning shavqi sirri dahani,
Ketdi qo'ldan yo'q yera, voh, har ne boring, ey ko'ngil.

Zulfi makkorga seni hech band etib qo'yimas edim,
Menda bo'lsaydi agarda ixtiyoring, ey ko'ngil.

Ul paridan uz ko'ngil deb aytdilar, sen uzmadning.
Endi Sayyiddek fig'ondir kasbu koring, ey ko'ngil.

O'z so'ziga bu shahar voizi etsaydi amal,
Bu qadar bermas edi din birla dunyoga xalal.

Qilmadim zohid so'ziga hech amal, mahshar kuni,
Bor umidim, menga yordamchi bo'lur ushbu amal.

Bir qadah birlan tomog'in xo'llar u zohidi xushk,
Mayli, men kofir bo'lay maydan qo'lin tortsa shu kal.

O'g'ling o'lsin, shunchalar masjidga bording, o'yla, bas,
Bir sinab ko'rmoq uchun mayxonaga kelgil bu gal.

Xum ayog'iga qo'yib boshingni, olgil qo'lga jom,
Senga kashf bo'lgay u dam nuktayi asrori azal.

Ko'zga surgay Isfahonning surmasidek shavqidan,
Sayyido, yetsa agar Zoviya¹ zora bu g'azal.

¹ Zoviy – Mirza Mahmud Zoviy, "Baytus-safo" adahiy majlisi a'zosi, shoirning zamondoshi.

* * *

Yetdi vasli yor ila bayramga ham hamma, ko'ngil,
Yetmading sen davlati diydor ila koma, ko'ngil.

Dona-dona yosh to'kib, vaslin tamanno aylama,
Tushmagaydir ul xumodek qush bizim doma, ko'ngil.

Xalqqa bayram bo'ldiyu mohi muharramdir manga,
Ayriliqda kunduzim aylandi-ku shoma, ko'ngil.

Kiprigim aylab qalam, et qonli ko'z yoshim siyoh,
Ayni payti, dilbarimga yoz tag'in noma, ko'ngil.

Keldi bayram, oh, gulandomim mening yo'q, kelmadi,
Hech havas ham qolmadi bodayi gulfoma, ko'ngil.

Hech yetib bo'lmas bu kun siyminbadan ul dilbara,
Tushma bejo ish qilib, bu ta'mayi xoma, ko'ngil.

Sayyido, ul berahm oyyuzli hajrinda bu kun
Na sharobga rag'bat etgay, na boqar joma, ko'ngil.

Ayriliqda suratim qoldi xolos, ey guljamol,
Gar savol bersang, javob bermoqqa ham yo'qdir majol.

Gar o'lar vaqt zikr etolmay qolsam ismingni agar,
Kelmasin tavid so'zin aytmoqqa til, ey guli ol!

Yut nafasni, borlig'ingni keltirib, ko'zguga tut,
To ayon bo'lsin o'zinga surat holat va hol.

Bol demak-la hech zamon bo'lgaymidir og'zing shirin,
Ne uchun zikri labing-la menda bor lazzat va bol?

Ey sanam, oppoq saqog'ingda qaro xolingmidir,
Yo turubdir chashmayi Zamzanda u qutlug' Bilol?

Shevayi ma'shuqalikni bilmas u bir boladek,
Ona sherday qon to'kishni bilgay u ammo halol.

Tarxi qoshing shuncha ko'rklik chizdimi charx kotibi,
Charxga har oy boshi tushgay yo qoshingdan bir jalol.

Sayyido, bas, shu omonat yukni ot-da, mayni ich,
Hammol ermassan axir sen, bir shamolsan, bir shamol...

Bu gulshanda sochib xushbo'y ochilsa yuz hazor u gul,
Gulim, sensiz ko'zimga sanchilur lek misli xor u gul.

Tasavvur ham qilolmassan seningsiz bog'da kezmoqni,
Chamanda tarqatib xushbo'y, ochilsa har bahor u gul.

Yurak-bag'ri to'lib qonga, g'arib bulbul fig'on aylar,
Bo'libdir o'z ishından oqibat yuz sharmisor u gul.

Agar rad etmasaydi bulbuli zorning qarorini,
O'zi ham oqibat bo'lmasdi buncha beqaror u gul.

Chamanni asrayin deb kiprigindan g'ov qilar oshiq,
Agar bulbulga ko'rsatsaydi bir bor e'tibor u gul.

Rivoj berdi zulmga mustaqil shoh ekan bunda,
Otildi taxtidan besh kun ham o'tmasdan kanor u gul.

Bu shunday guluzor tuprog'ikim, yashnash, o'sish bordir,
Ko'ringan har qarich yerda ko'ringay oshikor u gul.

Yuzu zulfin xayol aylab, oshar shaydosining zavqi,
Bo'libdir endi Sayyidga rafiq shomu nahor u gul.

* * *

Na bugun bog'da nigorim, na mayim bordir mening,
Sayri gulzor istamas ko'ngil, nayim bordir mening?

Men xarob bo'ldim, yetaklang ul xarobot piriga,
Endi na soqiyga maylim, na rayim bordim mening.

Menga, soqiy, ul dudoqning ma'juni maydek davo,
Chekkani har kun azobin kunbayim bordir mening.

Jon seningu tan sening, buyruq sening, ijro sening,
Bari sensan, o'rtada qanday joyim bordir mening?

Tortmangiz masjidga Sayyidni, g'ami hech ortmasin,
Boshlangiz mayxonaga, o'zga qayim bordir mening.

Na yaxshi, bir zamon u shoh bilan men hamzabon bo'lsam,
Tutilsam har so'zimdagi bir, tag'in lol, notovon bo'lsam.

Ko'zim sendan ne bor o'zga, ko'rishni istamas aslo,
Va istar, qancha yot ko'z bor, ul og'zingdek nihon bo'lsam.

Sanam, yuz ochmog'in – yuz zarb, yaramni timdalar zarbing,
Ayonmaski, bu zarblardan yarimjonu omon bo'lsam.

Yo rabbim, sen nasib ayla u kunni menga, Sayyiddek.
U dilbar g'amzasin zolim o'qiga bir nishon bo'lsam.

Yo'q iloji, men netay, ko'nghimda ko'pdir hasratim,
Hech yetolmas vasliga, hajriga yo'qdir toqatim.

Ko'p sog'indim, yor jamolin qayta bir ko'rsam edi,
Ichda qolmasini sog'inchim, qancha qolmish muddatim.

Chora topsaydim agar, balki yetardim poyinga,
Bir-bir aysam senga derman bor alam, dard, mehnatim.

Hastayi ishqman, meni, do'stlar, bu g'am aylar halok,
Vaslining dorushshifosiga mening bor hojatim.

Menki vasling tashnasi, sen qaydasan, obi baqo,
Bo'lmasa shahdi ziloling, bo'lmagay kayfiyatim.

Bilmadim nedir azim mahshar, uni so'ylar faqih,
Ko'rmasam qay kun yuzingni, bil, u kun qiyomatim.

Sen bilan do'zaxda ham jannatdayin rohatdaman,
Ko'p uqublatli bo'lar sen bo'lmasang gar jannatim.

Qurbon aylab, yaxshisi, qutqar azoblardan meni,
Bundan ortiq yo'q firoqing ichra istiqomatim.

Ayla bir ishvang bilan Sayyidni mashhuri jahon,
Ko'kka yetsin ishq aro g'avg'oyu shonu shuhratim.

* * *

Chiqib, ey moh, shahardan men shu bag'rim qon bo'lib keldim,
Bu holki, oydagi dog'ni topib, nuqson bo'lib keldim.

Parishon zulfi zanjirin xayoli bandu band etnish,
Chekib har halqasin jabrin, parishon jon bo'lib keldim.

Bulutlardan to'kilmoqda bu yomg'irlar deb o'ylarsan,
Bu menman, ey guli ra'no, ko'zi giryon bo'lib keldim.

Nechun ham bermadim senga visol payti bu jonimni –
Deya kelmoqdaman, to'g'ri, biroq pushmon bo'lib keldim.

Bu g'am chog'i so'rarga hol biror kimsa topilmaydir,
O'zim bedil, g'arib, xor, besaru somon bo'lib keldim.

Chumoli kezibdek kezib sahro, rosa ovoralalar bo'ldim,
Og'or, bek kim – bilib, bunga Sulaymon. xon bo'lib keldim.

Shukr, Sayyid, bu gal ketmoqdaman maqsadga yetgancha.
Mudom har yil bu dargohga salim, shodon bo'lib keldim.

Kim agar etgay meni ul mahliqodan mahrum,
Ko'rayin, bo'lsin o'sha lutfi xudodan mahrum.

Bu ko'ngilning g'unchasi qanday qilib ham yashnar,
Gulshani ayshim bodi sabodan mahrum.

Ul jamolin otashi-la yondiribdir bizni,
Qildi orzumiz gulin nashu namodan mahrum.

Tutmagan olam aro piri mug'on etagin,
Vodiyi qayg'uda qolgay rahnamodan mahrum.

Sindi dardingdan ko'ngil, nolayu faryod etmas,
Sinsa chinni ham axir bo'lgay sadodan mahrum.

Ko'yiga yuz bor kelibman jonni berayin deb,
Ey Xalil, qaytarma bizni bu Minodan mahrum.

Qadrini gar bilmasang Ka'bayi husnin, Sayyid,
Aylasin olamda haq seni safodan mahrum.

Kirib hammom aro dildorni ko'rdim,
Tajalliydan ayon, diydorni ko'rdim.

Badan suv ichra, bosh suvdan yuqori,
Suv ichra shu'la sochgan normi ko'rdim.

Tarab kokillarin, har yonga yoydi,
Parishon nofayi totorni ko'rdim.

Nihon bo'ldi paridek xilvatinda,
U xilvatda ayon asrorni ko'rdim.

Ko'zim tushgach u bodom qo'shmag'izga,
Bodom birlan to'la omborni ko'rdim.

Chuchundi sharbati shakkardan og'zim,
Libossiz, hech ko'rinmas yorni ko'rdim.

U zulfin, Sayyido, qildi hamoyil,
Sening bo'yningda men zunnorni ko'rdim.

Yor ila fursat topib, bir damki guftor aylaram,
Zavq ila ismin uning yuz bora takror aylaram.

Qo'y, raqib menga jafosin orttiraversin mudom,
Arz etay deb, shu bahona vasli dildor aylaram.

Podishohim. sen meni ham xizmatimga et qabul,
Men gadoyi ko'ying o'lmoqdan nahot or aylaram.

G'ayr ila ko'rmoqni o'ylab, o'lguday qayg'u bosar,
Har zamonki, ko'yi yorga azmi diydor aylaram.

So'rdim og'zin sirrini tun, u shakarlab aytdiki,
Sayyido, yo'qdan faqat har neni men bor aylaram.

Yetkazing shaydoman nigora, desam,
U qaro ko'zlari xumora, desam.

Zulfidek qop-qora bo'libdi kunim,
Arzni ul zulfi mushkbora desam.

Yetkazing yorga, muhtoji bo'libman,
Boy berilgan u ixtiyora, desam.

Etagingni qo'lim qo'yib yubormas,
Tilagim ber, deya u yora desam.

Ko'z yoshim bir dengiz, cho'kib ketarsan,
Zarra. sen to'xta, deb g'ubora desam.

Etdi hajring umrni bir zahar-u,
Etdi vasling bol, ey dildora, desam.

Qoshing, ey zulfi qora, qatlim aylar,
Ul iki boshli zulfiqora desam.

Ont ichib, bo'ldi Sayyiding oshig'ing,
Mus'hafi husninga dubora desam.

* * *

To u oying xatti xoliga nigoh aylamisham,
Kunlarim ishq olaminda sim-siyoh aylamisham.

Boqqanimda oynaga, husning tajallisin ko'rib,
Titragay jismim simobday, ohu voh aylamisham.

Yor dudog'indan o'parkan ko'z yoshim-la entikib,
Suv qo'shib bodayi gulgunga gunoh aylamisham.

Unchayam nodon emasman, bilmasam xayru sharin,
Mayga sarflay olmagan vaqtini taboh aylamisham.

Men netarman oyu kunni. may, araq, bo'lsa, yetar,
Birni aylarkan quyosh, u birni moh aylamisham.

Dilbarim ostonasin har kun o'parkan kun kabi,
Har zamon aylab duo, orzuyi shoh aylamisham.

Bu jahonning dardlarindan, Sayyido, olisdasan,
Menki mayxonani yillardir panoh aylamisham.

* * *

Endi yorga hasratim aytib, shu dostonni yozay,
Notovon dil zorlanib, chekkan u afg'onni yozay.

U baland bir oshiyonda, misli burgut charx urar,
Oshiyonsiz, bandi bo'lgan ko'ngli vayronni yozay.

Shu siyohga ko'zlarimning qorasini bir-bir qo'shib,
Intizor dil dardiyu chashmi xunafshonni yozay.

Sharhi furqatni yozaymi toshbag'irga yoki shu,
G'ussayi insonni ham charxu davronni yozay.

Yaxshisi, u lolaruxning la'l labinda titragan,
Ko'zlarimdan qatra-qatra tomgan u qonni yozay.

Mubtalo ko'ngil, yetar, sen ham gupillab urma ko'p,
Ul pariga holati jismim ila jonni yozay.

Chiqsa jon, shu noma birlan ketgay u ham, Sayyido,
Lek nihon jondan bitib, oshkora har onni yozay.

Ka'bayi ushshoq o'zing, sendan safo ko'rgan edim,
Ahli ishqni ko'chaboshingda fido ko'rgan edim.

Ka'bayi ko'yīng edi ahli safoga sajdagoh,
Qoshlaring mehrobini qiblanamo ko'rgan edim.

Kinga sen qahr ila dashnom ham o'git bergan esang,
Oqibatda senga ko'p xayru duo ko'rgan edim.

Ey jahonning husni, sensiz men qorong'uda edim,
Bu falakda bir seni xurshidliqo ko'rgan edim.

Dil kushim bo'lmishda band Chiniy tuzog'ingga sening,
Xush bo'yīng-la mast bo'lib, mushki Xito ko'rgan edim.

Partavi shamsi azalga bo'lmadi mazhar yuzing,
Senda zohir, porlagan nuri xudo ko'rgan edim.

To azaldan husni yor topgan edi senda zuhur,
Sayyiding ishqini ul husna ravo ko'rgan edim.

* * *

Har zamonkim, halqayi zulfi kajing yod ayladim,
Bir ilondek to'lg'onib, yuz ohu faryod ayladim.

Qo'zg'olib rashkim, tomosho qilki, qonimdan kechib,
G'ayri qonin to'kkali u sho'xni mu'tod ayladim.

Ey ko'ngil, fursat topib, bo'l yorga qurbonkim, senga,
Gar qo'limdan kelsa, billoh, men-da imdod ayladim.

Maqsadim bir kecha afg'onim yetirmoqdir senga,
Muncha jabringdan sening, ey oy, tag'in dod ayladim.

Menga qilgan har jafongni eslagancha birma-bir,
Shomi hajringda ko'ngilni shu tariyq shod ayladim.

Sayyido, baxti qaroni gar Bilolimdir desang,
Ey oting qurboniman, otimni barbod aylading.

Shunchalar hijron tuni sen nola-afg'on aylading,
To falakning ko'zlarin holimga giryon aylading.

Surati zeboni ko'rgach, men o'zimdanda ketdim-u,
Suratimdan surat o'ldi – oni hayron ayladim.

Senga jonim qurbon o'lsaydi, deya o'ylar edim,
Shukrilillah, oqibatda senga qurbon ayladim.

Ayriliqda chekkanim g'am asrabon qolmish meni,
Ko'r, na oson chora topdim, dardga darmon ayladim.

Oshig'ing menman, desam, qonimni to'kding qahr etib,
Shulmi oshiqlik, nechun men o'z-o'zim qon ayladim?

Bo'ldi qatlimdan pushaymon, lek pushaymonman, axir –
Nola birlan men u oyni ham pushaymon ayladim.

Sayyido, ul oy g'amindan yig'ladimki shunchalar,
Oqibatda Nuh kabi olamda to'fon ayladim.

To sahar shomi firog'ing kavkabistondir ko'zim,
Ey mehrsiz, ashki gulgun ichra pinhondir ko'zim.

Goh ko'zing yodi-la ko'nghim dard ila bemordir,
Goh labi la'ling xayolindan to'la qondir ko'zim.

Goh ko'zim ahvoliga ko'nghim qilur faryodlar,
Goh dilim dardin chekib, so'zonu giryondir ko'zim.

Yosh to'la ul ko'zlaring atrofida kiprik emas.
Ul parining o'qlari-la to'la paykondir ko'zing.

Yordan ayri, bilmas ammo shomi hijron holini.
Sayyidi bechora ahvoliga hayrondir ko'zing.

Qaro soching emish yuzinga bir niqob dedim,
Bu kun, e oy, tag'in tutildi ofitob dedim.

Dahani bitta nuqtadir, nadir uning siri,
Vujudga keldi – yo'q-ku – vasfi bir kitob dedim.

U xatti ruxsoriga mos bo'libdi zulfi ham,
Habash qo'shini rahbari emish g'urob¹ dedim.

Dedim, sharob labi la'ling ko'rib xijil emish,
Ne mastlik ulki, men ko'rib sharobni ob dedim.

Ravomi bo'lsa qon ko'ngil, e yuzi xurshidim,
Latif dudoqlaring qiyosda bir la'li nob dedim.

Ruhi a'zam esa-da, zarrayi beshon erur,
Masiho boqmasa, u xonimon xarob dedim.

Havas-la ayladim bayon yuzi gulistonin,
Sakiz behisht eshiklarini bobma-bob dedim.

Xayoli vasling ila qiynamish dili zorni,
Havoyi bir muhabbat ila g'arq xubob dedim.

Raqibni yor bilan ko'rish o'limga teng menga,
Kelu qonim to'kibda, ayla bir savob dedim.

Lab uzra xolini ko'rib, go'zalga, Sayyido,
Qo'nibdi baxtli pashsha qandga ayni tob, dedim.

¹ G'uroh –qarg'a.

G'azalni sayratib, sadoyi bir rubob dedim,
Nazirayi shuaroysi falakjanob dedim.

Ularki, har biri jahon kezuvchi bir quyosh,
Bu zarra ham quyosh yo'ldoshi, zarra bob dedim.

Nazirayi g'azali Jurmiyga qo'l uribon,
Qusuru ming ayb aylabon, shu bir javob dedim.

Surayyo so'zlari qamashtirar ko'zimni, lek,
Javob u axtari tobonga behisob dedim.

Muniriy she'r ko'kida porlagan hilol edi,
Ne aybi, gar uni qiyosda ofitob dedim.

Yurakda dog'i gizli, bir javob u Dilxuna,
Xijolat otashida dil bo'lib kabob dedim.

Ko'ngilda bir nihoniy ishtiyoq u Mushtoqa,
Ko'rarga bir bironi kun kelar shitob dedim.

Umidvoram u Jurmiy jurmimizni avf etgay,
Xatoni avf etish-da, Sayyido, savob dedim.

* * *

Kun kelsa, fido jonimi jonona etardim,
Ko'nglimni yuzin shamiga parvona etardim.

Ey zohidi zavqsiz, seniki mana shu masjid,
Bo'lsaydi mening, men uni mayxona etardim.

Minbar joyiga qo'yar edim ko'p xumi boda,
Xumlar yonini maskani paymona etardim.

Bir ipga tizardim necha yuz donayi angur,
Har ne gazagin loyiqa xummora etardim.

Maydan kelar u naf, nega darsning nafi yo'qdir,
Nafsiz bari madrasani vayrona etardim.

Tushsaydi nihon gar qo'lima bachchayi zohid,
Harholda bilursan, u zamon man na etardim.

Sayyiddek etib vasfi parilar xatu xolin,
Ishqinda butun olami devona etardim.

Naylaram gulzorniki, sen guluzorimsan mening,
Sunbulim, sarvim, gulim, bog'im, bahorimsan mening.

Yaxshilarga to'lsa olam, hech birin men istamam,
Yaxshilarning yaxshisi, zebo nigorimsan mening.

Gohi jonimni olursan, goh berursan menga jon,
Ey buti tannozi, o'zing ko'zi xumorimsan mening.

Hasratingdan chiqsa jonim, kelma na'shim ustiga,
O'zgalar to'lmasin ogohki, yorimsan mening.

Yo'llaringning chang-g'ubori boshga tojim, ey sanam,
Taxti izzat sohibi sen, tojidorimsan mening.

Sayyidi sargashtadek miskin gadoman, sen biroq
Sarvarim, shohim, panohim, har ne borimsan mening.

* * *

Zamoni ehtirosimdir, bu kun mayli sharob etdim,
Shukr Oллоhga, men ham shu umrda bir savob etdim.

Pushaymonman, bir oz muddat kirib so`ziga voizning,
Qochib men do`stu ulfatdan, bahor unrim sarob etdim.

Shukr yuz bor, bu jon mulkin etibman may bilan obod,
Yiqitdim xonayi taqvomni olamda xarob etdim.

Labing shavqi-la, ey oy, ositonang toshlarin har kun,
To`kib qonlig` ko`zim yoshin, kumush, oltin, simob etding.

Shahid bo`lding, ko`ngil, oxir o`shal xunxor tig`indan,
Bihamdillahki, Sayyiddek, seni ham komyob etding.

* * *

Agarchi sensiz erur ahli ishqqa boda harom,
Labing xayoli bila vojib o'ldi ichki mudom.

Hamisha dilda labing shavqiyu ko'zing xayolidir,
Ki, rindi mayxo'ra lozim mudom shakaru bodom.

Safoyi ko'yida ehromni bog'lagan u oshiq,
Chunonchi haqli, e sho'x, etmasa Ka'bada maqom.

Hadisi ravza bayon aylading hamisha, voiz,
Jamoli yorima bir boq, so'zing miyoni kalom.

O'zini bir kecha o'xshatdi oy orazi yora ki,
O'shal sabab yuziga tushdi dog', bo'lib beorom.

Ko'rdimu zulfi siyohi aro guluzorini,
Dedim bu bog'i Eramdir, yo bog'i gulshani Shom.

Axiri jannati ko'yiga yetdi u parining.
Bitirdi Sayyid o'zini, valikromu vassalom.

* * *

Ey gul, senga avvalda xaridor men o'ldim,
Oxir nazaringda hamadan xor men o'ldim.

Oldim seni jon naqdiga, ey Yusufi soniy,
Ishqingda Zulayxoyi dilafgor men o'ldim.

Ishqing meni afsonasifat qildi jahonga,
Ey qoshi hilolim, senga to yor men o'ldim.

Berdim, sanamo, oyinayi husninga sayqal,
Olamda senga ravnaqi bozor men o'ldim.

Bir Ka'ba eding, ammo tavof etguchi zot yo'q,
Kelguchi tavof etgali ming bor men o'ldim.

Ko'yinga tag'in bosh uribon keldi g'aribing.
Ey nuri xudo, tolibi diydor men o'ldim.

Har bulhavas ag'yorga nasib bo'ldi visoling,
Sayyid kabi hijronga giriftor men o'ldim.

* * *

Yana may sun, yana bir yangi gunoh istayiram,
Qorako'z, nomayi a'moli siyoh istayiram.

Nadir ul yuzda hijobing? Ne buzuq ham ne tuzuk?
Shu buzuq ko'nglima buzg'uchi nigoh istayiram.

Bakasu darbadaru pushti panohim yo'q erur,
O'zuma lutfi xudovandi pagoh istayiram.

Eshigingning itiga hamdamu do'st bo'lsam edi,
Moshoolloh, na go'zal rutbayi joh istayiram.

Niyatim xoki dari yora gadolikdi manim,
Shu gadozodaga boq, rutbayi shoh istayiram.

Ko'payar mchrimu ishqim xabaring kelsa agar,
Doim ul bog'da shifo, mchrigiyo istayiram.

Chaqiring Qays ila Farhodni-da, Sayyid, ko'rayin,
Bu muhabbat so'g'ishi, jangu sipoh istayiram!

Bog' ichra kelib, yorni u ag'yor bila ko'rdim,
Qon bo'ldi ko'ngil, gulni o'shal xor bila ko'rdim.

Ishq ichra menga ravnaqi bozor buzildi,
Yusufni tag'in g'ayri xaridor bila ko'rdim.

Vayrona ko'ngil qaytadan obod bo'la olmas,
Chun ganji nihonimni bugun mor bila ko'rdim.

Kiprik o'qiga bo'ldi ko'ngil qayta nishona,
Yo rab, karamin ul yuragi zor bila ko'rdim.

Ul oyga yaqin bo'lgan edi go'shanishinlar,
Sobit nechasin yulduzi sayyor bila ko'rdim.

Eh, bo'lsa cdi, koshki, shu fursatda ko'zim ko'r,
Begona, raqibni yana ul yor bila ko'rdim.

Bir g'uncha kabi to'ldi ko'ngil qonga, e Sayyid,
Ul yangi chechakni qari g'addor bila ko'rdim

Qoshiga aylaram nazar, fikri hilola tushmisham,
Iydi visolin istaram, mayli jamola tushmisham.

Kavkabi toleyim yo'lin yulduzi nahs to'sar emish,
Ey to'linoy, bu yoqqa boq, ko'r, na uvola tushmisham.

Kelmadi ofitobimiz, bo'ldi-ku vaqt yarim sahar,
Ko'rki, falak bugun tag'in men ne zavola tushmisham.

Nuqta dahanda yo'q og'iz – kecha degan edim vale.
Nuktashunoslar ichra men qiylu maqola tushmisham.

Kecha axir boshqa zamon, boshqa hayot edi, bugun
Hol so'raguvchi kimsa yo'q, endi na hola tushmisham.

Oshig'i sir, dahan bo'lib, halqayi mimga do'nmisham.
Zulfiga ishtiyoq ila surati dola tushmisham.

Sirri dahan nedur o'zi, so'ylasa yor. bilar edim,
Tuydim, adam vujud o'lur, fikri mahola tushmisham.

Jon berib olmoq istaram yor dahanindan o'pichin.
Bu yo'g'u boridan kechib, ko'r, na xayola tushmisham.

Mulki jahonda, Sayyido, xotami oshiqon o'zim,
Nuqtayi avval o'zimu sahfa xola tushmisham.

Laylini sevib, ishqida g'avg'olara tushdim,
Majnun bo'libon vahshati sahrolara tushdim.

Sarmoyani savdoyi saru zulfiga tikdim,
Bir naf ko'ra olmay, necha savdolara tushdim.

Ul yoshu yetim dardidaman, hushni olibdir,
Ey kekxa ko'ngil, ko'r, g'ami kubrolara tushdim.

Boq, har tarafing bir buti makkora bilan band,
Har yerda ajab tuhmati bejolara tushdim.

Sanonni olib bir buti tarso talabinda,
Har dam havasi dayru kalisolara tushdim.

Shoyad topayin deb o'sha sof durri yatimni,
G'avvos bo'libon ishqida daryolara tushdim.

Bir bor qo'lini o'pmoq uchun piri mug'onning,
Soqiyning ayog'idan o'pib, polara tushdim.

Billur qadahin oynasi ko'rsatdi yuzin aksin,
Betob bo'libon o'zga tamannolara tushdim.

Doim meni nodon deya pand berdi xaloyiq,
Sayyid, shukur etki, dili donolara tushdi.

Vaslinda edim, zahmati hijronni bilardim,
Jannatda ekan, do'zaxu niyronni bilardim.

G'ofil bo'libon zulfinga dil bermadim, ey gul,
Albatta, o'shal holi parishonni bilardim.

Harchandki, xumor, nozli ko'zing xastasi bo'ldim,
Dardimga topilmas o'sha darmonni bilardim.

Vaslingda agarchi necha kun shod edim, ey oy,
Yov ham ginali gardishi davronni bilardim.

Ul kunki, qadam shavq ila bu gulshana qo'ydim,
Lek zahri tikan bo'lguchi jononni bilardim.

Mushkuldi bilish oqibatu foyda-zararni,
Lek boshidanoq zahmati poyonni bilardim.

Qay kunki sening tor dahaning tilga tushibdir,
Men undagi ul nuktayi pinhonni bilardim.

Zulfing yod etib, surayi "Vallayl"i o'qirdim –
Men har kecha, bu ma'niyi "Qur'on"ni bilardim.

Eslab yuzu xoling yana "Vashshams"ni o'qirdim,
Kayfiyati xurshidi duraxshonni bilardim.

"Ixlos"ni o'qir, boshqalarin bilmas edim-da,
Bu suradagi jilvayi iymonni bilardim.

Sayyid, bu g'azal matla'sini yozganim onda,
Zimminda tuyulguchi u osmonni bilardim.

To o'zimga yor ko'yinda gizli manzil etmisham,
Asli yengil ishni ham ishqim-la mushkil etmisham.

Qatra qonni men o'g'irlab oldim ul yor tig'idan,
Joylabon ko'ksimga qonni, ismini dil etmisham.

Dardi ishqing-la sovurdim yelga umrim xirmanin,
Besamar parvonadan men, ko'r, na hosil etmisham.

Kecha men ham may ichishdan tavba qilganku edim,
Soqiyo, avf et, bu ishni gizli, g'ofil etmisham.

Ul qaro zulfın xayoli birla qolgach, zohido,
Tasbih aytmogga o'zimni ancha moyil etmisham.

Mast bo'lib turgan zamonim, may haromdir, dabmana,
Ko'p xato hukmu qarash bu, ishni botil etmisham.

Bu jahonda, Sayyido, hech unga-bunga yo'q xushim,
Chunki vahdat dengiziga o'zni vosil etmisham.

Ey ko'ngil, sarvi sumanda sen eding, yo men edim?
Yor ila sayri chamanda sen eding, yo men edim?

Ko'rgach ul sho'x, shahsuvorni nozu ishva onlari,
Qilmagan ta'zimni kanda sen eding, yo men edim?

Zulfi torin harki oshiq bo'yniga zanjir qilur,
Bo'lmagan toriga banda sen eding, yo men edim?

Goh ishing o'ngdan kelar, lek chappa ketgay gohida,
La'li zavqi-la Yamanda sen eding, yo men edim?

Husni ruxsoriga shavq-la tashlagan ko'z kim edi,
Davlati vajhi hasanda sen eding, yo men edim?

Oy yuzing qop-qora zulmat qoplagan tunlarda-yu,
Yuzqaro kunlar vatanda sen eding, yo men edim?

Sayyido, bu bahr aro she'r gavharin istar ko'ngil,
Tolibi durri Adanda sen eding, yo men edim?

* * *

Sen tufayli ne zamonki, yuz malomat ichraman,
Ancha yoshsan, bexabarsan, qancha zahmat ichraman.

Charxi davvor birla yerdan ko'kka bor farqiyatim,
Hech ularmas dard ichinda, men bir ofat ichraman.

So'rdim, ey oy, qayda bosgan izlaring, changu g'ubor?
Aytdi, ko'ngil rozi, ravshan, charxa minnat ichraman.

Ko'zlarimning ich-ichiga joylasaydim suvratin,
Yuz-ko'zin men ham ko'ray deb jahdu g'ayrat ichraman.

Ul jamolin ko'zqusini etdi oxir qop-qaro,
Termulib oh chekkanimdan ko'p xijolat ichraman.

Yor bo'lib yor o'zgalarga shod, safolar ichradir,
Men quruq bo'htonlaru mish-mish va tuhmat ichraman.

Aytdilarki, Sayyido, bir kun seni yor o'ldirar,
Bu xayrli ishga shayman, orzu, hasrat ichraman.

* * *

G'ami hijron tuzog'inda asiru jonshikor bo'ldim,
O'zim qo'rqib yurardim, lek netay, oxir duchor bo'ldim.

Falak oxir meni ul guluzordan ajratib qo'ydi,
Bahorim ham xazon bo'ldi, o'zim xor ichra xor bo'ldim.

Falak taxti menga g'amxonayi tang-tor bo'lib qoldi,
Firoqinda Yusufning men-da xoku xokisor bo'ldim.

Sitamdan ko'z yoshim daryoyi Nil misli to'lib oqdi,
O'shal paytdanki ul oydan uzoqlashdim, kanor bo'ldim.

G'ayur qondoshlari mendan Yusufni ham ayurdilar,
Firoqinda azob tortib, g'aribu intizor bo'ldim.

Xudoyim, men bilib-bilmay tag'in qanday gunoh qildim,
Yonib hijron o'tinda, muhtaloyi bandi nor bo'ldim.

Meni, Sayyid, shu charx o'tlarda gar yondirsa ham, haqli,
Axir men bevafoardan umidvor, beqaror bo'ldim.

Qo'liga olsa qayda sho'xi guluzor qalam,
Mudom go'zalga deydi, tushmasam kanor, qalam.

Qalam o'zi Xo'tan ohusidir yo ehtimol,
Havoyi zulfi bila bo'ldi mushkbor qalam.

Qalamqoshim qo'lini men-da bir o'par edim,
Meni-da eta olsa bunda barqaror qalam.

Dahani birla gul qalam boshini pokladi,
Obi hayotga yetishibdi u Xizrvor qalam.

Til ochdi ikki yoqda gulbadan vasfi uchun,
Fazilatu hunarni etdi oshikor qalam.

Kesardi jabru ig'vo tiyg'i-la boshim mening,
Agar xayolga olsa koshki u nigor qalam.

Qoshin chimirmog'iga bor sabab, e Sayyido,
Azalda xalq etibdi bo'yla bo'yla birubor qalam.

Lablaring aylab havas, jonimga jon aylolmadim,
O'zni ishq daryosida durri nihon aylolmadim.

Ne o'zimga naf berur, bilmam, jahon bozorida,
Qaysi nafli, qaysi nafsiz, men ayon aylolmadim.

La'l dudog'ingda mening sirri nihonim bor edi,
Yer bo'lib bormoqdaman, sirni bayon aylolmadim.

To'kdi qonimni labing, sal tishlagandim, oqdi qon,
O'yladingki, ey sanam, qonimga qon aylolmadim.

Qo'rqaman faryod etishga, itlari tinch yotsa bas,
Kechalar zolim ko'yinda dod, fig'on aylolmadim.

Yetdi fahmim, sirri bor, yo'qdir dahandan hech asar,
Chun yaqinlar ahlidanman, hech gumon aylolmadim.

Qay faslda sen uchun men, ey guli ra'no, degin,
Ko'zlarim yoshin bulutdek ashkifashon aylolmadim.

Qaysi bir ul sarv erurkim, qomatin yodi bilan,
Ko'z yoshim-la ag'darib, suvga ravon aylolmadim.

Sayyido, ishq xudovandi ahad bizga yetar,
Bag'ritoshga mayl etib, gashti jahon aylolmadim.

O'zimda bo'lsa ixtiyor, jahonga men kelmas edim,
Ketirdilar, so'ralsa, bu tomonga men kelmas edim.

Bu ishq tuzog'iga meni solibdi u donayi xol,
Agar ko'ngilni bermasam shu donga, men kelmas edim.

Ko'rinmasaydi har makon aro yuzing nuri agar,
Qo'yib baland samoni, past makonga men kelmas edim.

Biror asar dahani sirrini ocha olsa edi,
Ayonni tark qilib, tag'in gumonga men kelmas edim.

Chekar ekan g'amu alam, etar edim qadni kamon,
Ko'zing o'qin ko'rib turib, nishonga men kelmas edim.

Bahona-la yetar emish visolga har ishqli yurak,
Bilsam edim, bahonasiz bu yonga men kelmas edim.

Zotim azal bo'lganida poku asil, oltini sof,
Butada* yongani – bu imtihonga men kelmas edim.

Bu zavq-la sen meni ma'yus etasan, ey sho'x bog'bon,
Gulim topilsa edi, gulsitonga men kelmas edim.

Ko'ngilda bo'lmasaydi zaxmi pinhoni, Sayyido, gar,
Umidi malham etibon, fig'onga men kelmas edim.

Azaldan may ichib, mayxonayi bazmi alast bo'ldim,
Ichib vahdat sharobindan, mudom maxmuru mast bo'ldim.

Tinimsiz charxi girdobdan yog'ildi boshima toshlar,
Sog' erkan, tez buzildim, sog'ari maydek shikast bo'ldim.

Tajalloyi jamolin masjidu mayxonada ko'rdim,
Gahi masjidida obid, gah dayrda butparast bo'ldim.

Ayog' oldim qo'limga shod, qadahni bosh uza tutdim,
Ki, men, soqiy, ayog'ing sadqasi, bepoyu dast bo'ldim.

Makon tutgan edim men qofi uzlat uzra anqodek,
Havoyi donayi xoling-la doma poyibast bo'ldim.

Adam ma'murasinda rohat erkan ayni vahdatla,
Tushib ayni zavolga, olami kasratda xast bo'ldim.

Quyoshning nuriday tushdim u dilbar ko'yiga, Sayyid,
Eng oliy rutbaga yetdim, xayol etmangki, past bo'ldim.

Bu kecha bir oy bila avji Surayyoda edim,
Vasli me'roji bila arshi mualloda edim.

Endi visol shomida nega ham, oh, uyqu bosar,
Holati rasvoda yo bul kecha ro'yoda edim.

La'l labi gulning, mana, jomga yetishtirdi labim,
Men labi jomni o'pib, o'zga tamannoda edim.

Jomini sunar soqiy, jilvada kavsariy sharob,
Hamdamim huri pari. jannati ma'voda edim.

Yor siynasini latofat-la bu tun ochgan edi,
Bo'lgan edim g'arqi nur, siynayi Sinoda edim.

Bu kecha naqshindan ulush tashibon naqqoshiga,
Sayri falak ctibon, o'zga tamannoda edim.

Halqayi zulfinda yuzin nurini shod ko`ribon.
U yorug` oyni qo`riqlab, shabi yaldoda edim.

Yor dahanin ochmog`a men ko`p urindim besamar,
Lek havasim-la yana kashfi muammoda edim.

Yor dahanin sirri ne, deya mudom unga qarab,
Sayyido, jonim ila oshig`i shaydoda edim.

* * *

Ko'rdimki, kelur bunga nigorim, safar etdim,
Boshimni solib savdolara, tarki sar etdim.

Osuda bo'lar bir necha kun nozli nigorim,
Bag'rimga bosib quchdimu mahzun nazar etdim.

Chetlarga ketib jannati ko'yindan u hurming,
Manzilni o'zim tanladim – o'tli saqar etdim.

Ko'p mushkil edi kechmagim ul jannati ko'ydan,
Jonimni tutib tishda, ko'r, ey dil, jigar etdim.

To bo'lmagay u yot ko'ziga surmayi ravshan,
Xoki sari ko'yina to'kib ashki tar etdim.

Yolg'iz kechalar zamzamayi yor ila, ey dil,
Makkora falak go'shini batangu kar etdim.

Injitdi fig'onim kechalar ahli diyorni,
So'ng bir necha kun azmi diyori digar etdim.

Berdim dilu jon naqdini, oldim g'ami ishqni,
Hech aytma, bu savdodaki, Sayyid, zarar etdim.

Ey, nuri samovotu zamin, garchi nihonsan,
Ammo nazari orifi donoda ayonsan.

Botin ko'zining yo'q seni ko'rmoqda qusuri,
Zohir ko'zi ko'rmas seni, bir gizli makonsan.

Zoting etibon jumlayi ashyoda tajallo,
Muso ko'zida, Turi haqiqatda bayonsan.

Bir Odamu Isoda emas, ruh – nafasing bu,
Borliqda to'la, u badanu undagi jonsan.

Uzsang nazarini, shaho, bir lahza jahondan,
Nobud bo'lur olam, sen axir ruhi ravonsan.

Goh bodi sabodek berasan gulshana ravnaq,
Bo'stonni gahi so'ldirasan, bodi xazonsan.

Sen doimi bizzotsanu olam bari g'ayri,
Xalloqi samovotu zamin, davru zamonsan.

Bir ming bir oting, hari bir oshig'a hamdam,
Topmas seni hech kim, yana benomu nishonsan.

Ey Sayyidi pir, ayla mayi vahdata rag'bat,
Doim bu hayotda bo'lasan, yoshu omonsan.

Ayon ko'z birla boqqanga nihonsan,
Nihon ko'z-la boqar zotga ayonsan.

Desam pinhon o'zing – har yon ayonsan,
Ayonsan gar desam, yo`q bir jahonsan.

Munavvar aylading bor koinotni,
Magar sen ofitobi osimonsan?

O'zing ham yo'lsanu ham yo'lto'sarsan,
O'zing ham o'g'riyu ham posibonsan.

Oting oltin erur, nafli, nigorim,
Gahi oshiqqa foyda, goh ziyonsan.

Sening birlan xazonim ham bahorim,
Valekin na bahorsan, na xazonsan.

Beribsan yelga shami tori zulfing,
Etibsan yelni ham anbarfishon san.

Bo'libsan Sayyiding lutfinda zohir,
Nihoniy ganjliging ayon-qayonsan?

* * *

Qani bir kaski, yetirsa menga jonon xabarin?
Eshitar, bulbula ayt bog'u guliston xabarin.

E sabo, es, senga bu ruhi ravonim sadaqa,
Bu g'aribinga ketur sarvi xironon xabarin.

Qora g'am zulmatida kezdi Skandar necha yil,
Yetur, ey Xizr, menga chashmayi hayvon xabarin.

E kabutar, uch-u, elt nomayi faryodi dilim,
Yana men zorga ketur ul mohi tobon xabarin.

Qani bir siyrati payg'ambar-u, bir Isonafas.
Ki, yetursin tani beruhimiza jon xabarin.

G'ami hajringda shirin jonni achitdi alaming,
Ne uchun bermadi hech kim u go'zal xon xabarin?

Etaman jonni nazr, Sayyido, ul elchigakim,
Yeturur menga parining siru pinhon xabarin¹.

¹ G'azal Sulton Changiyning hir g'azaliga javoban yozilgan.

* * *

Chidamay hijra, ko'ngil, har necha faryod etding,
Axir ul oyni mening qatlima jallod etding.

Sochi mushkiga ko'ngil berdim, u qonim to'kdi,
Bu xato undan edi, lek menga isnod etding.

Shirin ishva bilan avvali rom aylading,
Oxir olamda meni ishqida Farhod etding.

Yo'q edi oshig'i shaydo yuragin qon etmoq,
Buni ham yaxshilar aro o'zing ijod etding.

Sayyidi so'xtani otashi noz ila yoqib,
Shami parvonani yondirgali ustod etding.

* * *

Netayin, majlis aro bo'lsa-da ag'yor bo'laversin,
O'sha guldan menga bir fursati diydor bo'laversin.

Hayajonim juda yuksak, yora vido chog'idaman,
Etibon rashk, demadim senga xudo yor bo'laversin.

Ko'ray, ey ruhi ravon, g'ayrati ma'shuqaligingni,
Dema aslo menga har g'ayri xaridor bo'laversin.

Bir ayog' birla qo'linga ola bilding yuragimni,
Ko'rayin, soqiyi gulchehra, qo'ling bor bo'laversin.

Toki sarmast, karam aylar bari ishq ahliga dildor,
Kunu tun unga ichir, uyquda hushyor bo'laversin.

Yuragim qancha to'lib, so'ylash uchun qolmadi quvvat,
Yo'q axir kimsaki, mendan-da xabardor bo'laversin.

Nega zulfin bu qadar zanjirin istarsan, e, Sayyid,
Yuraging istasa, bundan-da giriftor bo'laversin.

* * *

Voizni nechun so'ylatar, ey maychi, sharobing,
Bir bilsa edi lazzatini bodayi nobing.

Mayxo'r kishilar holiga daxl aylamasayding,
Zohid, seni jannatlik etardi bu savobing.

Sharbat ichishar bazm aro, shirinlik erur kom,
Vasl olami tomon yeturdi bu shakarobing.

Ey jon, keladir jannat isi xush nafasingdan,
Keltirdimi Odam Ota bu yerga turobing.

Ul oy kelaman deb va'dasin bergani kunda,
Ey ko'z, kecha boshlanmadi, kelmish nega xobing?

Husning erur ul sabzayi xatdan-da latifroq,
Ey mohi parichehra, nedandir bu hijobing?

Gar piri mug'on tutsa qo'lingdan, bu da haqqing.
Zohid ne degay, Sayyido, u sening janobing.

Yetar, ey dil, havasi zulfi girehgir etding,
Axir ul zulfni mening bo'numa zanjir etding.

Ko'ribon yorni, yiqildim ayog'im chalishib,
Bu jafolarni menga sen nega taqdir etding?

E falak, ufqni yaratgan, go'zalim ruxsorin,
Quyoshu oy yuzi bilan barobar, bir etding.

Va'da berding visol ayyomi to'karga qonim,
Bo'layin va'danga qurbon, nega taxir¹ etding?

Voizo, mehri ruxining sababi nor deding,
Nega behisht oyatin bo'yla tafsir etding?

U sanam zulfi kufriga ko'ngil bog'landi,
Nega, zohid, el aro bir meni kofir etding?

Seni ul ko'zlari xunxor ko'zidan chetlatmish,
Yana, ey Sayyidi bechora, ne taqsir² etding?

¹ *Taxir* – kechiktirish.

² *Taqsir* – bu o'rinda qusur ma'nosida (tarj.).

Qatl etay deb ko'kragimga otdi yuz tir ko'zlaring,
Ey go'zal zolim, o'zing ayt, buncha botir ko'zlaring?

Mast edi, kipriklaring yozmoqqa shay qonim bilan,
Berdi fatvo qatlima, tez soldi zanjir ko'zlaring.

Ov haromdir-ku haramda, ey Safoning qiblası,
Chiqdilar ohuni ovlashga iki sher ko'zlaring.

Qoshlaring qatlim etarga qayta payvast bo'ldilar,
Egrilar birlan tag'in etmishdi tadbir ko'zlaring.

Ishq elinda zolimu yangi Xulokusan o'zing,
Shuncha qon ichmak bilan ham to'ymagaydir ko'zlaring.

Qop-qaro soching aro chaqnab boqar u turki mast,
Mulki ko'ngilni bosar yag'mochi, shabgir ko'zlaring.

Ey pari, soching tuzog'iga ilintirding tag'in,
Sayyidin etmish asir ovlashga mohir ko'zlaring.

* * *

Yo rab, biravi arzimi jononga yetursin,
Dardi dilim ul xusravi xo'bonga yetursin.

Xurshidga degin zarrayi sargashta malolin,
Parvona so'zin sham'i shabistonga yetursin.

Jam'iyati dil parchayu parkandu parishon,
Bu holni o'shal sochi parishonga yetursin.

Ko'nglim qushi qayg'uli, giriftori qafasdir,
Bu holni o'shal gulga, gulistonga yetursin.

Aytsin o'sha shohimga salomimni, duomni,
Xoki qadamin diydayi giryonga yetursin.

Har shomu sahar odati shul Sayyidi zorning,
Olloh seni bir-da shu Shirvonga yetursin.

* * *

Ko'zim sendan bo'lak jononga gar boqsa, u ko'r bo'lsin,
Tag'in vaslingdanam mahrum bo'lib ham baxti sho'r bo'lsin.

Iloyo, qonga to'lsin g'ayri yodin aylasa ko'nglim,
Ko'zim chiqsin, agar boqsam seningsiz, xatto hur bo'lsin.

Ko'zing yodi-la ko'nglimda, ajabmas, yo'q esa ayshim,
Axir qanday qilib bemor bor uyda bir surur bo'lsin.

G'ururing xush yoqib, mendan yiroqlashma, kel, ey anbar,
Na nuqsondir, Sulaymonga agar hambazmi mur bo'lsin.

Bu Sayyidning ko'zi nursiz bo'lib qoldi firoqingda,
Yuzingdan ko'p uzoq ko'zda, na mumkindirki, nur bo'lsin.

Gar tanamdan jon olishga kelsa farmoning sening,
Shodlanib men aylagayman jonni qurboning sening.

Ey Xalilim, garchi qonimni to'karsan, yo'q g'amim,
G'am bosar ko'nglimni, botsa qonga domoning sening.

Jon beray deb, shohim ey, keldim-ku Mino ko'yiga,
Jomga qonimni oqiz, bo'lsin bu ehsoning sening.

Bir gulistondir sari ko'ying, ochilmish gullari,
Bo'ldi gulrang qon bilan gulbargi xandoning sening.

Mo'llik ichra men topoldim durri ganji vahdating,
Bo'lmisham harchandki zulfingdek parishoning sening.

Raddidan isbotga kel, ey dilki, tuproqqa buyur.
Qatra-qatra harfi "illalloh" ol qoning sening.

Sayyido, gar jonni sen jononga etmassan fido,
Rozi bo'lmas ishqda sendan hech u jononing sening.

* * *

O'sha kun kelsinu majlisga u dilbar kelsin,
Chiqibon burjidan ul mohi munavvar kelsin.

Yana soqiy qo'liga bodayi gulgun olsin,
Shisha jarangi-la quya-quya sog'ar kelsin.

Bazmi ishratda agar bo'lsa nigoro, na xush,
Mast bo'lib raqs aylasin, holati digar kelsin,

Soqiyo, shisha labin ochginu mayni bol et,
Jonima og'uli may nash'asi shakkar kelur.

Kelu qonimni to'kib, oqiza qolgin ravon,
To qoshing tiyg'iga qonim bila javhar kelsin.

Meni ul xurshid mohiliqodan ayirding.
Ko'rayin, kunduzingam shomga barobar kelsin.

E ko'ngil, garchi firoq ichra holing yomondir,
Shukur ayla, demasin, bundanam badtar kelsin.

Mayi gulgundan-u sen tavba ctibsan, Sayyid,
Ko'ramiz, erta bahoru guli ahmar kelsin.

Kimki istar, o'zni sarvar, shohi ayyom aylasin,
O'psinu mayxona gardin, suhbat jom aylasin.

Obi kavsarda mening har ne nasibim bor esa,
Iltijom, rabbim uni bir boda gulfom aylasin.

Keldi yor, lek barcha el o'z dardi birlan band edi,
Qolmamish bir kimsakim, holim saranjom aylasin.

Munchalar ham qisqasan, ey vasli dilbar, kechasi,
Haq mening umrimni kessin, senga in'om aylasin.

Orazi dildorga tushmish zulfi xattin jilvasi,
Kofir istarmi, ajab, kofirni islom aylasin?

Bo'lsa bu nokomligim ul sho'x parining komi gar,
Bu dali ko'nglimni haq dunyoda nokom aylasin.

Sayyid ul zulfu jamoldan ko'p hikoyat so'ylagay,
Chunki istar, shu bahona kunni oqshom aylasin.

G'azab qilganda jonon gah, gahi bir nozi ham bo'lsin,
Mening bazmimda goho ul buti tannozi ham bo'lsin.

Degay xalq, hech zamon bir gul bilan harchandki yoz bo'lmas,
O'shal gulni chaqirgil, bazmimizning yozi ham bo'lsin.

Ko'ngilning bulbulin soldi qafasga chashmi ohusi,
Aql yetmas, jahonning shundayin shahbozi ham bo'lsin.

Kamon qoshlim, o'qing uz, ming azob-la o'ldir oshiqni,
Shahidlar ichra tokim bitta sarafrozi ham bo'lsin.

Duomiz mustajob bo'lmishki, kelmishdir nigorim ham,
Bu mayxona eshikin shundayin hamrozi ham bo'lsin.

Xudoyim, har zamon mayni serob ayla deyo'lmasman,
Na ko'p bo'lsa, shukur derkan, degaymiz ozi ham bo'lsin.

G'amin chekmam, bil, ey Sayyid, menam dari muxolifning,
Yetar, kelsin u xushlaxja nigorim, sozi ham bo'lsin.

Jam ekan, ruxsoringa zulfing parishon aylading,
Mendan, ey gul, ul jamolullohni pinhon aylading.

Boqqa kirsam, ul qizil yuzdan hijobni oldingu,
G'unchaning bag`rin hasaddan damba-dam qon aylading.

Yuz ochib gulshanda, ey gul, ne deding bulbulga sen,
Bulbulu gulzorni ishqingda pushaymon aylading.

Bo`ynima solding u mushkin zulfungu zunnorini,
Ey buti tarso, meni ishqingda Sanon aylading ayon,

Bo`ldi har bir zarradan ishqing tajallisi ayon,
Ey quyosh, Muso kabi olamni hayron aylasin.

Ganji maxfiydan ayon bo`lmish duri shohonalar,
Qatrani, ey bahri ehson, durri osmon aylading.

Gohi ishva, gohi g'amza, goh g'azab ham gohi noz –
Sayyidinga har kuni har turli ehson aylagay.

Istarsan umr, ey dili shaydo, farax o'lsun!
Ich dilbar ila, kayfingiz a'lo, farax o'lsun!

O'p la'li dudog'indanu ich bodayi gulgun,
Majnuni mufarrahd, sanga to farax o'lsun!

Pinhona muammo edimi g'unchadahan, so'r,
Shoyadki yechilsin bu muammo, farax o'lsun!

Ich – ikki amrning birisi oshsin amalga:
Yo g'ussa ketirsin senga may, yo farax o'lsun!

Qalbing faraxi qatlima gar sal esa bog'liq,
O'ldir meni, ey dilbari zebo, farax o'lsun!

Giryon seni ko'rganda, bo'lur gul kabi xandon,
Ul gulga faqat, Sayyidi rasvo, farax o'lsun!

Ey hamdami xush so'z, menga g'amxor bo'libsan,
Yo sen-da raqibday biriga zor bo'libsan.

Har kungi gaping boshqa edi, g'ofili makkor,
Yo sen-da haqiqatga giriftor bo'libsan.

Ne vaqtki, u oy manziliyu bazmi-da yotdir –
Nevchun, e falak, davrada bekor bo'libsan?

Jabr aylamagay boshqaga yor, sen-da, ko'ngil, bil,
Netdingki, bu ehsonga sazovor bo'libsan.

Bulbul kabi afg'on chekibon yig'la, e Sayyid,
Ul gul yonida bo'ylaki sen xor bo'libsan.

Sevin, ming bor shukr qil, dil, xabar keldi u yordan.
Xalos bo'ldik alamlardan va dardi intizordan.

Xazon faslin g'amin chekkan edi ovora bulbul,
Xabar berdi sabo tongda o'shal gul, navbahordan.

Kel, ey jonim fidoyingdir, balolar tushdi boshga,
Tugandi sabrim, endi ne kutarsan beqarordan?

Quvon sen ey, ko'zim yoshi, o'tarmish yor bu yo'ldan,
Chiqib xosu g'ariblar-la xabar ol rahguzordan.

Jahonda bo'lmadi bir kun visoli yorga yetsam –
Mador yetgaymi bizlarga bu charxi kajmadordan?

Bilolmasmanki, oshiqlar ne qilmishdir falakka,
Bu charxi ginavor doim ayirgay yorni yordan.

Ko'ngil istar kabi aylanmasa aylanmasin charx.
Emasman noligan inson hayotu ro'zigordan.

Shukr tangrimgaki, ul oy visolga va'da bermish,
Na xush, sharmandamasman men dili ummedvordan.

Qulog'imda shu so'z, Sayyid, qolibdir yor ketarkan:
"Uzilmishdir qo'lim, vohasrato, ul sho'x nigordan."

Dilbasta bo'lmasydim agar ul zulfi yora,
Shu kunga qolmas erdim, bo'libon baxti qora.

Har yerda bizga avval etardi lutfu nozin,
Lek endi u raqib-la ko'rinur oshikora.

Istaydi charx u oydan judo etmoqni meni,
Bilmamki, ne qilibman bu falak kajmadora.

Ag'yorga iltijolar etadirman bu zamon,
Qoldim g'amingda, ko'rgil, na g'arib ro'zigora.

Ey dardu g'am, qo'yinglar meni ham o'z holima,
Bir chorasin topay-da bu dili beqarora.

Hajrinda lola yuzning to'kilib qonli yoshim,
Aylantirur jahonni bu zamon lolazora.

Ko'rdimki, ulfatimdan or etar guluzorim,
Tortdim o'zimni, Sayyid, o'sha guldan kanora.

Ko'ray deb bir yuzing, yuz dardu g'amga mubtalodirman,
Sening ishqing bilan doim giriftori balodirman.

Seni o'ylab, o'shal kundan ne borki, ayladim tark men,
Yaqin bo'ldi, amr berdi, amiri mosivodirman.

Xizr men-la tiriklikni topib, umrin baqo etdi,
Bu zulmatlik jahon ichra u daryoyi baqodirman.

U quvvatmanki, haq yodi bilan keldim bu dunyoga,
Tasavvur etma, men aslo na foniy, na fanodirman.

Na yog'dumanki, yer-ko'kda uchib-porlab, kibrlansam,
Misoli soyadirman, bir g'aribi xoki podirman.

Meni ko'rganda, har yerda nazar ahli surar ko'zga,
Qarobaxtlik esam-da. xasta ko'zga to'tiyodirman¹.

¹ G'azalning maqta'si topilmagan.

Tun oqshom bir makonda bir nigori soda ko'rdim men,
Jon olg'ich g'amzalar o'qin o'shal jonoda ko'rdi men.

Yig'ilgandi u bazmi jonfizoga huru g'ilmonlar,
Behisht bog'i emish u yer, ani dunyoda ko'rdi men.

Otilgan g'amza o'qindan, ajab, ko'plar yiqilgandi,
Butun bazm ahlini hushsiz, g'arib, g'amboda ko'rdi men.

Yiqildim. hushdan ayrildim, tutildi til, Muso misli –
Tajalli nurini hayron Turi Sinoda ko'rdi men.

Musulmonzoda erdim, qaytibon bir hutparast bo'ldim,
Muhammad nurini chun ul buti zeboda ko'rdim men.

U bazmi hur edi, Sayyid, ko'rolmay endi yig'larman,
Netay, bu hol xayoliydi, uni ro'yoda ko'rdim men.

Zolim o'sha oy zulfi-da iymon olar endi,
Ohu qarashi, qora ko'zi jon olar endi.

Ruxsoring uza yangidir u sabzayi xatting,
Chumoli kabi mulki Sulaymon olar endi.

Zulfingni yig'ib ol, yuzing iymonga etar qasd,
Kofirlari olganni musulmon olar endi.

Ko'nglimni etar kokiliday jingalagu tang,
Jamiyatim ul zulfi parishon olar endi.

Yuz saqlamagin naqdi dilu jonni, e Sayyid,
Bir vajla o'shal navguli xandon olar endi.

* * *

Bir qaro sochlik go'zalga, eh, giriftor sen o'zing!
Ey malaksiymo, meningdek oshig'i zor sen o'zing.

Toshbag'ir dilbarga berding shu ipak ko'nglingni sen,
Yo magar ko'nglingdan, ey mohpora, bezor sen o'zing.

Chekding u jonon jafosin, ko'rding u hijron g'amin,
Shukrililloh, holima, ey gul, xabardor sen o'zing.

Ko'rding u oynayi vajhinda aksi suratini,
Toqatu hushing ketib, bir naqshi devor sen o'zing.

Shavqi la'lindan uning, ey xusravi shirinzaabon,
Sayyidi shirinsuxandek sohibash'or sen o'zing.

* * *

Ey ko'ngil, shukr et, kelur ul oy bizim sori bugun,
Jonga baxsh aylaydi jon mahbubi dildori bugun.

Ul mehrsiz oy chiqib ketsin, dilim, to'xtatmagin,
Sobit o'lsun lek u yulduz, daydi, sayyori bugun.

Bu kecha, ey mahliqo, xonamni manzil aylagin.
Bitsin u hijron g'amiyu achchiq ozor bugun.

Chiqdi ko'kka oy, quyoshu sobitu sayyora ham,
Mushtariy bor, o'sha oyning yurdi bozori bugun.

Eh, tag'in dunyoga sig'mas shodligindan Sayyiding,
Xush boqibdirmi va yo kim unga ham yori bugun.

Yuzu xattingmi shifo bu dili yuz pora uchun?
Dedi, mushkni kim etar dori axir yora uchun.

O'sha oydan ayirib, tashladilar g'am loyiga,
Yana qosid ne etarkin bu kuni qora uchun.

Nuhi nojij kesibon tubo og'ochin keturur,
Senga, ey sho'x, berajak yo'ngani kahvora uchun.

Qasam ichdi menga voiz, dedi tavba mayidan,
Kuzaturman, qadahi qo'lda shu kuffora uchun.

E, go'zal, yo'lda ko'rinsang, qo'l ochar Sayyidi zor,
Bu zamon istar u yuz, ko'z senga nazzora uchun.

Men o'ylar edimki, menga sen yor bo'ladirsan,
Olamda menga yori vafodor bo'ladirsan.

Men bo'yla xayol etgan edim, ey guli ra'no,
Ko'nglimni kemirgan g'ama g'amxor bo'ladirsan.

Avvalda menga mehru muhabbat etib izhor,
Oxirda o'zing yot kabi bezor bo'ladirsan.

Bo'lmishdi menga shami jamoling kabi ravshan,
Ag'yor bila kun-tun menga ag'yor bo'ladirsan.

Dil bermas edim men senga, ey yori dilozor,
Bilsaydim agar bo'yla dilozor bo'ladirsan.

Sarmasti mayi husnu jafosan bugun, ey gul,
Husnung ketadir crtaga, hushyor bo'ladirsan.

Mag'rurasan, ey gul, xabaring yo'qdir o'zingdan,
Ayyomi xazon kelsa, xabardor bo'ladirsan.

Bir kun kelajakdirki, sen ey, Yusufi soniy,
Ushshoqi qarobaxtga xaridor bo'ladirsan.

Sayyid, seni ag'yor yonida etdi u gul xor,
Bilgil, xali bundun-da yomon xor bo'ladirsan.

* * *

Bir-da ko'rsam ko'z ochib gar ul guli ra'no yuzin,
Bir ko'ray dersam agar, chiqsin ko'zim, dunyo yuzin!

Ishqda Sanon bo'lsa, zunnorni havas qilmaydi kim,
Ko'rsa zohid gar seningdek bir buti tarso yuzin.

Xolu xatting aksi ko'zda, chun jamoling shavqidan,
Qancha hindu suvni bosmish Rum uchun daryo yuzin.

Tog' yorib, qutqardi shirin jonini ul tog'yorar,
Ko'rdi, tutmish ko'z yoshimning sho'r seli sahro yuzin.

Mayli, bo'lsin ko'r ko'zim ko'rmoq tamanno aylasam –
Mehri ruxsori qo'yib, mehri jahonoro yuzin.

Yuz surarlar muncha ham ishq ahli xoki poyinga,
Yuz burib, ey mohi rux, ko'rsatma istig'no yuzin.

Ortibon nuri ko'zim, boshim falakdan yuksalar,
Bir-da ko'rsam, Sayyid, ul mohi malaksiymo yuzin.

* * *

Ey labi jonbaxsh suyuklim, bitta jononim o'zing,
Bitta jonim senga qurbon, aslida jonim o'zing.

Men netay sarvi uzunni, puch, uzun vasfin uning;
To'g'risi, ey to'g'ri qad, sarvi xiromonim o'zing.

Naylayin sarvu gulu gulshanni, ey lolauzor,
Men uchun sarvu gulu sunbulu rayhonim o'zing.

Bir chumolingman sening, ey sabzi xatti mushkinim,
Ey, mening taxti hukumatda Sulaymonim o'zing.

Boru yo'g'imdir fido ul gul dahanning sirriga,
Dahr aro eng sevganim, munisi pinhonim o'zing

Kokiling ul oyati "Vallayl"iyu "Vashshams" yuzing.
Ey, mening darsxonayi ushshoqda Qur'onim o'zing.

Tun dedingki menga, ey shoh, Sayyid asli bir gado,
Balki shunday ham deding, olamda sultonim o'zing.

Bir dam manga boq, ey ko'zi xumor, o'luram man,
Qoshingdan uzoq qolsam, e gul, zor o'luram man.

Zanjirda turib, jon bera olmas sanga hech kim,
Ul silsilayi zulfa giriftor o'luram man.

Mast bo'lmaganim dam yo'q edi dahrda bir kun,
Afsus, o'limim so'ngida hushyor o'luram man.

Qo'rqim shuki, ko'rsam sani, lazzat oladirman,
Shodmanki, tag'in hasrati diydor o'luram man.

Boshimda manim g'ussayu g'am, mehnati olam,
O'ylanma hecham, bekasu beyor o'luram man.

Yo'q toqatim ag'yor ila ko'rsam sani, ey sho'x,
O'lmakda bu kun bir g'arazim bor: o'luram man.

Zaxmi sitaming bermadi Sayyidga biror naf,
Yuz afsusu yuz hayfki, gunohkor o'luram man.

Sham o'zi ravshan o'lur yongani parvona uchun,
O'ziga yonsa u; parvonaga parvo na uchun!

Beraman xolinga, ey gul, mana shu dunyani men,
Chiqib erdi Odam u jannatdan ul dona uchun.

Dedilar, zulfi uchun shonani xalq etdi xudo,
Yo qaro zulfni yaratmish u taroq – shona uchun.

Na qadar husnini Qur'onida vasf etdi xudo,
Bilishimcha, yaratilmish u-da mayxona uchun.

Piri mayxona Alidir, o'sha porloq nuri haq,
Oshinoni tani, sayr aylama begona uchun.

Gili Odamda jamolingdan asar yo'q esa gar,
Qabul o'lmasdi uning tiynati paymona uchun.

Alining vasfini, Sayyid, yozaver, boshqasi puch,
Bu umr oltini, sarf etmagil afsona uchun.

Keldi farmon mus`hafi ruxsori ma`nosi uchun,
Oyati "Nur"ga boqing sharhi tajallosi uchun.

Rashk etur bir-biridan ikki ko`zim qorachig`i,
Bir qora xolingni, ey sho`x, bir tomoshosi uchun.

Ul buyuk zebo sanam ishqiga tushmishdir Masih,
Tortilibdir chormixa zulfi chaliposi uchun.

Nechalar sirri dahanni bilmoq istabdir, biroq,
Bo`ldi yo`q bari shu bir nuqta muammosi uchun.

Zohido, diningni sen shaytonga bermog`ing nadir,
Shayxi Sanon bermish o`z dildori tarsosi uchun.

Berdi ko`nglimni o`shal oyning qaro zulfiga jon,
Chora deb bilmish shuni u dardi savdosi uchun.

Sochlari Zahhok iloni, hatti Faridun erur,
Kel. Faridun, dardlarimning daf`i davosi uchun.

Bor edi Sayyidda asli bir bo`lak iymon, ajab,
Aylamish baxsh oni ham shahrin kalisosini uchun.

Bulbulni yuzing ochdingu shaydo eta qolding,
Bulbul ko'zida gulni-da rasvo eta qolding.

Og'ushinga talpindimu ikki qo'lim ochib,
Kofir, meni bir shakli chalipo eta qolding.

U terli yuzingdan ko'tarib sirli hijobing,
Kun uzra ayon iqdi Surayyo eta qolding.

O'lgan yuragim bir nafasing birla tiriltding,
Mo'jizayi takrori Masiho eta qolding.

Yoyding qora zulfingni yuzinga bu kun, ey oy,
Xurshidga hijobing shabi yaldo eta qolding.

Sen birla Yusuf farqi yeru ko'k-la barobar,
Ishqingda yusuflarni Zulayxo eta qolding.

Hajringda, gulim, qonga to'la ikki ko'zimni,
Xunob ila mayga to'la shisho eta qolding.

Qaddingni alif va qora zulfingni dedim lom,
Sayyid, bu alif-lomni ne ma'no eta qolding?

Ko'rib yuzin nurini ko'yi yora keldim men,
Umidi vasli ila bu diyora keldim men.

Visoli yuz burib, axiri keldi hijroni,
Boshimni urgani bu tosh devora keldim men.

Bekorga umrim o'tdi, beboda, befayz,
O'zim-da bilmadim, evoh, na kora keldim men.

Na ohu zor edi bu bir chechak firoqinda,
Qaroqchi, qonto'kar g'aminda zora keldim men.

Hikoyat aylabon yo'limni to'smangiz, sochlar,
Shikoyat etgali shu shahriyora keldim men.

Munajjim etdi nazar bir falakka, fol ochdi,
Uning tasavvuricha, baxtiqora keldim men.

Yetibdi qatralar u bahri vahdata, Sayyid,
U daryoda dur edimu kanora keldim men.

Ey, la'li labing shirayi shakkar kabi shirin,
Achchiq so'zingam qandi mukarrar kabi shirin.

Xusravda agar bor esa yuz shakkaru shirin,
Ermas biri Shirin ila Shakkar kabi shirin.

Navvoti Mismi bilaman, vasf etavermang,
Aslo bo'la olmas labi dilbar kabi shirin.

Rashkdan asalingning ta'mi ham bo'ldi-ku achchiq,
Bol ham bo'la olmas labi kavsar kabi shirin.

Bodomni mijozin hukamo ham dedi achchiq,
Kim ko'rdi biror ne o'sha ko'zlar kabi shirin?

Sayyid, gahi dashnom berur ul nozli nigorim,
Achchiq so'zi har dam menga shakar kabi shirin.

Men o'ldim, boshga ul dildor kelsin,
Egib boshin, u sunbul zor kelsin.

Ochib so'z, aylasin yo'qdan takallum,
Tanimga bir nafas to bor kelsin.

Agarchi ixtiyori birla kelmas,
Zo'r aylang, sarkashi nochor kelsin.

Eting ahvolimi jononga ravshan,
Bu zulmatga u mohruxsor kelsin.

Ki shoyad daf qilar dardisarimni,
Ayoq qo'lda, mayi gulnor kelsin.

Nafas tashxisi uchun dahanimga,
Tutib oyinayi diydor kelsin.

Janozam ustiga kelsin imomim,
Namozga Ja'fari Tayyor kelsin.

Dilimning ta'miri yer birla yakson,
Chaqir, ta'mirga ul me'mor kelsin.

Agarchi kelmasa sevgili gulim,
Yonar o'tlarda, deng, bu xor, kelsin.

Netar, bori xudo, bu xonaqohga,
Chiqib ul shohidi bozor kelsin.

Ko'rib ag'yor-la yorin, o'lmasa gar,
Iloho, Sayyida bir or kelsin.

Istagim – ko‘rmoq seni hech kimga imkon bo‘lmasin,
Mendan o‘zga husninga hech kim nigohbon bo‘lmasin.

Tushmasin to yerga ul eski og‘ochning ko‘lkasi,
Kecha shami, kunduzi oftob ravshan bo‘lmasin.

Istagim shu, yor bilan men xosi xilvat aylasam,
O‘sha xilvat voqifi to bir dilu jon bo‘lmasin,

Jonu dil begonadir vasli nigorim bazmida,
Oshinoning bazmida begona mehmon bo‘lmasin.

Ul tikan, ey gulbadan, har dam sening yoningdadir,
Rashkidan bir g‘unchadek ko‘nglim nechun qon bo‘lmasin.

Istagim – jonim olib, bo‘ynimga solsini zulfini,
Yo rab, ul gulruh bu savdodan pushaymon bo‘lmasin.

Ul buti tarsoda har kim ko‘rdi vahdat nurini,
Hech axir mumkinmidir u ishqda Sanon bo‘lmasin.

Zulfi ruxsori xayoli kun va tun ko‘nglimdadir,
Nega oshiq dilda fikri kufri ymon bo‘lmasin.

O‘zga olamdir haqiqatda bu vahdat olami,
Kasrat ila oshiq ahvoli parishon bo‘lmasin.

Ey xudovandi ahad, o‘z birliging haqqi, mening
Xotirim Sayyid kabi yer birla yakson bo‘lmasin.

Baski, berar jafolari har dam safo menga,
Shodmanki, doim aylar u gulruh jafo menga.

Baski, jafolarni chekib, o'rgandi bu ko'ngil,
Endi kelar jafo, agar etsa vafo menga.

Ul oshinoki, ulfatim demaydi bir kelib,
Begona ta'na aylaru ham oshino menga.

Derlarki, vasli yorda bir boshqacha hol bo'lar.
Bir bor nasib etarmi u holni xudo menga.

Men tashnaga sen, ey Xizr, jomingni tutmagin,
Ichsam uni, bo'lgay zahar obi baqo menga.

G'am yurtiga podshoh men-u, dard menga bir sipoh,
Ishq ichra kel holim so'rab, de marhabo menga.

Goh jabru goh xatoyu goh ozoru gohi noz,
Sayyid, u sho'x har dam etar bir ne ato menga.

Mayxona taraf, soqiy, ayoq bos, gular ayla,
Tez kel, bir ayoq sun-da, dimog'imni tar ayla!

Harchandki ayog'imda turolmam, qo'lim ushla,
To'ldir qadabing, meni bundan-da batar ayla!

Mastlikda o'lurman, jasadim ko'mgani eltgin,
Rindoni xarobotga bu ishdan xabar ayla.

Yonding bu firoq o'tida, ko'ngil, ne zamondir,
Yuz daf'a dedim senga bu ishqingdan xazar ayla.

Ey dil, agar ul g'amzachi qonxo'mi sevibsan –
Joning sovutin tiri baloga sipar ayla.

Yuz pora ko'ngil, qo'rqma hecham tiri balodan,
Mardona bu maydonga qadam qo'y, nazar ayla.

Ey nolalarim, keldi yetib qatlim uchun yor –
Kim aytdi senga, bor, dili yora asar ayla?

Sayyid, bu visol kechasi ul zulfi qaroga
Dardinguzun shikoyating muxtasar ayla.

Ey, ko'zing ayni xudo, "nuni qalam" qosh senga,
Berdi o'z suratini naqshida naqqosh senga.

Sensan u podishohi masnadi oliynishon,
Rusuli sobiqa yo'l ochmoqqa farrosh senga.

Sajdayi Odamga zohirda taklif etdilar,
Egdi ul olami botinda malak bosh senga.

Har ne xush xilqatlara bo'ldi vujuding bois,
Bandafarmondir butun har qari, har yosh senga.

Ustidan toshni olib, ko'rdi ko'nglim holating,
Boqsa yumshoq, ne ajab, harki bag'ritosh senga.

Ey sanam, me'roj tuni qay taraf ketgan eding,
Ketganingda Jabrail bo'lmadi yo'ldosh senga.

Arzi holim bildirar o'tli dil qarshingda, boq,
Ko'zlarimdan sochilur qonli oqqan yosh senga.

Bir chechakday Sayyiding xoki poyingni o'par,
Ayni payt ehson etolsaydi jonin kosh senga.

Voiz, dema aqlingni yo'qotar shu piyola,
Billohki, piyola yetirur mardni kamola.

Sen o'zga gunoh aylama, ich bodayi gulgun,
Undan ne gunoh kelsa, menga ayla havola.

Men mujtahidi asr-u, jahon ahli muqallid,
Ruxsat deya shul mayga yozildi bu risola.

Xatdirmi go'zal chehrasini yo bezagan xol,
Yo sepdı bahor oy yuziga mushk ila lola.

Nozik bu gul, ammo qani bu gulda latofat,
Ey, "salli alo oli Muhammad"¹ bu jamola.

Ahd etgan edim ko'nglimi zulfingdan uzarkan,
Qurbon bo'layin u ko'zing ostindagi xola.

Sayyid, dahani yor ne o'zi – aylama hech bahs,
Yo'qdan ne degaysan, tushasan-ku qora hola.

¹ Hazrati Muhammad va oilasiga salom bo'lsin.

Menga mehmon edi ul sarvi xiromon bu kecha,
Manzilim bo'lmish edi rashki guliston bu kecha.

Hamdamim bir hur edi, jomimda Kavsar edi may,
Manzil o'lmishdi menga ravzayi rizvon bu kecha.

Zulmati zulfida ko'rdim yor dahanini tag'in,
Xizra qo'l bermish edi chashmayi hayvon bu kecha.

Ul yarim tunda o'shal qoshi hilol hambazm edi,
Ravshan etdi bu bazmni mohi tobon bu kecha.

Sirri og'zin o'yi birlan borlig'im yo'q bo'ldimi?
Bazm aro bor erdi ko'p nuktayi pinhon bu kecha.

Dovudiy tovshi bilan ko'nghlimni olgandi u sho'x,
Boqdi lutfi-la chumoliga Sulaymon bu kecha.

Ul sharobning qatراسi yuz la'li Badaxshonga teng,
Baridan ortiq valekin la'li jonon bu kecha.

Ka'bayi husn ila, Sayyid, hamdam o'ldim lahzaga,
Koshki bo'lsaydim o'shal on unga qurbon bu kecha.

Aytdim, ey sarvi ravon gul misli xandon kezmagil,
Aylabon bag'rimni sen bir loladek qon, kezmagil.

Hech bo'lolmasman xotirjam ikki ko'z but bo'lsa ham,
Ey ko'zim nuri. ko'zimdan bo'yla pinhon kezmagil.

Axrimanning zulmi yetmas har yera, ammo bugun,
Ey pari, bo'lsa agar yoring Sulaymon. kezmagil.

Chiqma, yorin, tashqari ag'yor bilan sen kechalar,
Qo'rqaman. tekkay, e oy, husningga nuqson, kezmagil.

El degay har neni, og'zin hech zamon bo'lmas yopib,
Ul tikan birlan, gulim, sen endi har yon kezmagil.

Fosh bo'libdir nuktayu sirri dahan, g'ayri siri,
Yaxshisi, sen g'ayrilar-la endi, jonon, kezmagil.

Borma jam'iyati ag'yor, boshqa irqalar bazmiga,
Sayyidingni zor etib, holi parishon kezmagil.

Men dedim dilbarga, kel, jabru jafodan tavba qil,
Ko'rki, ta'siri nafas keldi vafodan, tavba qil.

Zulfi mushkiningni men Chin nofasi deb so'yladim,
Tavba qildim bu so'zimga, bu xatodan tavba qil.

Bo'yrada o'ltirganing, yo'qsilliging aldoq, riyo,
O'g'ling o'lsin, zohido, qo'y, bu riyodan tavba qil.

Ul Xizmi kimsasizlik tangdil etmish, payqadim,
Sen-da ul hazrat kabi obi baqodan tavba qil.

Bordimu ko'rdim, u jonon xilvatin yo'qdir yo'li,
Mendayin hamdamligu bodi sabodan tavba qil.

May ichish va tavba aylash – ikki shisha boshidir,
Ne chiqar bu ikki boshdan, bedavodan tavba qil.

Har ishindan tavba etmoq elda odat, Sayyido,
Bir umrga o'z so'zin etmas adodan tavba qil.

Ey bodi sabo, ko'yi habibga guzar ayla,
Holi dili zorimni u shohga xabar ayla.

G'urbatda parishoniman u zulfi qaroning,
Dardimni uzun so'ylama, qo'y, muxtasar ayla.

Oxir meni dilbardan ayirding etibon zor,
Ey charxi jafochi, meni oz darbadar ayla.

Yuksaldi falak qubbasiga har sahar ohim,
Qonxo'r shu o'qing otma, gulim, qo'y, hazar ayla.

Ishq ahli u beburd ko'yida yig'lashadurlar,
Zolim yo'lin, ey ko'z, to'kibon yosh, buzar ayla.

Hijron zahari menga yetar, va'dachi, makkor,
Bor, g'ayri razil komini sen purshakar ayla.

Sabr ayla, deding, vasla iloj bo'lmadi, Sayyid,
Daf etmoq uchun hajrini fikri digar ayla.

Bu shahar zulmatidan dilbari mohpora ketar,
Sochiday hajrida umrimni etibon qora ketar.

Eshitib ketganini to'xtadi go'yo yuragim,
O'sha kundan yuragim har kuni bir pora ketar.

U kamon qosh, ne bo'lar, tiri nigohi-la meni,
Otib o'ldirsa savob-da, meni qutqora ketar.

Oqing, ey qonli yoshim, g'ov bo'libon yo'lni to'sing,
Ki uning bir tarafi dilbari xunxora ketar.

Men u oy hajrida erkan, e falak, qo'rqki, u kun,
Bodi ohim-la mening sobitu sayyora ketar.

Chekibon zanjiri zulfiga dili shaydosini,
Etib u Sayyidi bechoraga bir chora, ketar.

Na bo'lur bazmima ul guluzor bir-da kelar,
Ochilib gul-chechagi, u bahor bir-da kelar.

Tiladim dardga shifo, tuzalib qolsa bu jon,
Yana dardim bor axir, u nigor bir-da kelar.

O'qu tig', nayza, kamand tutibon qo'lda u sho'x,
Ana shu to'rt yov ila beqaror bir-da kelar.

Ichibon ruhi ravon may-u, maxmur bo'libon,
O'zi mastu ko'zi mastu xumor bir-da kelar.

Bu bahor bu bog' aro na bo'lur, kulsa chaman,
Unutib qayg'uni, bulbuli zor bir-da kelar.

U nihon g'aniza bilan oladir jonni ochiq,
Netar, u ganji nihon oshikor bir-da kelar.

To'kilib qonli yoshing, quridi, Sayyid, axir,
Bu ariqning suvi, ummidi bor, bir-da kelar.

* * *

Jafo-ku kori deya ul nigori, qo'yma, ketar,
Qo'lidan tut sanami guluzori, qo'yma, ketar.

Na bo'lur ovchiyu ov bir-biriga bo'lmasa rom,
Tushir, ovchi, bu kamandga shikori, qo'yma, ketar.

Magar u yor bo'laman, boz kelaman, der yo'liga,
Chini yo'qdir so'zining bunga sori qo'yma, ketar.

U faqih deydi, hecham borma o'sha yor ko'yiga,
Dedim, eh, yo'q bu ko'ngil ixtiyori, qo'yma, ketar.

Yopish u yor sochiga, tolasi jon rishtasidir,
Ko'ngil, ul senga hayoting diyori, qo'yma, ketar.

Ketar ul navbahoru soqiyu may, yore, dilim,
Ko'zing och, borini ko'r, shu-da bori, qo'yma, ketar.

Dahani sirrini, Sayyid, senga oshkor etayin,
Eshitib ol, shu so'zim oshikori, qo'yma, ketar.

* * *

Hech ketolmasman yonindan, u demish, parvona bu,
Zulfin olsam qo'lga, kuldi, so'ng dedi, devona bu.

Halqayi zulfida ko'rgin qop-qaro holingni, dil,
Bittasi domi balodir, bittasi sirdona bu.

Voizo, yoringa boq, gar bo'lsa aqling noqusur,
Vasfi behisht aylama, ishq ahli der, afsona bu.

Bo'lmasa sidqu irodat, kirma masjidga hecham,
Ko'zla odobni, ko'zim, ko'r, go'shayi mayxona bu.

Pardasi ermas bu "Ushshoq"-u, "Nihovand"-u, "Hijoz",
G'ulg'uli osmonga chiqqan na'rayi mastona bu.

Zanchalishlarning emas, tut Shohimardonning yo'lin,
Ol qadahni, ahli may bu, mashrabi mardona bu.

Sayyido, ayvoni yor bu, ko'zga surt tuprog'ini,
Jon yetar maqmadga endi, manzili jonona bu.

Kimki bir mayxonani bu dahr aro bunyod etar,
Haq uni shod aylagay, olamni ham dilshod etar.

Bu jahonni g'am seli aylar ekan vayron, xarob,
Rahmat ul odamgaki, mayxonani obod etar.

Piri mug'on bandasimen, u shikoyatlar qilib,
O'zligimdan bir qadah birlan meni ozod etar.

Zohido, shu may agar ummifasod bo'lsa agar,
Nega shu tokni o'shal kun haq o'zi ijod etar?

Sayyido, ayt, barcha xalq masjid tarafga ketsalar,
Bas, nechun piri mug'on ham maykada bunyod etar?

Noz birla yuzindan olar u oy niqobini,
Tuproqlara otar u falak ofitobini.

Bilmamki, nashasin na bilar haq degan mayning,
Zohid tatimagan-ku muhabbat sharobini.

Ko'zlar bu qadar giryalar aylar, tozalanib,
Istar o'qimoqni jamoling pok kitobini.

Ul yosh sanamimning hayosi kuchliki shuncha,
Mast bo'lsa-da yuz bor, sharob ochmas hijobini.

Yulduz sanab o'tdik-ku firoq shomida doim,
Dildan quvar ummid u qiyomat hisobini.

Ma'lumki, firoq so'ngida bor vasli nigoro,
Shoyadki, ko'ngil torta bilar hajr tobini.

Chin ohusi yuzing ko'ribon tori zulfing,
Hurkib qocharoq cho'lga otar mushki nobini.

Voiz, shabi hijronda azob chekkanim anglab,
So'ng xalqqa tushuntir u jahannam azobini.

Jon o'sha qotilga fido, Sayyid, ki ajrda,
Yozmish malak ul mingta shahidning savobini.

* * *

To tushdi dillara g'amingu ishq hikoyati,
Devona dedi meni xalqu yurt, viloyati.

Devona, telba deya chiqdi ko'kka dovrug'im,
Bekor qilindi Layli-Majnun-u, rivoyati.

Muhabbat avvalinda, bil, zabun bo'lar oshiq,
Chidamli bo'l, visolu shavq uning nihoyati.

Meni ezib, yo'qotar erdi g'ussa, ey soqiy,
Agarda bo'lmasa piri mug'on inoyati.

U menga mendanam ziyoda shikvalar etar,
Yetarmu unga bu g'arib ko'ngil shikoyati.

Qaro soching tushib yuzingga, ayladi qaro,
Jahonda ahli ishqqa shu ekan-da oyati.

Yoshurun erdi zulfing arosinda , oqibat,
Ko'rinur kufr aro, Sayyid, nuri hidoyati.

* * *

Xush ul zamonki, qopingda gadoligim bor edi,
Bu e'tibor ila bir podisholigim bor edi.

Na qadar bo'g'di g'ubori havodis birla falak,
Sharobi nob misoli dilkusholigim bor edi.

Egilib qoldi qadim, eh, u zamon ko'kda edim,
Amalimga berilib, bexudoligim bor edi.

Nega tegramda yelarsan, nari ket begona baxt,
E, qachon sen bila mening oshinoligim bor edi?

Riyodan kechdim-u, oldim qadahim, ey zohido,
Meni ham el ko'zida porsoligim bor edi.

Imom ortindaman endi, o'sha kunlarki vale,
Sharob ahliga mening peshvoligim bor edi.

U qaro zulfmi, e Sayyid, qaro qilgan toleyim,
Yo azaldan beri baxti qaroligi bor edi?

* * *

Sensiz, ey ruhi ravon, tanda tovonim yo'q edi,
Bu tani zorimda kuch, jismimda jonim yo'q edi.

Ne qilib, o'lmay turib vaslingga yetdim, ey nigor,
So'xtajon bo'lganligimga hech gumonim yo'q edi.

Bo'lmadi kimsa g'amimdan hech qachon ogoh, netay,
Garchi dardim ko'p edi, ohu fig'onim yo'q edi.

To sahar zulfı siyohu sirri dahan yodi-la,
O'tmagan tun yo'q edi, so'zi nihonim yo'q edi.

Sochlaring shavqi bilan ul Sayyidi sargashtadek
Darbadar kezhgay edim, ko'yu makonim yo'q edi.

* * *

Bo'lmasaydi menda, yo rab, bu muhabbat, koshki,
Yoki hargiz bo'lmasaydi dardi furqat, koshki.

Bo'lmasaydim ul pari ishqinda rasvoyi jahon,
Chekmasaydim do'stu dushmandan malomat, koshki.

Ko'rsatib avval vafo, oxir bo'lurlar bevafo,
Bo'lmasaydi yaxshidarda ushbu odat, koshki.

Yo xudo bersaydi senga bir rahm, ey beqaror,
Yoki bo'lsaydi firoqqa dilda toqat, koshki.

Injimish ohu fig'onimdan, kamaydi jabru g'am –
Etmasaydim jabru zulmindan shikoyat koshki.

Sayyido, ko'rguncha yorni bazm aro ag'yor bilan,
Chekkanim avlo edi hajrinda hasrat, koshki.

Yana bir noma bilan esladi u yor meni,
Nedan iqbol bu isha ko'rdi sazovor meni?

Meni ul mohiliqo yodiga olmas, bilaman,
U-bu deb yor haqida aldagay ag'yor meni.

Shabi hijron meni u oy tugatib bo'lgan edi,
Bu kabi tutdi tirik va'dayi diydor meni.

Seni ko'rsam quvonib, nogoh o'lib ketmay axir,
Kelishingdan ilari ayla xabardor meni.

To'kibon dur so'zini, barchani xushhol etibon,
O'zi men ham yo'q edim, ayladi u bor meni.

U falak gulshaniyu ikki jahon bulbuli men,
O'sha gul ishqida charx ayladi, ko'r, xor meni.

Boshidan sallani, Sayyid, olibon, mayni uzat,
O'sha maxmur dediki, czdi bu dastor meni.

Rahm etmadi ahvolima yorim, shumi qismat?
Bir boqmadi u nozli nigorim, shumi qismat?

Mavsumi bahor keldi, umr bo'yla xazondir,
Yo rab, ne bo'lur, qayda bahorim, shumi qismat?

Kunduzlar ishim nola chekish, tunlari yig'lash,
Ishqinda uning bitdi madorim, shumi qismat?

Shoh otda borarkan, yiqilib iltijo etdim,
Lutf etmadi ul shohi suvorim, shumi qismat?

Yor g'ayri, g'ayur majlisining bo'ldi chirog'i,
Hajrinda yo'qotdim budu borim, shumi qismat?

Sayyid, u qaro ko'zli qarorimni olibdir,
Sahroda qolib, bitdi qarorim, shumi qismat?

* * *

Oh, o'shal kunlarki, bazmimda nigorim bor edi,
Zavqi diydor birla ko'nglimda qarorim bor edi.

O'tdi u kunlarki, u oy chehrasi, zulfi sabab,
Sunbulim, mushkim, gulim, bog'im, bahorim bor edi.

Rashk etib davri falak mendan ayirdi oqibat,
Dardu g'am daf'igakim bir g'amgusorim bor edi.

E xudoyim, bir-da men ko'rsam edi u kunlarim,
Yor visoli borida xush ro'zigorim bor edi.

Sayyido, bir bor ko'rib o'lsam uni. qolmas g'amim,
Bir zamonlar chun visoli guluzorim bor edi.

* * *

Past falak ajratdi oxir guluzorimdan meni,
Dashti g'urbat sori quvdi ko'yi yorimdan meni.

Tevayi sargashtadek sahroda kezsam, ne ajab,
Shu falak zulm aylabon, uzmish qarorimdan meni.

Hajrida sarg'ardim ortiq, ming shukr, sarrofi ishq,
Endi bilgay komil oltinni ayorimdan meni.

Qoldi men ketsam-da, ey nomehribon, ko'yingda dil,
Rahm etib, goh so'r dili beixtiyorimdan meni.

Shahri Tiflisning chalipo bog'lagan tarsolari,
Qo'rqaman. oxir ayirgay yori zorimdan meni.

Sayyido, men ul muhabbat aholidanman charx aro,
Chun tanir ahli nazar xoki mozorimdan meni.

Bir agar kirsa u zohid o'sha mayxona sari,
Yana qaytmas u hecham masjidida vayrona sari.

Netayin, aylamisham bodayi nob ila vuzu,
Yuboring joynamozimni yana butxona sari.

Meni, zohid, o'ta mayxo'r deyishing to'g'rimi, ayt?
U ne boqmoqki haqorat-la bu devona sari?

Soqiyo, bodayi gulgunga havas qilmas edim,
Yuzin aksi rom etib, tushmasa paymona sari.

Ko'ribon bodafurushni, chekilar Sayyidingiz,
Axir ul telbamiki, boqsa shu Qur'ona sari?

Mening hambazmim o'tgan kun o'shal sho'xi sumanbardi,
Uning oydek jamolindan ko'zim oydin, munavvardi.

Boshimda nash'ayi boda, qoshimda ishvagar dilbar,
O'rim soch bir qo'limda, bir qo'limda mayli sog'ardi.

Kecham u hur jamolindan bo'lib kunduz kabi ravshan,
Makonim jannatu ichgan mayim ham obi kavsardi.

Na xohish aylasam ul bazm aro bari edi tayyor,
Na orzu aylasam yordan, bari undan muyassardi.

U tundan avvalam ko'rgan edim ko'p tun behishtosor,
Va lekin boshqa bir jannat edi bu tun, muanbardi.

Hisob etsin malak o'tgan kechamni barcha umringa –
Uning har lahzasi yuz ming kunu tunga barobardi.

Vafo yurtin sen, ey shohi, qidirma endi Sayyidni,
Ming afsus, u o'lib ketdi, g'aribing senga chokardi.

Bu kun, ey do'st, chaqirib yurma u sahroga meni,
O'sha oy yo'qsa, olib borma tomoshoga meni.

Bo'lib oshufta parilarga, o'zim rindu xarob,
Ne dey Odamga, olib keldi bu dunyoga meni.

Yuzin aksin ko'ribon jomda, ko'ngil lol qoladir,
Solar u yuz rang ila o'zga tamannoga meni.

U xating bo'lmasa gar G'oziyi Bayzoviy¹ kelib,
Talaba aylar edi tafsiri ma'noga meni.

Ketibon sarvi qading soyasi boshdan, xafaman,
Duch etibsan-ku tag'in ko'lkayi ra'noga meni.

Qora sochinga o'raldim qorayib, o'xshatadir –
Boqibon ahli nazar ka'bayi ulyoga meni.

Or etar ulfatim-u mendan u gul, chunki, nutay,
Adashib o'xshatadir Sayyidi rasvoga meni.

¹ G'oziyi Bayzoviy – 13 asrda yashab o'tgan fiqh olimi; Qur'onga arabcha shurh yozgan mashhur tafsirchi (tarj.).

Qochdi husning jilvasindan u quyoshu anvari,
Ravnaqi husningdir, ey mohim, jahonning zevari.

Oyati "vassayf" qoshingdir, shul tufayli dahr aro,
Zulfiqori Haydariy ne – xalqqa uldir aytari.

Bu parilardir jahonning holini hol aylagan,
Xoli xatting, lablaringmu Jamning ul angushtari.

Olam ahlin soldi g'avg'oga shakar, xandon labing,
Qomating oldida hechmas sho'ru g'avg'o, mahshari.

Go'shayi mayxonada basdir biza singan sopol,
Bu falakning bo'lsa bo'lsin ul quyoshdan sog'ari.

Orazing javhar, uning yoninda kun aylar araz,
Bilmas Aflotun-da nedir orazu bu javhari.

Ey Yusuf, kel, bunchalar Sayyidga sen jabr aylama,
Bo'lmasin ranjida sendan bu jahon payg'ambari.

Esib epkin, yechar bir-bir qabosin ne-ne gullarni,
Libosindan chiqargay tashga xammom ne go'zallarni.

Alishmasman seni, belbog', o'shal zobid choponiga,
Axir shomdan sahar to sen qucharsan inja bellarni.

Eshit, ey eski tos, oshiq uchun oltindan ortiqsan,
Tegarkan senga, ko'rgansan u nozik, taftli qo'llarni.

Senga, ey xilvatiy, olqish, bor erkan senda avlo ish,
Ki ko'rdik senda ruhlarga fayz bergan amallarni.

Bu bir maskanki, jannatga alishmasman uni zinhor,
Ko'ribman chunki men unda necha huriy jamollarni.

Agar bo'lsayding, ey Sayyid, senam xammomdagi bir tosh,
Olarding esga sen ham ko'p go'zal quchgan mahallarni.

Bu jahonning oxiri ermas fanodan boshqa,
Kimsa dunyoda emas boqiy xudodan boshqa.

Olami foniya qo'l berma, samar yo'q unda,
Etmagin hech bir talab mulki baqodan boshqa.

Xor bo'lursan, bevafo oylarga ko'ngling berma,
Bevafodan ne kelur jabru jafodan boshqa.

Senga u shakkar dudoq dashnom berar gohida,
Unga, ayt, ne aylading xayru duodan boshqa.

Axtarib ko'r, kimga ham izhor etarsan dardni,
Hamdam o'lmas g'amliga bodi sabodan boshqa.

Har ne zulm etganda ham dildor, chidar oshig'i,
Yo'q axir bu bobda bir chora rizodan boshqa.

Oshig' ersang partavi shamsi azal husniga,
Ko'rmagaysan bunda hech ne nur-ziyodan boshqa.

Tur xudovandi ahad ishqinda sen sidq ila,
Hech ne yo'q bu Ka'abada zavqu safodan boshqa.

Kimda imkon bo'lsa, u oshiq erur holicha,
Unda bo'lmas hech talab mehru vafodan boshqa.

Surati vojibni orzu aylasang hol aro,
Kelgan imdodga emas Sheri xudodan boshqa.

E'timod et, ul valiyullohga ergash sen-da,
Bo'lmagay ro'zi jazo lutfu atodan boshqa.

Mumkinu vojib yo'lin, Sayyidi zor, o'ylama,
Ko'rmadim hech ne axir senda xatodan boshqa.

Ey, sen yuzi samoning xurshidu nuri tobi,
Bargi labi latifing gulqandi ofitobi.

Yor xatti etdi uni sharmanda ahli dilga,
Ul ohuning mushkimi, yopmish yuzin hijobi.

Shavqi jamoling, e gul, yoshimni to'kdi ko'zdan,
Tomsaydi tomchi-tomchi og'zimga yor gulobi.

Yoqut labingdan sening bir bo'sa istar oshiq,
Miskinga sadaqa ber, ortar tag'in savobi.

Haq zotining isbotin so'ylar xoli zaboning,
Har bargi savsan o'lmish bir ma'rifat kitobi.

Derlar, azob bo'lmagay jannatda, bizga shu bas,
Ul hur ko'yinda dilning ortar mudom azobi¹...

¹ G'azalning davomi topilmagan.

El degaylar, rosa uch yuz yilki Odam yig'ladi,
Insof etmay bosh bobomiz asli ko'p kam yig'ladi.

Gar hayotim yetsa to mahshar qadar yig'lar edim,
Bo'пти ne uch yuz yil,.. evoh, ul mukarram yig'ladi.

Yig'lagan chog'imda, ko'r, Kavsar yuzinda yuz malol,
Qora kiyib Ka`ba ham, ul obi zamzam yig'ladi.

Avjiga chiqdi fig'onim, tushdi goh past pardaga,
Jo'r bo'lib menga qo'shiqchi, cholg'usi ham yig'ladi.

Jannatiy ko'yindan ul oyning qolibman ayrilib,
Qayg'urib jinu pari holimga , hamdam yig'ladi.

Ul sarvni xurram aylab ko'z yoshi birlan ko'ngil,
Bo'lmayin ammo o'zi bir lahza xurram, yig'ladi.

Angladim, men yig'laganda u nigorim ham kelur,
Bir bo'lib Sayyid-la u ham balki mulzam, yig'ladi.

Agar bo'lsaydi u gulda Yusufning husni gulzori,
Bo'lurdi naqdi jon birlan jahon ahli xaridori.

O'shal oltinfurush oyni ko'rishga men edim mushtoq,
Bosibdi mushtariy, obdan qizib ketmishdi bozori.

Kelur hatto falak har kun Yusufning ul bozoriga,
Tong otguncha yig'ilgay yulduz ahlin barcha diynori.

Ko'ngil, sen naqdi ishq narhin borib, sarrof o'landan so'r,
Aniq bo'lgay mahak tosh-la kumushning qadru miqdori.

Na bilsin bebasarlar qiymatin ash'ori jonbaxshning,
Uni sarrof bilur, Sayyid, so'zingdir durri shahvori.

Ko'zimga qismat o'ldi tun xoling nazorasi,
O'chganmikin yo charxda toleyim sitorasi?..

Yuz kun solur oraga tafriqa toshin falak,
Soz bo'lsa bir kun oxir ikki oshiq orasi.

Ul qoshi hilolimni charx ayirdi, men netay,
Yondirsa charxni arzigay ohim sharorasi.

Tun kecha xatti xolga shuncha boqqanim uchun,
Ey zulfi qora, ketdi ko'zlarimning qorasi.

Ketmoq qoshingdan bu ko'ngil xayolidir mudom,
Bitmas to mahshar o'sha shamshiringni yorasi.

Bemori ishqqa doru bermog'ing puch ish, tabib,
O'lmakdan o'zga yo'q uning birorta chorasi.

Ul qoshi yoy o'qini olma aslo siynadan,
Olsang, xalal beradi elga qon favvorasi.

Og'zing xayoli birla bo'ldi yo'q bu vujudim.
Yo'q endi hech g'amim, shudir so'z oshkorasi.

Bir zaxmi jonolar-la etdi Sayyidin halok,
Jon berdi ikki zahmi bot – qayonga borasi?

Yonimda hech yomonlab, ayblamang ul mohi tobonni,
Ko'ngil sevgan go'zalda ko'r magay hech aybu nuqsonni.

Ko'ngilni zulfi yorga berganimdan ko'p xotirjamman,
Malomat aylamang siz ham meningdek bir parishonni.

Go'zal yorim, o'zing aytgin, yuzingda qora xollarmi,
Sipohi rus bosibdir yo u oliy mulki Usmonni?

Bosibdir Qoratog'ning askari u Rumni ham birdan,
Vayoki lashkari xatti tutibdir ro'yi jononni.

Xuboblarmi ko'zim yoshinda mavj urgan bo'lib oppoq,
Qora dengizda vopurlar ochibdurmi yo yelkanni.

Ko'zimga yor o'qi tekkach, yurak qonimni ichkizdim,
Faqat sodiq kishi shunday aziz tutgay u mehmonni.

Bu mulkda har bir ishratni g'animat bilgin, ey Sayyid,
Topolmassan o'shal jannatda ham bu zavqi Shirvonni.

Ko'rsa yosh to'kkay ko'zim, ey, sen chaman ko'rki, yoshi!
Sochilur gulshanga ham shunday bulutning ko'z yoshi.

Bu falak naqqoshi charxga berdimi bir yangi oy,
Ko'kka yokim soldi aksin mohi tobonning qoshi?

Soyayi qadding, gulim, tushganda sarv og'ochiga,
Fikr etib, ko'klarga yetmish ul sarvning tik boshi.

Bu biyobonda qolibman yolg'izu xoru zabun,
Bormidi Majnunda yo'ldosh, bormidi suvi-oshi?

Kecha-kunduz mast o'zi, zohid ishi pinhon riyo,
Ichkini ma'n etsa ul, netgay jahonning avboshi?

Borsa zohidi riyokor Ka'baga, etmas tavof,
Bo'lsa hamki sangi mayxona agar har bir toshi.

Sayyido, ash'orda Bexud senga qanday tenglashar,
Qancha puxta bo'lsa ham, qolgaymi tobut, tan loshi.

Bu ko'ngilni ovlamoqqa ovchi ul ko'z, qosh erur,
Tarqalib sirri nihonim, bor jahonga fosh erur.

Sochlarin yoygach go'zal, qoldi ko'rinmay ko'zlari,
Qora o'g'ri ham qaroqchilarga do'st, yo'ldosh erur.

Ne balolar solmadi boshimga bu qon yoshdi ko'z,
Bu ne to'fon, bu ne girdob, bu ne tur ko'z yosh erur?

Ofarin naqshinga, ko'rgay haqbin oshiqlar uni,
Ulgulgan ul naqshdan oshiqi naqqosh erur.

Eshiking boshiga yetgach ul raqibning odimi,
Bo'ldi vayrona uyim, boshimdagi u tosh erur.

Asragandim toza gavharni sadaf ko'ksimda, hayf –
Barchasin etgan xarob shu qismati avbosh erur.

Bu jahon devonasin bir-bir sanab chiqdik kecha,
Bo'ldi ma'lum, Sayyiding devonalarga bosh erur.

Yuz ochib, zulmatni yor zulfi dutodan quvdi-ku,
Ne balolarni tag'in yeru samodan quvdi-ku.

Quvdi ko'nglimdan u gul g'ayri sanamlar shavqini,
Butki bor, haq noibi baytul xudodan quvdi-ku.

Xatti mushkini kelib tutmish go'zal ruxsorini,
Rum diyorin ahli Shom zavqu safodan quvdi-ku.

Subhidam sarmast chiqib to ayladi tarki niqob,
Ko'm-ko'k osmon ichra oppoq nur-ziyoni quvdi-ku.

Naynavo birla meni ul sho'x arab qildi asir,
Bu siniq ko'nglimni nay ham ul navodan quvdi-ku.

Ishq ila olamga Majnunbir sado solgan edi,
Endi mendagi junun oni sadodan quvdi-ku.

Sayyid, ul sho'x, gulbadan aylab vafosizlik mudom,
Bor umidim rad etib, rohi rijodan quvdi-ku.

Bo'lsaydi shu bazm aro, yo rab, mening-da yorim,
Qo'lda piyola bilan kelsaydi may suzorim.

Ichsa qadahu qadah bobdayi gulgun u gul,
Gullar ochilib, olam bo'lsaydi navbahorim.

Kezmas edim bog'u rog', ezmasdi dardi firog',
Bo'lsaydi bu shahr aro bir yori guluzorim.

Yot elda qolmas edim bo'lsaydi menda, ey dil,
Ag'yorni yor ila bir ko'rmoqqa gar qarorim.

Ul sho'x muhabbatidan mahrum yaralmish o'zim,
Men rozi bo'lgay edim bo'lganda ixtiyorim.

Sanchmasdi g'am xorini ko'nglimga u raqibim,
U guluzor qoshida bo'lsaydi e'tiborim.

Bo'lmasmidi vafosiz, Sayyid, u gul shu qadar,
Bo'lsaydi bevafoqlik mening-da gar shiorim.

Gul emasdir chorlagan sahni gulistona meni,
Gul kerakmas, sen chaqir yoningga jonona meni.

Menga bir o'tlig' do'zax bo'lgay o'shal manzil-makon,
Eltisalar sensiz agar behishtu rizvona meni.

Zulfi xatting ishtiyoqi, ey go'zal, ko'nghimdadir,
Rom etolmay bog' xijil sunbulu rayhona meni.

Bu dili zorim egallab olgan ishqing otashi,
Aylamish sham'i yuzing tun-kecha parvona meni.

Mus'hafu vajhi hasan bobinda men qildim xato,
Tavba aylab ko'z suray, topshir u Qur'ona meni.

Nuri sargashta bo'libman Xizru xattdan ayrilib,
Qushlar, ey, elting o'shal mulki Sulaymona meni.

Sayyido, moyil bo'libman halqa-halqa zulfiga,
Ne bilayki, u etamish bo'yla devona meni.

Bilmamki, bu na fitnayi davri qamar o'ldi,
Soqiy, qani u xurshidi may, boq, sahar o'ldi.

Ag'yor ila ul g'unchadahan ichdi mayi nob,
Arbobi vafo hasrat ila xunjigar o'ldi.

Men dardi dilim arz etayotsam, dedi ul sho'x:
"Voy-voy, bu-da keldi, biza dardisar o'ldi!"

Berdim ko'ngil ummid ila bir boshqa nigorga,
Badbaxtligima boqki, bu undan batar o'ldi.

Ko'z yoshim ila sug'orib erdim bu ko'chatni,
Ag'yorga solib soya, menga besamar o'ldi.

Zolinga yaqin bittasiga arzi hol etdim,
Hech tinglamadi, dil uyi zeru zabar o'ldi.

Sanchildi tani zorima yor o'qlari, Sayyid,
Uchmoqqa uning ko'yiga bu bolu par o'ldi.

E, ko'ngil, u gul uchun nolayu zor etma tag'in,
Sen o'zingni bu raqib oldida xor etma tag'in.

Sog'inib, hasrat ila qonga to'libsan, e, dilim,
Havasi bo'sayi la'li labi yor etma tag'in.

Yetar endi, shu qadar bandi junun bo'lding axir,
Havasi silsilayi zulfi nigor etma tag'in.

Tez o'tib ketdi umr, keksa yurak o'tli hamon.
Sun o'zing soqiyi charx mayni, xumor etma tag'in.

Yetar-e, nozli go'zallar yukini ko'p tashidik,
Bizin bir kelsa-ketarlarga duchor etma tag'in.

O'sha ko'ydan kim agar o'tsa, u zot o'ldirilar,
U taraf borsang, o'sha ko'yga guzar etma tag'in.

Tanu aqling kiyimi, Sayyid, emas ayni mato,
Tani har oqilu farzonani, or etma tag'in.

Har oshig‘i dilso‘xta o‘zin maylida qoldi,
Majnuni siyohbaxt yuragi Laylida qoldi.

Majnun bila ishq maktabida birga o‘qirdim,
Men xatni kalom etdim, u “Vallayl”ida qoldi.

Vasliga yetar yor etagin tutsa gar oshiq,
Tutdim etagin, fikru o‘yim xolida qoldi.

Menmas, nechalar vasliyu rizvonga yetishdi,
Hajrinda g‘arib chohga tushib, vaylida qoldi.

To‘fonga do‘nib yoshli ko‘zim, yutdi jahonni,
Vayrona ko‘ngil ham u to‘fon selida qoldi.

Sardori junun Qays ila Farhod dedilar, lek,
Sayyid, bari men o‘tgan u yo‘l so‘lida qoldi.

Qani men ko'rgan o'shal dilbari zebo, kim edi?
Yuzi gul, qomati gul, so'zlari a'lo kim edi?

Uni ko'rgach, yiqilib qolgan edim hushsizu lol,
Sen axir hushyor eding, ofati dunyo kim edi?

Ko'ngil unda, yo'q edi tanda na jon, sabru qaror,
Meni shuncha talagan shohidi yag'mo kim edi?

O'sha jannat nurini bilmasam, odammi bo'lay?
Labi Kavsar, yuzi gul, qomati tubo kim edi?

Ey azizlar, kecha biz masti mayi vahdat edik,
U biza soqiy o'lan yori diloro kim edi?

To'ladir nuri muhabbat-la yana siyna bugun,
Qani ayt, vodiyi Sinoda tajallo kim edi?

Bu na shodlik, na safodir, na sururu na g'urur,
U pari, nozli nigori faraxafzo kim edi?

Kim edi majlisi urfonni buzib, notiq o'lan?
Bu zamon soqiyi sungan mayi g'avg'o kim edi?

Kiribon tilga, tiriltirdi jahonni o'sha zot,
O'zi qanday ruh edi ul, bu Masiho kim edi?

O'sha qibtiy na bilir hazrati Xizru sirini,
Na bilir o'sha fir'avn Turu Muso kim edi?

Sen agar voqif esang vohidu vahdat siridan,
Biladirsan u zamon Odamu Havvo kim edi.

Ko'rayin haqni deya yo'lda hamon ikki ko'zing,
O'sha haq ko'lkasi, oyinayi ulyo kim edi.

U axir voqif emas qurratul ayn anglamiga,
Ko'ra olmaski, jamoli haqa bino kim edi.

Ko'zing och. g'ofil, azaldan bu g'uboru bu hayot...
Siz axir kimga qaramsiz, siza mavlo kim edi?

Necha kun olami nosutga kelib, bo'ldi muqim,
Faqat el bilmadi. hayf, Sayyidi rasvo kim edi.

Tirikman to, o'shal mayxonadan uzمام qadam, soqiy,
To'lat mayga qadahlarni, uzat, ayla karam, soqiy!

Na ofat bu, bu kun men ham muhitda xoru zor bo'ldim,
Meni piri mug'on asrardi doim muxtaram, soqiy.

Quyoshdan billuriy, porloq qadah ayla, sharob toshsin!
Ki bizdan rozi bo'lsin xotiri Jamshidu Jam, soqiy.

Qoshing mehrobi toqiga boqib, yillar xayol surdim,
Alifdek qomatim zulfing misoli bo'ldi xam, soqiy.

Fikr aylab dahan sirin, yo'qolmish jumlayi borim,
Vujudim bo'ldi, ko'r, bir nuqta ishqinda adam, soqiy.

Behishtni berdi Odam donaga, men donayi xolga,
Bo'lay, qo'y, xoliga qurbon o'zim ham, ham dadam, soqiy.

Bo'g'ilmish g'unchadek hajringda g'amdan xotiri Sayyid,
Shu shishang og'zin och, xotirdan ayla daf'i g'am, soqiy.

Qo'y, qarorimni olib, xor, beqaror etma meni,
Xotirim aylab zabun, beg'amgusor etma meni.

Ixtiyorimni qo'limdan oldi ul yog'iy ko'zing,
Kel, fido jonim senga, beixtiyor etma meni.

Intizorlik dardida o'ldirmasang, yaxshi bo'lur,
Mayli, qonim to'kkinu hech intizor etma meni.

Jonu dilning rohati, soqiy, faqat mastlikdadir,
Kelki, qurboning bo'lay, hushyoru zor etma meni.

Har zamon jallodi charx qatliga tig' qayrab turur,
Hech qachon mayxonadan, soqiy, kanor etma meni.

Ey, husn yurtinda podshoh, bir gadoman bunda men,
Bundayin zillatga duch, ey tojdor, etma meni.

Garchi Sayyidman, biroq aslan g'ulomingman sening,
G'ussayu g'amga duchor, ey shahsuvor, etma meni.

Meni tark aylagan avval o'shal buti chaman bo'ldi,
Na kiysam ustima, g'amdan to'qilgan bir kafan bo'ldi.

Nechun, ruhi ravonim, ayt, bo'libsan menga beparvo,
Bilurman, senga o'rgatguvchi ustoz yosuman bo'ldi.

Uni rahbar dedim avval, qaroqchi, past bo'lib chiqdi,
Yusufdek yor ko'ringan kas bugunda Axriman bo'ldi.

Jo'shib mavji balo, Bahrayn bo'libdir ikki ko'z,
To'kilsa yerga, har bir qatrasi durri Adan bo'ldi.

Ko'ngil oxir sari zulfing aro maqbul makon tutdi,
Kelib iymonga u ham moyili hubbi vatan bo'ldi.

U oy ruxsorining yarmin qaro xat qoplamish nogoh,
Quyosh kirdi hamalga, kecha-kunduz nurli, shan bo'ldi.

Yo'qolgan u Yusuf hajrinda o'rtangan bu Sayyid ham,
Yoqub yoniga borib, sokini baytulhazan bo'ldi.

Xolu xating bo'lmish dili vayrona o'g'risi,
Ikki qaroqchi bo'ldi shu bir xona o'g'risi.

Sham'i jamolga yondi ko'ngil, o'pdi la'lini,
Maqsudiga yetishdi bu parvona o'g'risi.

Pok etadir pardozi yorim yuzini terdan,
Yaxshiki, eslar uni ul durdona o'g'risi.

Ul kecha yor zulfiga tekkandi taroq tig'i,
Yuz pora ko'nglim bo'ldi o'shal shona o'g'risi.

La'li labing xayoliga tushdi dili hazin,
Ayni qaroqchi g'aznayi shohona o'g'risi.

Oldi ko'ngil quchoqqa yor sochini bu kecha,
Zanjiri aqling bo'ldi bu devona o'g'risi.

Xoli xayoli bizni aqldan etdi ayri,
Xirmanida Sayyid-da bo'ldi dona o'g'risi.

Lablaring o'pdim, ko'ngil bo'ldi mayi nob o'g'risi,
Bo'ldi bu sarrofni ko'r, bir la'li serob o'g'risi.

Ey pari, bog'bon erur soching jamoling bog'ida,
Til tilar la'li labing, bu bola unnob o'g'risi.

To sahar bedor erurman, band xayolim sehri-la —
Bo'ldi ul menday g'arib bemordan xob o'g'risi.

Ul dahan ishqiga bog'liq neki bor, u bo'ldi yo'q,
Mushkil ochmoq sirtini ham bo'lmoq ahbob o'g'risi.

Oy yuzinda xatti xoli oldi ko'nglimni tamom,
Bu qaro ayyorni ko'rki, bo'ldi mohtob o'g'risi.

Lo'lilarday fol ochib, zulfiga bog'latdi tag'in,
G'orat etdi bor-budim charxning bu qallob o'g'risi.

Qoshlarin toqinda xoli ko'ngling oldi, Sayyido,
Bo'ldi har ne o'g'ridan badtar bu mehrob o'g'risi.

Dil oshiq o'lib zulfiga, savdolara tushdi,
Majnun kabi zanjir ila sahrolara tushdi.

To jomga yuzing aksi tushib, ey labi gulgun,
Ko'p xomtama bo'ldiyu tamannolara tushdi.

Sirri dahaning so'yladilar ramz ila har dam,
Bir mubham o'lan nuqta muammolara tushdi.

Zulfig o'yi ishq ahli xayolin asir aylab,
Ul shakli chalipo bu kalisolara tushdi.

Durdona tishing qatrayi yomg'ir ko'rar erkan,
Tark etdi bulutni, dili daryolara tushdi.

Goh eldan azob, alamu goh ginayi gardun –
Ishqingda boshim, ko'rki, ne g'avg'olara tushdi.

Yondirdi meni sha'shaayi nuri jamoling,
Muso kabi Sayyid bu tajallolara tushdi.

* * *

Bog'ni tashlab bu sahar ul guli ra'no ketdi,
Bog'lar ayrildi safodanki, tomosho ketdi.

Ne ajab, ko'z yoshlarim zamzam kabi oqdiyu
Bu makonimdan o'sha Ka'bayi ulyo ketdi.

Ketdi to har halqasi zulfın qo'limdan mening,
Qutqarib umrim, boshimdan o'sha savdo ketdi.

Yana sen. ey dili bemor, bedavo qolding-ku,
Ul o'lik tirgizgani kelgan Masiho ketdi.

Qildi Mahmud qancha ish, bo'lmadi bir oqibat,
Ul Ayozi dilu jon ham misli Laylo ketdi.

Dedi, minba'd bo'ladir otashi do'zax joying,
U o'zi bog'i jinon, qomati tubo ketdi.

Sayyido, ketdi bari kelgan esa Shirvonga,
Bu shahar qoldi suratday, o'sha ma'no ketdi.

Ey, ravzayi behishti jamoling nishonasi,
Kavsar u la'li shahdi misoling nishonasi.

Do'zax namunayi olami dardi furqating,
Jannat naimi bog'i visoling nishonasi.

Bulbul navo qilmas edi dard-la yona-yona,
Gul bo'lmasa erdi yuzi oling nishonasi.

Etmas edi biror kim hajarul asvadni tavof,
Yo'qsaydi agar yuzdagi xoling nishonasi.

Sayyid bosh egib mehrobga, o'qirmidi namoz –
Gar bo'lmasa toqinda hiloling nishonasi.

Yor husniga xat keldi, ko'paydi savodi,
"Vallayl" oyati shaffof edi ham qaro-di.

Ul gul meni mashhuri ulus ayladi, ko'r,
Shuhrat qozonibdir Odu qavmi Ayodi.

Mayliga, xudo, murodiga yetsin u yor,
Gar qatlim esa bunda xayolu murodi.

Voiz etar inkor bodayu may nafini,
Mayxo'rga uning ko'p g'arazu kin, inodi.

Zohid ishi zohirda aso ham duodir,
Mal'un ishi nayrang-u, tunganmas fasodi.

Davronda bilim gavhariga yo'q xaridor,
Daf bo'lsa edi bu zamonaning kasodi.

Koshkiydi iting otini Sayyid atasang,
Har gal chaqirib, qilgay eding uni shodi.

Derdimki, ko'ngil zeru zabar o'lmasin, o'ldi.
Yuz ko'z yoshi bilan namu tar o'lmasin, o'ldi.

Derdimki, xating bosmasa erdi mohi ro'ying,
Bu fitna ayon davri qamar o'lmasin, o'ldi.

Umrim bitibon, bo'ldi nihoyat shabi vasling,
Etdimki duolar bu sahar o'lmasin, o'ldi.

Bordir dili shaydoda mudom sevgi niholi,
Derdimki, u bebargu samar o'lmasin, o'ldi.

Ohlar chekibon derdim o'sha sarvi jamoli
Sarkashlar uchun maddi nazar o'lmasin, o'ldi.

Rashkim meni o'ldiradi u xipchabelim gar
Gulshanga chiqib, zebi kamar o'lmasin, o'ldi.

Sayyid, seni etsin gungu lol qodiri subhon,
Derdimki, dili yora kadar o'lmasin, o'ldi.

Ziloliy lablaring “aynan tusamino salsabil”¹ bo’ldi,
Tilab bir qatrasin qonim bu olamda savil bo’ldi.

Dahoning sirrini izhor etay deb orzu aylardim,
Tushib so’z olama, bor-yo’q uza u xilma-xil bo’ldi.

Asr payg’ambari menman, desam bo’lmas kufr, zero
So’zim bir vahyi munzaldir, xabarchim Jabrail bo’ldi.

Desam hijron o’tinda yondi ko’nglim, hech ishonmaslar,
Qorong’u kechalar lek shu’layi ohim dalil bo’ldi.

Ayirdi ul azizni qismati olam safosindan.
U Yusuf hajrida ikki ko’zim, boq, ikki Nil bo’ldi.

Ko’rib fatton ko’zin ming g’amzasin, xavfindan Azroil
Kamandi zulfiga o’zni urib, miskin, xijil bo’ldi.

U gulrux foniy olamga zarurat birla kelmishdir,
Azizi olam erkan. Sayyiding xoru zalil bo’ldi.

¹ *Jannatda oquvchi huloq.*

Bir-da bazmimda mening u buti Navshod bo'lsami,
Ko'rgay erding, g'amli ko'nglim birda-bir shod bo'lsami.

Ul qadi sarvi ravon boshimga solgach ko'lkasin,
G'ussadan g'amparvarim – ko'nglim-da ozod bo'lsami.

Ey, husn yurtinda podshoh, ayla insof, ne bo'lur –
Ko'rgach ag'yor-la seni, ko'ngil-da barbod bo'lsami.

Zulfi mushkinin tag'in aylarmi jonimga kamand,
Ohuko'z ko'nglim tag'in ovlarga sayyod bo'lsami.

Jabri yor bo'lmish uzun, ey soqiyo, kelgin yaqin,
May uzat – haddi Iroq to xatti Bag'dod bo'lsami.

Ey, labi shahdu shakar, endi o'zing insofga kel,
Sendayin Shiringa oshiq menu Farhod bo'lsami.

Olmamish piri mug'on tarbiyatini Sayyid, ne tong,
Javhari noqis biri ham ahli irshod bo'lsami.

Ey, do'st, Safo! Etding mudom sen xushsafo meni,
Yerdan ko'tarib olgan u – sen, dilrabo, meni.

Mehringa qurbon bo'layin, ey Ka'bayi ummid,
Bundan keyin boshim seningdir, et fido meni.

Ey shoh, g'ulomingman agar sen qayda bo'lsang ham,
Yozmish azaldan senga g'ulom deb qazo meni.

Har kuniyam bormoqni istarman huzuringa,
Bu istagimdan qaytarar ammo hayo meni.

May jomiyu hamdu sano bobinda yozarkan,
Aylabsan ul tasvirda bir ahli riyo meni.

Ko'yingdan uzoq, necha kun bo'lganda judo men,
Ey do'st, yozib erding, netayin, badado meni.

Yo'lingda shahid bo'lmagunimcha bu jahonda,
Haq aylamasin, ishqilib, sendan judo meni.

Bursang-da dashnom, har so'zing shirin tuyulardi,
Sayyid kabi deb o'ylama sen bevafo meni.

Ko'rmadi sendek bir oyni charxi minoning ko'zi,
Qaqshamish husning ziyosindan Surayyoning ko'zi.

Zohidi xudbin na bilsin orazing asrorini,
Zavq olarmi bog'da guldan ko'r, benavoning ko'zi.

Ul kaliso jomidek faryod etar hajringda dil,
Tashga chiqsang sen agar, chiqqay kalisoning ko'zi.

Joninga jonlar fidodir, sensan, ey tarso go'zal –
Joni Maryam, ruhi Iso ham Masihoning ko'zi.

Garchi kun-tun aylagay fikringni, ey tifli zamon,
Bir alifdan boshqasin ko'rmaydi mulloning ko'zi.

Anbari soroga mayl etmasdi, ey ohunigoh,
Zulfi mushkining agar ko'rsaydi Soroning ko'zin.

Ey, nurafshon oy, seni ko'rganda Sayyid, lol qolur,
Chun qolibdir u hilolabruda dunyoning ko'zi.

Bu ko'ngilki, bo'lsa gar u mahliqodan xoli,
Shubhasiz, bo'lgaydir u nuri xudodan xoli.

Tushmish u ko'nglimga ruxsoring quyoshin nuri,
Bu qorong'u uy emas har dam ziyodan xoli.

Men adashdim zulfi xushbo'yingni deb Chin mushki,
Endi bildim, men ham ermasman xatodan xoli.

Tildi qonlig' bu ko'ngilni bizga otgan o'qing,
Dil bu ehsoning sabab ermas duodan xoli.

Qanday izhor aylasam dardi nihonim gulga,
Chunki gulzor hech emas bodi sabodan xoli.

Xolidir har nuqta o'z holinda, holsiz biroq,
Lek emas bir nuqta hech amri qazodan xoli.

Boshqalar oshiq emas Sayyid kabi zulfinga,
Nega bo'lmaydir ular zulfi dutodan xoli?

Alminnatu lilloh, g'ama g'amxor topildi,
G'am chekkani bir yori havodor topildi.

Yuz shukrin etarman, g'amu mehnatga sherik bor,
Olamda menga yori madadkor topildi.

Moyildi agar charxi jafokor vafoga,
Ayt, bitta agar yori vafodor topildi?

Tushmishdi matoyi hunaru fazli kasodga,
Shod bo'lki ko'ngil, ravnaqi bozor topildi.

Qolgandi tarozuyi ko'zimda duri ashkim,
Shukrim tugamas, durga xaridor topildi.

Yengildir u g'am bo'lsa agar g'amxo'ri bunda,
Shodmanki, iloji g'ami dushvor topildi.

Sayyid, o'sha ko'yning iti bo'lmish senga hamdam,
Faryodinga faryod etar ul yor topildi.

Bu fitna bila etdingiz tag'in fasona meni,
Yoyib oshiqligim sha'nini bu jahona meni.

Budir u kiprigi o'qu kamonqoshing, dedilar,
Siz etdingiz tiyri ta'naga bir nishona meni.

Budir bahor dilorosi, deb erdilar vale u,
Bahori umrim aro otdi-ku xazona meni.

Xazinalar berib, bu durri gavharimni oldim,
Yeturdi ganji xudovandga ul xazona meni.

Na xanda, giryayi befoyaz ishim mudom kunu tun,
Yeturdi kunlarim bu holi za'farona meni.

Firod suvi boshimdan oshdi, ammo tashnadirman.
Yoqibdir o'tlara holati oshiqona meni.

Ekan g'amu azob bu Sayyiding yozug'i, ey voh,
Shu xorlar aro xor etibdir bu zamona meni.

Bo'lay qurbon u ko'zlarga, ko'ribdir nozli yorimni,
Uni ko'rgan ko'z, albatta, olur o'z ixtiyorimni.

O'pay bir bor u ko'zlarni, ular yorimni ko'rmishlar,
Qilay qurbon u ko'zlarga qo'limda har ne borinni.

Agar bog'da ko'rib qolsa, ochilgay ko'zi nargisning,
O'shal chashmi xumorim, qaddi sarvim, guluzorimni.

Rahmsiz, qattol u ko'zdan e'tibor ko'rmadim hargiz,
Menam oxir kamaytirdim ko'zimdan e'tiborimni.

Uning bodom ko'zin o'ylab, netay, bemori bo'lmishman,
Ko'zim unnobi borib aylasin izhor qarorimni.

Quvongayman, meni ham xok etar endi bu zolim charx,
Sabo yorim eshikiga yeturgay to g'uborimni.

U kun, Sayyid, kelurmu ham kelurmu boqqa yor ul kun,
Ko'ray xurram ochilgan u gulimni, navbahorimni.

Ruxsori garchi chohda jazib bir siymob edi,
Go'yoki burji Dalvda bir ofitob edi.

Bo'lmas bahor mavsumi kun Dalvdan ayon,
Qish bo'lsa ham bu payt, quyosh oliyjanob edi.

Obi baqoni ko'rgan erdi u chohda Xizr,
Obi hayot ko'zinda ammo sarob edi.

Ul Dalvi osimon edi, Yusuf bir ofitob,
Na zulfi sirtmog'i bo'yinda, na tanob edi.

Choh uzra suv emas, otash otildi tashqari,
Karvonga u zamon kerakli garchi ob edi.

G'avvos bo'lib Bashir u daryoyi chohda,
Hosil u daryodan unga bir durri nob edi.

Sayyidni ayyomi visol tark aylamish tanom,
Go'yoki bazmi vasli bir xayolu xob edi.

Oshifaligim zulfi siyoh tori bilarmi,
Yo rab, alamim ko'ngli kengu tori bilarmi?

Bilmas, bilaman yor alamu dardi nihonim,
To'fonli dilim olimu ilg'ori bilarmi?

Zulmatda yo'lim qoldi, ko'zim intizoridir,
Ul oy o'zi bilmasa-da, iqrori bilarmi?

Boshin uribon yerga mudom netadi zohid,
Tarsoga ayon ma'niyi zunnori bilarmi?

Voiz dedi mayxo'mi mudom ahli jahannam,
Bor mag'firati, qodiri g'affori bilarmi?

G'ar obid etar jannat ila kavsara rag'bat,
Mayxona ila bodayi gulnori bilarmi?

Sayyid ki, bilar o'z-o'zini ma'rifat ahli,
Bir bor so'rangiz. fayzi dahu chori bilarmi?

Netarsan endi, bulbul, bunda gulzor qolmadi,
To'kildi gul qurib, ul xorga bir yor qolmadi.

Qilarding ahli ag'yordan shikoyat, ey ko'ngil,
Shukr ming bor, zamonda endi ag'yor qolmadi.

Bu kun ko'zga chalingay eng xira yulduz – Suho,
Falaklar davri to'xtab, charxi davvor qolmadi.

Yo'qoldi barcha yulduz bu jahonda – chiqdi kun,
Bo'lak kun nuridan shu'layi anvor qolmadi.

Tavajjuh ayladi yuzlar haqiqat shamsiga,
Yetib iqbolga, bunda bir alamdor qolmadi.

U vahdat dengiziga oqdi kasrat suvlari,
Faqat bir xudo qoldi, boshqa qahhor qolmadi.

Ko'ngil, pok bo'ldi butlardan o'shal baytul xudo,
U yordan o'zga bu xonada dayyor qolmadi.

Matoyi she'mi, Sayyid, endi bozor eltma, qo'y,
Ketibdir barcha sarrof, hech xaridor qolmadi.

O'zim ketsam-da ul ko'yda dili g'amparvarim qoldi,
Sari ko'yinda yorimning faqiri muztarim qoldi.

Chaqirdi bazmi ishratdan raqib, u mehribon ketdi,
So'limda ko'zayu may, o'ng qo'limda sog'arim qoldi.

Ketib Farhodu Majnun, men jahonda qolmisham tanho,
Na bir hamdam, na bir munis, na yoru yovarim qoldi.

Vujudimni bu dunyoning g'uborindan falak poklab,
Bu olamda mening zotiy o'shal o'z javharim qoldi.

Darig'okim, ajal keldi, menam ketdim bu olamdan,
Raqibi bulhavaslarg'a u mohi anvarim qoldi.

Diling bir parchasin yopsang netardi sen tobutimga,
Ko'p ishlar bitmayin ketdim, jahonda sevarim qoldi.

Shukr ollohga, jonbaxsh she'rlarim mendan erur yodgor,
Jahonda, Sayyido, na mol, na mulku, na zarim qoldi.

G'ayr ila yorim kezur, ko'rdimki, bir oqqu kabi,
Qolmisham vayronalar burchinda men boshqu¹ kabi.

Kechalar eslab uni zavqim oshar, shavqim jo'shar.
Bir nigohi bor nigorning bolishi parqu kabi.

Durri dandoni g'amindan qatra-qatra ko'z yoshim,
Tiri mujgoni ko'ringay gavhari lo'lu kabi.

Men demasman, ichmadim may sensiz, ey nomehribon,
Ichdim, ammo lablaringdan ayri – bir og'u kabi.

Sarvini bemeva derlar, bo'lsa bor, ey sarviqad,
Ne axir u ikki meva, ko'z olur limu kabi.

Ko'zlaring ohu debon, ey sho'x, xato qildim tayin,
Hurkibon qochding-ku mendan necha bor ohu kabi.

Ey, ko'zingning burguti changal uribdir ko'ksima,
Oh urar miskin ko'ngilki, nolasi yohu kabi.

Otashin ruxsori uzra zulfin o'ynar damba-dam,
Butga sirrin so'ylagan otashboz u hindu kabi.

Sunbuli zulfini malhamdek yaramga surtaman,
Har kecha xushbo'y yaram ham bir guli shabbu² kabi.

Sayyido, kilki musavvirdir Musoning xassasi,
Unga sen hech bir nazira bog'lama jodu kabi.

¹ *Boyqush.*

² *Shabbo'y, tunguli (tarj.).*

Gar vasli bo'lmasa, kerak emas bahori,
Yuz ming bahor bo'lsa ham, bo'lmas ko'ngil qarori.

Gulzorga gul kelguncha yaxshiydi bir kelsa yor,
Qolganmi yorning o'zi bir gulga e'tibori?

Sunbul bo'lib xijolat, qolmish egib boshini,
Yorimda ko'rganmi yo ul zulfi mushkbori?

Udi Qumor¹* deydilar yorning qaro sochlarin.
Tolasiga teng emas yuz nofayi totori.

Ey dil, qo'lim uzildi yor zulfi tolasidan,
Qilgay nasib, bir ko'ray, kim bo'lsa beqarori.

Ul sarviqad dardida har yon oqar ko'z yoshim.
Siz daryo demang uni, yo'q yomg'iri, yo'q qori.

Ko'ringay gulday bo'lib qon rangli ko'z yoshlarim,
Men shu bahorni netay, nedir bog', lolazori?

Do'stlar, ko'minglar meni yo'l chetiga, tepaga,
O'tganda tushgay ko'zi shoyadki qabrim sori.

Soqiy, bo'lay qurboning, to'ldir qadahni, uzat,
Sayyid shu payt ko'p garang, bosh og'ritar xumori.

¹ Qumor – Hindiston janubidagi viloyat, xushbo'y udlari mashhurdir (tarj.).

Intizorlik haddan oshdi, guluzorim kelmadi,
Sunbulim, sarvim, gulim, bog'i, bahorim kelmadi.

Intizorlikda ko'zim yo'llarda qoldi, ey xudo,
U ko'zim nuri, yuzi xurshidvorim kelmadi.

Ayriliqning o'tida yongay mudom umrim ipi,
Ey ko'ngil, o't yoqki, shami shomi torim kelmadi.

Aylading oxir Yusufdan ham judo sen, ey falak,
Dilda Misriy taxti bor, ul tojdorim kelmadi.

Qoldi bu maydonda sargardon boshim bir to'pchadek.
Bunga chavgoni bilan u shahsuvorim kelmadi.

Bermadi tong epkini kelmoqligindan bir xabar,
Sayyido, darmoni chashmi ashkborim kelmadi.

Ishq ahli erur har biri bir jona xaridor,
Parvona erur sham'i shabistona xaridor.

Ishq bobida erkakcha tutib ishni u xotin,
Bo'lmishdi go'zal Yusufi Kanona xaridor.

Bor budini bermish, dedilar, gapmi shuyam, eh,
Jon naqdi-la men bo'ldim u jonona xaridor.

Ruxsori nigor jilvagahi husnu sehrdir.
Hulkar emish u mehri duraxshona xaridor.

O'ksinma, yigit o'ldi debon mehribon ota,
Sen durri yatim, ko'pdir senga mardona xaridor.

Ohim o'ti Mushtariyu charxni yoqadir, gar –
Bo'lganda u oshinoga begona xaridor.

Ashki ol ila yor dudog'in vasf etar erkan,
Sayyid mudom ul la'li Badaxshona xaridor.

O'ldirar, ko'nglim, sog'inching – u go'zal tovus seni,
Lek umidim bor, falak hech etmagay ma'yus seni.

O'ylanib, ko'z solma zohid sallasi, ust-boshiga,
Qo'y, ko'ngil, aldatmasin u xirqayi maxsus seni.

Bu diling shisha misoldir, unda ne jon rishtasi,
Haqlidirlar desalar, shu'layi fonus seni.

Ey falak, egri o'tirsang hamki to'g'ri so'yla, kel,
Ohim etmish sarnigun – mankus, tag'in manhus seni.

Vaslida ko'zni yumib, fikran jamoliga boqay,
Hajrida qayg'usiga, ko'nglim, etay mahbus seni.

Bormikan dil yayratar yer dilbarimning ko'yiday,
Ey sabo, to'rt yon jo'natdim, ayladim josus seni.

Bunchalar hijronda afsus chekmagin, ey Sayyido,
Afsus, o'ldirgay aniq oxirda bu afsus seni.

Naylayin gulshannikim, ul guli axmar ketdi,
Ko'z yoshim go'yo qurib, sarvu sanobar ketdi.

Ohu nola chog'idir, ayla fig'on, ey bulbul,
Yuz tikan qolmish bu bog'da, guli gavhar ketdi.

Ketdi ul jon javhari, sinmish mening rang-ro'yim,
Ko'p talofot yog'di boshga, o'sha javhar ketdi.

Men-ku bundan so'ngra ham etgum necha nuqsonlar,
Voyki, ul oy ham yonimdan sal mukaddar ketdi.

G'arq etib ko'z yoshga kel-da, o'tli ruxsoring och,
Bo'ldi qurboning, yonimdan ul samandar ketdi.

Yangi oydek qoshlarin yopgach qaro sochlari,
Oh, bulut ostida u mohi munavvar ketdi.

O'pganimda hurvashimning labi jonparvarin,
Xotirimdan havasi chashmayi kavsar ketdi.

Ketdi u yosumaniy zulf, qoldi g'am yo suman,
Ya'sima bois bo'lib, oh, u sumanbar ketdi.

Ketdi Sayyid yor ko'yinda aylanib bir toshni,
Hayfkim. Ka'ba tavofiga u kofir ketdi.

Netar qon yig'lasang, ey ko'z, o'shal huriliqo ketdi,
Dilim oromsizu g'amgin etib u dilrabo ketdi.

Ko'ngil xilsatsaroyi vaslida sardor ekan, birdan
Otib u oy firoqiga, etib zor-mubtalo ketdi.

Ko'zimdan xoki poying oldi ashkim seli to'fonin,
Qurib ko'zlar, ajab, undan surilgan to'tiyo ketdi.

Ne tong chiqsa fig'onim charxga har bir ustixonimdan,
Ki bu singan so'ngaklardan bu kun u mo'miyo ketdi.

Gulandom zulfi hajrinda tinimsiz yig'ladim, oxir
Oqib tushdi ko'zim, evoh, ki undan oq, qaro ketdi.

U oydan ajralib, Sayyid, hayotim qoldi zulmatda,
Menimcha, ufqi olamdan bu kun nuri xudo ketdi...

Dizayner: **Nadir Alimirzayev**
Rassom: **Kabira Hashimova**

Bichimi 60x84 ¹/₁₆
Shartli b.t. 21
Adadi 300

**G'azallar [Matn]/ Shirvoni, Sayid Azim.
Toshkent: "VneshinvestProm", 2020. -336 b.
KBK 84 (5Aze)**

UO'K 821.512.162-1

Keldi karvon, g'ofil ko'ngil, g'asflatda nola chekur,
Ergashib karvonga ketgan zorli sasim bor meni